

**PS 02/16 Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van
Noord-Brabant op 04 december 2015**

Inhoudsopgave	
Inhoudsopgave	2
Index gesproken personen	3
Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant	5
Opening van de vergadering/vaststellen agenda	9
Onderzoek geloofsbrieven, toelating en beëdiging tijdelijk lid van Provinciale Staten	10
Vragenhalfuur	11
Actuele motie	16
PS 83/15: Notulen PS-vergadering van 16 oktober 2015	27
PS 71/15: Investering faciliteit F-35 motoronderhoud Woensdrecht	31
PS 78/15: Provinciaal Milieu- en Waterplan 2016-2021 (PMWP)	51
Sluiting van de vergadering	87

Index gesproken personen

Altundal, MIB, N., 26
Arts, mw. W.M.A., 26
Bakker, W.J., 25
Berg, H.F. van den, 25, 52, 53, 61, 62, 70, 74, 83
Bollen, G.W., 14
Boon, M.C.H., 25, 57, 71, 72, 73, 80, 83, 84
Brakel, mw. C.E.P. van, 25
Braspenning, A.L.J., 13, 15, 25
Brunklaus, mw. Drs. P.M., 17, 18, 25, 27, 28, 29, 30, 31
Burger Dirven, K.A.J.M., 26
Claessens-Vloedgraven, mw. W., 24, 35, 46, 50, 51
Deryckere, M.N.R.C., 11, 12, 13, 17, 18, 19, 23, 24, 26
Dingemans, mw. F.M., 26
Dirken, mw. A.M.W., 26
Everling, M.J., 25
Griffier, 9, 11
Gruijthuijzen, M.P.J.M. van, 16, 17, 24, 27, 28, 29, 30
Haafte-Harkema, mw. S.C. van, 25
Hageman, J.J.C., 11, 24, 27, 28, 29, 30, 31
Hattem, A.W.J.A. van, 25, 47, 52, 84
Heijman, J.H.W.F., 24, 27, 28, 29, 30, 31, 40, 50, 51, 71, 72
Heijmans, N.G.L., 13, 18, 19, 23, 24, 27, 28, 29, 30, 33, 48, 49
Hoon, mw. A.J.M. de, 25
Hout, J.J.C. van den, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 83, 84, 85, 86
Jonge, R.A. de, 26, 55
Kammen, mw.drs. P. van der, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 43, 44, 45, 46, 47
Kardol, mw. J.C., 25, 36, 37, 42, 43, 46, 48, 49, 50, 51
Knoet-Michels, mw. A.J.H., 25, 63, 78, 81, 85
Koevoets, H.J.P.E., 26, 31, 32, 33, 36, 39, 43, 46, 47, 50, 51
Kort, M.V. de, 12, 18, 16, 38, 62, 77, 81, 85
Kouthoofd, T.P.D., 25
Kutlu, S., 26, 37, 38, 44, 49, 50, 51
Kuijken MSc, R.C.P., 24, 54, 55, 70, 73, 80
Maas, B.L.M., 20, 25
Meel, J. van, 25
Meeuwis - van Langen H.E.M., 26
Meijer, A.A., 16, 17, 18, 20, 22, 26
Merrienboer, H.J.A. van, 12, 13, 21, 22, 23, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 49
Oosterveer, H., 11, 19, 25, 67, 68
Otters - Bruijnen, mw. Mr. S.M., 24
Overveld, W.A.A.M., 24, 27, 28, 29, 30, 31, 39, 50, 51
Panhuizen, A.V., 26, 51, 52, 53, 61, 86
Porthoine, P., 25
Roijackers, H.I., 15, 26, 54, 55, 60, 64, 70, 75, 76, 77, 78, 80, 82, 85, 86
Roks L.A.G., 25

Schüller, mw. I.J.W., 25
Sloot, mw. M.A.B. van der, 26, 27, 28, 29, 30
Smeets, M.E.J., 24, 59, 60, 61, 62, 73, 74, 77
Smeulders, S.J.A.H., 24, 27, 28, 29, 30, 31, 50, 51
Spapens, M., 25
Spierings, mw. M.J.G., 14, 15, 16
Staak, W.R.van der, 25
Steenbakkens, S.P.M.F., 26, 33, 34, 36, 37, 41, 43, 47, 50, 51
Surminski, mw. M.J.G.P., 26, 40, 68, 82
Uijlenhoet, A., 26, 39, 41, 45, 47, 49, 50, 51, 60, 61
Voorzitter, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 37, 38, 40, 43, 46, 47, 49, 50, 51, 52, 53, 55, 57, 58, 60, 61, 62, 64, 66, 68, 69, 71, 72, 74, 80, 82, 86, 87
Vreugdenhil, ing. H.J., 20, 21, 22, 23, 24, 27, 28, 29, 30, 31, 40, 50, 51, 70, 71, 79
Vugt, R.J. van, 25
Wel, M.C. van der, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 50, 51

Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning/voorzitter PS
mw. mr. K.A.E. ten Cate, loco-griffier

Altundal MIB, N.	SP	Oss
Arts, mw. W.M.A.	SP	Eindhoven
Bakker, W.J.	PVV	Waalwijk
Berg, H.F. van den	PVV	Tilburg
Bollen G.W.	VVD	Sint Anthonis
Boon, M.C.H.	PVV	Bergen op Zoom
Brakel, mw. C.E.P. van	CDA	Veldhoven
Braspenning, A.L.J.	CDA	Strijbeek
Brunklaus mw. Drs. P.M.	GroenLinks	Raamsdonk
Burger Dirven, Drs. K.A.J.M.	VVD	's-Hertogenbosch
Claessens-Vloedgraven, mw. W.	SP	Roosendaal
Deryckere, M.N.C.R.	CDA	Tilburg
Dingemans, mw. F.M.	D66	Kaatsheuvel
Dirken, mw. A.M.W.	VVD	Hoeven
Everling, M.J.	SP	Dongen
Gruijthuijsen, drs. M.P.J.M. van	VVD	Tilburg
Haaften – Harkema, mw. Drs. S.C. van	CDA	Goirle
Hageman, ir. J.J.C.	D66	Veldhoven
Hattem, A.W.J.A. van	PVV	Steensel
Heijman, J.H.W.F.	LokaalBrabant	Tilburg
Heijmans, N.G.L.	SP	's-Hertogenbosch
Hoon, mw. A.J.M. de	CDA	Etten-Leur
Jonge, R.A. de	SP	Halsteren
Kammen, mw.drs. P. van der	PVV	Tilburg
Kardol, mw. J.C.	PVV	Uden
Klitsie, mw.drs. C.G.M.	D66	Tilburg
Knoet-Michels, mw. A.J.H.	PvdA	Vlierden
Koevoets, H.J.P.E.	VVD	Bergen op Zoom
Kort, M.V. de	PvdA	Vught
Kouthoofd, T.P.D.	VVD	Eindhoven
Kuijken MSc, R.C.P.	CDA	Bergeijk
Kutlu, S.	D66	Eindhoven
Maas, B.L.M.	PvdA	Netersel
Meel, J. van	SP	Bavel
Meeuwis – van Langen H.E.M.	D66	Best
Meijer, A.A.	D66	Breda
Oosterveer, H.	50PLUS	Waalre
Otters – Bruijnen, mw. Mr. S.M.	VVD	Vught
Overveld, W.A.A.M. van	50PLUS	Oudenbosch
Panhuizen A.V.	VVD	Tilburg
Portheine, P.	VVD	Riethoven

Roijackers, mw. H.I.
Roks, L.A.G.
Schüller, mw. Drs. I.J.W.
Sloot, mw. M.A.B. van der
Smeets, drs. M.E.J.
Smeulders, S.J.A.H.
Spapens, M.
Staak, W.R.van der
Steenbakkers, S.P.M.F.
Surminski, mw. M.J.G.P.
Uijlenhoet, A.
Vreugdenhil, ing. H.J.
Vugt, drs. R.J. van
Wel, ir. M.C. van der

GroenLinks
PVV
VVD
CDA
D66
PvdA
SP
SP
CDA
PvdD
GroenLinks
CU-SGP
CDA
PvdD

's-Hertogenbosch
Etten-Leur
Woudrichem
's-Hertogenbosch
Oosterhout
Helmond
's-Hertogenbosch
Boskant
's-Hertogenbosch
Hoogerheide
Rosmalen
Nieuwendijk
Woudrichem
Rijsbergen

Agenda

De vergadering begint om 13.45 uur.

I. Opening van de vergadering / vaststellen agenda

I.A Onderzoek geloofsbrieven, toelating en beëdiging tijdelijk lid van Provinciale Staten

Het betreft de vervanging van de heer Claassen (50PLUS) door de heer Oosterveer

II. Vragenhalfuur

III. Actuele moties

IV. Stemming

83/15 Notulen van PS 16 oktober 2015

63/15 Reglement van Orde Provinciale Staten 2015

Bespreekstukken

71/15 Investeringsfaciliteit F-35 motoronderhoud Woensdrecht (inclusief stemming)

78/15 Provinciaal Milieu- en Waterplan 2016-2021 (PMWP)

VI. Sluiting

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 04 december 2015

Voorzitter: Prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning/voorzitter PS

Loco-griffier: mw. Mr. K.A.E. ten Cate

Volgens de presentielijst zijn 55 leden aanwezig, te weten:

Altundal, mw. Arts, Bakker, Van den berg, Bollen, Boon, mw. Van Brakel, Braspenning, mw. Brunklaus, Burger Dirven, Claassen, mw. Claessens – Vloedgraven, Deryckere, mw. Dingemans, mw. Dirken, Everling, Van Gruijthuijsen, mw. Haaften – Harkema, Hageman, Van Hattem, Heijman, Heijmans, mw. de Hoon, de Jonge, mw. Van der Kammen, mw. Kardol, mw. Klitsie, mw. Knoet – Michels, Koevoets, de Kort, Kouthoofd, Kuijken, Kutlu, Maas, Van Meel, mw. Meeuwis – van Langen, Meijer, Oosterveer, mw. Otters – Bruijnen, Overveld, Panhuizen, Porthoine, mw. Roijackers, Roks, mw. Schüller, mw. Van der Sloot, Smeets, Smeulders, Spapens, Van der Staak, Steenbakkers, mw. Surminski, Uijlenhoet, Vreugdenhil, Van der Wel.

Opening van de vergadering/vaststellen agenda

De voorzitter opent om 13.45 uur de vergadering

De **voorzitter**: Dames en heren. Mag ik u verzoeken om bij de aanvang van deze vergadering te gaan staan voor het gebruikelijke moment van stilte voordat wij de vergadering beginnen?

De vergadering neemt enkele minuten stilte in acht.

Ik verzoek de griffier ons mededeling te doen van binnengekomen berichten van verhindering.

De **griffier**: Er zijn geen berichten van verhindering binnengekomen.

De **voorzitter**: Wij zijn compleet vandaag. Er zijn geen bijzondere groepen bezoekers vandaag, er zijn wel gasten op de publieke tribune. Ik heet u van harte welkom. Fijn dat u belangstelling toont voor het werk van deze Staten.

Ik stel de agenda aan de orde. Naast de al bekende twee onderwerpen ter bespreking zijn er twee vragen voor het vragenhalfuur en is er een actuele motie ingediend. Het advies van de zojuist gehouden procedurevergadering is om die toe te staan. Zij maken dus deel uit van de agenda. Ik zie dat niemand hierover het woord wil voeren en stel de agenda hierbij vast.

Door de leden Meijer, Maas, De Jonge en mw. Brunklaus wordt de volgende actuele motie voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 4 december 2015, constaterende dat:

- *het rapport van de Bestuurlijke werkgroep Modernisering Cannabis-beleid (Commissie Schneiders) in opdracht van het VNG bestuur maandag jl. werd gepubliceerd en dat daarin wordt gesteld dat een 'geregelde keten' waarin de overheid een systeem van regels inricht voor de cannabisproductie, -handel en verkoop), gewenst is;*

- *bovengenoemde commissie adviseert om te experimenteren met de vrijheid die de huidige wet- en regelgeving kent, maar bepleit om het aantal experimenten te beperken en onder regie te plaatsen;*
- *de bestuurders in de provincie Noord-Brabant in 2015 in Nederland diverse malen signalen van zorg hebben afgegeven ten aanzien van de opkomst van de georganiseerde criminaliteit;*
- *het coalitieakkoord Beweging in Brabant spreekt over nieuwe vormen van bestuur, waarbij de provincie ruimte wil bieden voor initiatieven uit de samenleving. Verminderen van regelgeving is hierbij expliciet benoemd;*
- *de Verordening Ruimte conform het bestuursakkoord aangepast wordt tot een flexibel kader waarmee initiatieven van onderop mogelijk worden;*
- *de commissie-Schneiders in haar rapport schrijft dat een nieuwe cannabiswet noodzakelijk is en de reacties op dit advies overwegend positief zijn;*
- *alle lokale overheden door de bovengenoemde commissie-Schneiders van de VNG worden opgeroepen om actief deel te nemen aan de discussie omtrent de geregelde keten en de ontwikkeling van de cannabiswet;*
- *de commissie-Schneiders onderscheid maakt tussen synthetische drugs en cannabis; in effect op de gezondheid en als gevolg daarvan ook in beleid,*

overwegende dat:

- *het oplossen van een zeer hardnekkig probleem vraagt om nieuwe aanpakken waarbij experimenten de mogelijkheid bieden om te onderzoeken wat in de praktijk werkt;*
- *lokaal maatwerk als het gaat om de wijze waarop omgegaan wordt met cannabisbeleid (de productie, handel en verkoop ervan) wenselijk is;*
- *via experimenten in het kader van de geregelde keten de veiligheid in woonwijken aanzienlijk kan verbeteren;*
- *de Taskforce Brabant/Zeeland vanuit het coalitieakkoord steun heeft voor haar strijd tegen georganiseerde drugscriminaliteit;*
- *er binnen Noord-Brabant sprake is van voldoende bestuurlijk draagvlak om op zoek te gaan naar nieuwe werkende oplossingen;*
- *binnen Noord-Brabant sprake is van een samenwerkingscultuur,*

spreken uit dat:

- *de provincie Noord-Brabant in haar (ruimtelijk) beleid open staat voor experimenten vanuit de Brabantse gemeenten en de Brabantse samenleving met betrekking tot de 'geregelde keten', die een bijdrage kunnen leveren aan de totstandkoming van de cannabiswet, en gaan over tot de orde van de dag."*

Deze motie maakt onderwerp uit van beraadslaging en krijgt nr. M1.

Onderzoek geloofsbrieven, toelating en beëdiging tijdelijk lid van Provinciale Staten

De **voorzitter**: Vandaag installeren wij de heer Horst Oosterveer die, zoals u weet, tijdelijk de heer Frans Claassen vervangt die vanwege de stand van zaken van zijn herstel de komende 16 weken niet in ons midden kan zijn.

Er is een commissie tot onderzoek van de geloofsbrieven samengesteld bestaande uit mevrouw Otters, de heer Hageman en de heer Vreugdenhil. De heer Hageman was voorzitter en ik wil hem vragen verslag uit te brengen.

De heer Hageman (**D66**): Voorzitter. De door u benoemde commissie heeft de geloofsbrieven van de heer Oosterveer onderzocht en in orde bevonden.

De heer Oosterveer voldoet aan de voorwaarden van het lidmaatschap van Provinciale Staten en vervult, volgens zijn eigen opgave, geen openbare betrekkingen die onverenigbaar zijn met het lidmaatschap van Provinciale Staten.

De commissie geeft de Staten dan ook in overweging te besluiten tot toelating van de heer Oosterveer.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Hageman en de overige leden van de commissie danken voor het uitgevoerde werk. Ik neem aan dat uw Staten dat voorstel kunnen over nemen. Dat blijkt het geval te zijn. Ik vraag de bodes de heer Oosterveer even naar voren te begeleiden.
Ik verzoek allen te gaan staan.

De **griffier**: "Ik zweer dat ik om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik zweer dat ik om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk, enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen.
Ik zweer dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen."

De heer **Oosterveer**: Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

(Applaus)

De **voorzitter**: Gaat u zitten. Wij hebben overigens vastgesteld dat bij een tweede beëdiging in één termijn de teller voor maidenspeeches gewoon blijft staan waar die stond. In termen van bloemen is het een wat teleurstellende dag, althans voor u, mijnheer Oosterveer, maar er komen er vandaag nog twee aan.

Vragenhalfuur

De **voorzitter**: Zoals reeds opgemerkt, zijn er twee vragen aangemeld. Wij beginnen met de vraag van de heer Deryckere inzake inkomen van topbestuurders Nederlandse Waterschapsbank ver boven Balkenendenorm. Ik geef hem twee minuten om zijn vraag te stellen en toe te lichten.

De heer **Deryckere** (CDA): Voorzitter. In 2006 werd door toenmalig CDA-premier Jan-Peter Balkenende de Balkenendenorm ingevoerd die bepaalde dat een bestuurder in de semipublieke sector niet meer dan 130% van een ministersalaris zou mogen verdienen. In 2013 is deze norm zelfs wettelijk verplicht en dit jaar verlaagd naar 100%, net zoals de CDA-Statenfractie in 2012 bij monde van mijn collega Roland van Vught wilde met zijn voorstel van de Brabantnorm. Fantastisch!

Je zou denken dat in de negen jaar dat deze maatregel bestaat de bestuurders hun verantwoordelijkheden wel hebben genomen en hun inkomen hebben aangepast is, echter niets is minder waar. In 2013 verdiende nog steeds 5% van de topbestuurders in de publieke sector meer dan de gestelde norm.

Dit blijkt ook het geval te zijn bij de drie topbestuurders bij de Nederlandse Waterschapsbank, waarvan de provincie Brabant aandeelhouder is. Met een inkomen van respectievelijk €210.000 en €270.000 zitten de heren ruim boven de norm van €179.000. De afgelopen week heeft de CDA-fractie vanuit verschillende hoeken hierover ontstemde reacties ontvangen. Zo ontvingen wij brieven van teleurgestelde Brabanders, berichtte het Eindhovens Dagblad over de maatschappelijke verontwaardiging en veroordeelden bestuurders van Waterschap de Dommel hun eigen Waterschapsbank.

Graag zou ik de gedeputeerde dan ook enkele vragen willen stellen:

1. Is de gedeputeerde het met ons eens dat deze inkomens volstrekt buitenproportioneel zijn?
2. Is de gedeputeerde als weliswaar kleine maar niettemin aandeelhouder bereid om samen met de Brabantse Waterschappen, waaronder Waterschap De Dommel, te ijveren voor een snelle aanpassing van de inkomens?

De **voorzitter**: Gedeputeerde Van Merrienboer zal namens het college antwoorden.

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Voorzitter. Het zijn duidelijke vragen. Om even het kader te schetsen: de referentienorm voor de bestuurders van de Nederlandse Waterschapsbank is de banksector en niet de Wet normering topinkomens (WNT). Daardoor zijn de beloningsverhoudingen voor de bestuurders van de Waterschapsbank boven de norm die de Wet normering topinkomens in de publieke sector neerlegt. Voor de bestuursvoorzitter is dat zelf een ton meer.

Er is overigens sprake van een neerwaartse beweging in die zin dat in het verleden de bestuurders van de Nederlandse Waterschapsbank over €400.000 zaten. Er is wel degelijk sprake van een beweging maar die beweging komt geenszins in de buurt van de norm van de Wet normering topinkomens.

Wij zijn voor 0,12% aandeelhouder. In de laatste aandeelhoudersvergadering van september hebben wij aangedrongen op een verdere versobering van de norm naar het niveau van de Wet normering topinkomens omdat wij dat passend vinden. Wij praten hier over een hele kleine organisatie en over een bank met betrekkelijk beperkte bancaire risico's. De inzet van zowel de provincie als de Brabantse waterschappen – noemt u het maar het team Brabant – is om daar een verdere versobering te realiseren in de richting van de Wet normering topinkomens. Nogmaals, deze wet is hier niet van toepassing, het is de maatschappelijk norm die wij ook willen binnenbrengen in de Nederlandse Waterschapsbank, maar de bancaire sector bepaalt daar de referentiebeloningen.

De **voorzitter**: Ik kijk even of de heer Deryckere nog een vervolgvraag wil stellen. Dat ligt voor de hand bij dit onderwerp mijnheer D e r y c k e r e!

De heer **Deryckere** (CDA): Ik kan u vertellen, voorzitter, dat de bezoldiging van een Statenlid ver onder de WNT zit. Ik ben hier dus niet schuldig.

Ik dank de gedeputeerde voor zijn inzet, ook de afgelopen maanden. Ik was daarvan niet op de hoogte, maar het is fantastisch dat hij hiervoor ijvert. Het is vooral een moreel appel op die topbestuurders. Zij moeten begrijpen dat dit in de huidige maatschappelijke omstandigheden gewoon niet toelaatbaar is. Je ziet dat de Brabanders niet snappen waarom iemand zo veel geld moet verdienen voor een bank met veertig tot vijftig werknemers.

Ik dank de gedeputeerde nogmaals voor zijn inzet en vraag hem die de komende jaren te continueren samen met de waterschappen.

De heer **De Kort** (PvdA): Ik ondersteun het betoog van de heer Deryckere volledig. Dit onderwerp is inderdaad ook aan de orde geweest bij de waterschappen. Ik heb even snel ge-appt met mijn collega's bij de waterschappen en ik hoor dat in het Waterschap Brabantse Delta het CDA tegen de betreffende motie

heeft gestemd. Ik vraag de CDA-fractie hier om dit punt alsnog in te brengen bijvoorbeeld met een nieuwe motie en er dan mee in te stemmen.

De heer **Deryckere** (CDA): Zoals blijkt is het CDA een heel diverse partij, dat is ook haar sterkte. Ik heb contact gehad met Waterschap De Dommel en daar is men het wel degelijk eens met deze motie. Ik zal ook contact opnemen met de collega's in de andere waterschappen en hen erop wijzen dat zij de gedeputeerde in dezen moeten steunen.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Compliment voor wat het college tot nu toe gedaan heeft en dank voor de toezegging dat het zich daarvoor zal blijven inzetten.

Heeft het college met slechts 0,12% van de aandelen ook pogingen gedaan of is het bereid die pogingen te doen, om samen met andere aandeelhouders op te trekken, want eendracht maakt macht! Ik denk dat tussen die aandeelhouders best nog meer verstandige mensen zitten. Ik maak mij sterk dat de provincie niet de enige verstandige aandeelhouder is.

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Voorzitter. Ik heb in mijn eerste beantwoording al proberen aan te geven, mijnheer Heijmans, dat wij in ieder geval optrekken vanuit het Brabantse. Ik heb hierover overleg gehad met de heer Verheijen van de Noord-Brabantse Waterschapbond (NBWB). Wij proberen echt meer marktmacht te maken dan 0,12%. Wat wij doen, stemmen wij af in de context van de NBWB. Daar wordt de lijn die ik zojuist heb aangegeven, gedeeld.

De **voorzitter**: Dan komen wij bij de tweede vraag. Die is van heer Braspenning en heeft betrekking op het stopzetten van initiatieven voor mestverwerking.

Ik merk op dat dit zijn maidenspeech is en hij dus niet geïnterrupteerd kan worden, tenzij hij zelf anders aangeeft.

De heer **Braspenning** (CDA): Voorzitter. Nee, ik geef niet anders aan, want ik heb geleerd dat je ervan moet genieten als je niet tegengesproken wordt in dit huis!

Ik had me wel voorgenomen om mijn maidenspeech zeker niet te houden over een mest gerelateerd onderwerp, want het is voor mij als boer en als woordvoerder landbouw eigenlijk een te voor de hand liggend onderwerp. Natuurlijk wil ik best graag een frisse geur laten waaien door dit huis van Brabant, maar mest is zoals ook in het Bestuursakkoord staat gewoon een grondstof. Dat ik nu toch over dit onderwerp spreek, is eigenlijk een zuiver geval van uitlokking door het college. Het college neemt de beslissing om mestverwerking tijdelijk stop te zetten met de verkeerde argumenten en eigenlijk een andere bedoeling. Volgens ons is het enkel een argument om een stop te zetten op het aantal stuks vee in Brabant. Even de inhoud van uw Statenmededeling.

1. Er is genoeg mestverwerkingscapaciteit in Brabant. Het college gaat in zijn berekening enkel uit van de vergunde capaciteit. Er wordt niet gekeken naar de daarbij gerealiseerde capaciteit, noch naar de benutting van die capaciteit of naar de hoeveelheid fosfaat die geëxporteerd wordt, noch naar levering tussen verwerkers van tussenproducten. Wij horen graag hoe het college die berekening van de verwerkingscapaciteit gemaakt heeft, waarom dit voldoende zou zijn, hoe die berekening tot stand is gekomen en wie daarbij betrokken zijn.

2. Het college gaat in op het circulair maken van de economie, maar juist dat pleit ervoor om geen rem te zetten op nieuwe initiatieven. Eigenlijk is het juist zo dat je om fosfaat en stikstof volledig uit mest te kunnen benutten, alle mest zou moeten verwerken, dus niet alleen het zogenaamde overschot.

Hoe gaat het college om met initiatieven die juist inspelen op innovaties om te komen tot beter benutten van de rijkdom aan mineralen die mest biedt.

3. Het college gaat ervan uit dat er niet meer aan de noodzaakvereiste van de Verordening ruimte 2014 wordt voldaan. Wij vragen ons oprecht af of dit niet in deze Staten moet worden besloten, te meer omdat de Verordening ruimte tot op dit moment aan de lopende band wordt gewijzigd. Daartegenover staat dat bestemmingsplanprocedures een lange tijd in beslag nemen. Wij vragen ons daarom oprecht af hoe een ondernemer nog plannen kan maken als de bakens continue worden verzet. Dit lijkt wederom op tegenwerken van ondernemers. Hoe legt het college dit uit en kan het volstaan met een Statenmededeling? Mijn vierde punt heeft betrekking op het verwerken van mest op het boerenerf. Op dit moment zijn er veel initiatieven. Wij gaan ervan uit dat die gewoon kunnen doorgaan ook als er mest van andere bedrijven wordt aangevoerd.

De **voorzitter**: Het woord is aan gedeputeerde mevrouw Spierings. Zij heeft drie minuten.

Mevrouw **Spierings** (GS;D66): Voorzitter. Ik zou graag wat meer vertellen over het mestbeleid maar met drie minuten moet ik het korthouden. Wij hebben de gegevens over de capaciteit gekregen van de Omgevingsdienst. Het gaat inderdaad over vergunde capaciteit. De realisatie en benutting daarvan is niet de verantwoordelijkheid van de provincie en daar kunnen wij ook niet op sturen. Tegelijkertijd hebben wij wel aangegeven dat wij concrete initiatieven nog in behandeling zullen nemen.

Het antwoord op de vraag of men dan nog wel kan ondernemen in dit klimaat, is dat dit zeker mogelijk is. Juist door nu tijdig bekend te maken hoe wij staan tegenover de regels van de Verordening Ruimte en door het nog wél in behandeling nemen van concrete initiatieven, zijn wij van mening dat wij daarmee op een keurige manier omgaan.

De heer Braspenning vraagt hoe wij omgaan met innovatie aanvragen. Wij willen komen tot een mestbeleid dat veel sterker stuurt op maximale verwaarding duurzaamheid en de innovatie daarin. Wij moeten dat nieuwe beleid echter wel uitwerken. Wij kunnen niet tot maximale verwaarding komen als wij doorgaan met het verlenen van alle vergunningen vanuit een beleid dat niet stuurt op duurzaamheid, verwaarding en innovatie van initiatieven. Wij kunnen volstaan met een Statenmededeling omdat wij de kaders uitvoeren die door de Staten zelf zijn vastgesteld en waarin ook het noodzaakvereiste is opgenomen.

De heer **Bollen** (VVD): Voorzitter. Kan de gedeputeerde mij uitleggen in hoeverre het vergunnen van nieuwe mestinitiatieven die wel passen in de huidige regelgeving, ook gestopt is? Als er nu een aanvraag ligt op een industrieterrein die gewoon past binnen de verordening, kunnen wij die dan toch niet stoppen?

Mevrouw **Spierings** (GS;D66): Vanuit het noodzaakvereiste hebben uw Staten in de verordening vastgelegd dat wij in Brabant niet méér mest willen verwerken dan het verplicht te verwerken deel van het Brabantse mestoverschot. Als wij dit strikt interpreteren, betekent dit dat wij nu geen enkele vergunning meer zouden moeten afgeven, ook niet als die op een industrieterrein of waar dan ook zou landen. Wij hebben gezegd dat wij de concrete aanvragen die al binnen zijn, in behandeling zullen nemen. Dat is een bepaalde coulance tegenover de sector.

Er werd ook gevraagd hoe het zit met de verwerking van eigen mest op het bouwblok. Ik kijk even of de vragensteller luistert naar het antwoord, voorzitter.

De **voorzitter**: Daar moet u vanuit gaan.

Mevrouw **Spierings** (GS;D66): Dat valt hier niet onder. Wat vergund is, is vergund en kan dus ook gewoon gebeuren.

De **voorzitter**: Ik geef de vragensteller één minuut om een vervolgvraag te stellen.

De heer **Braspenning** (CDA): Voorzitter, Alhoewel ik een man ben, kan ik ook wel twee dingen tegelijk doen. Ik heb de antwoorden van de gedeputeerde goed gehoord. Wij zullen het waarschijnlijk niet met elkaar eens worden, maar zij creëert gewoon spanning op de mestmarkt. Zeker als er dit jaar minder plaatsingsruimte zou komen op landbouwgrond, betekent dit dat er meer verwerkingscapaciteit nodig is dan wat er vergund is. Daar draait het op dit moment om. Eigenlijk worden alle initiatieven stopgezet. Dat is heel jammer omdat er ongetwijfeld initiatieven aankomen die wel degelijk een innovatief karakter hebben. Ik vraag de gedeputeerde daar een opening voor te vinden.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Ik ben benieuwd naar de mening van de CDA-fractie over zowel de letter als de geest van de Meststoffenwet als het gaat over de wensen en eisen om het aantal meststoffen op de bodem terug te dringen. Moet er in plaats van het mestvolume op dit niveau te handhaven of zelfs te laten toenemen in Brabant, geen stip op de horizon zijn om het mestvolume te laten afnemen? Hoe denkt de heer Braspenning daarover?

De **voorzitter**: Graag kort en krachtig!

De heer **Braspenning** (CDA): Ik denk dat er sprake is van enige zelfoverschatting als wij denken dat wij het hier allemaal zelf kunnen oplossen. De sector zelf is er al heel lang mee bezig. Iedere agrariër moet een kringloopwijzer bijhouden en aantonen dat hij minder mest benut door slimme technieken zoals het voerspoor. Als dat goed gedaan wordt, zou er in theorie meer vee gehouden kunnen worden. Dat betekent echter ook dat je meer moet gaan verwerken en daarin zit nu juist de crux. Er is steeds meer verwerking nodig, niet alleen met die plaatsingsruimte maar ook binnen het eigen bedrijf.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Is het niet zo dat er minder verwerking nodig is als er minder mest wordt geproduceerd?

De heer **Braspenning** (CDA): Dan heeft mevrouw Roijackers niet goed geluisterd. Ik heb in mijn eerste betoog gezegd dat er wel degelijk veel meer ruimte nodig is voor mestverwerking. Wil je de landbouw circulair maken, dan moet je eigenlijk alle mest bewerken of verwerken.

De **voorzitter**: De gedeputeerde reageert op de tweede termijn van de vragensteller.

Mevrouw **Spierings** (GS;D66): Voorzitter. Ik ben het niet met de heer Braspenning eens dat wij spanning veroorzaken op de mestmarkt. Het in behandeling nemen van de concrete initiatieven levert een dusdanig capaciteitsgroei van de mestverwerking op dat er echt geen spanning op de mestmarkt gaat ontstaan. Het is niet onze bedoeling om innovatieve initiatieven nu stil te leggen. Tegelijkertijd gaan wij niet een aantal maanden een soort interim beleid daarop voeren. Het is de bedoeling dat wij snel komen met nieuw mestbeleid. Wij zetten daarvoor een dialoogserie in gang en willen uw Staten daarbij intensief betrekken. Wij willen voor de zomer komen met een nieuw mestbeleid gericht op verduurzaming en het sluiten van kringlopen.

De heer **Braspenning** (CDA): Ik ben even op zoek naar de ruimte die er zit tussen het stopzetten waarvan in de Statenmededeling wordt uitgegaan en het eventueel toestaan van nieuwe initiatieven.

Mevrouw **Spierings** (GS;D66): In de Statenmededeling staat ook dat wij concrete initiatieven die aan bepaalde criteria voldoen nog in behandeling nemen. Wij hebben ook expliciet aangegeven dat Mees daaronder valt. Als dat initiatief doorgaat, betekent dit 500 ton extra capaciteit voor mestverwerking. Dat is 20% bovenop de huidige vergunde verwerkingscapaciteit. Dit voorbeeld laat zien over welke orde van grootte wij het hebben als een paar initiatieven alsnog vergund gaan worden.

De **voorzitter**: Ik constateer dat er geen andere leden zijn die hierover het woord willen voeren.

Actuele motie

De heer **Meijer** (D66): Voorzitter. Voor de duidelijkheid merk ik op dat deze motie niet alleen door D66 is ingediend maar ook door de PvdA, de SP en GroenLinks.

De titel van deze motie had wat mij betreft "Het failliet van het gedoogbeleid" kunnen zijn. Het is tijd de wietteelt uit de schimmige zolderkamertjes te halen, het is tijd om de bizarre achterdeurconstructie achter ons te laten, het is tijd om de gezondheid van cannabisgebruikers te waarborgen, kortom het is tijd voor experimenteerruimte voor een geregelde keten van wietteelt in Noord-Brabant.

En waar het de centrale overheid tot op heden niet lukte om de horde te nemen, pakte de VNG afgelopen week met een aantal stoere bestuurders de handschoen wel op. Met de pakkende titel "het failliet van het gedogen" duwden zij de wetgever op de weg naar een cannabiswet. Muziek in de oren van diverse Brabantse bestuurders van allerlei partijen die al diverse malen aan de bel trokken. De commissie van de VNG steunt hen in hun roep om de ruimte in de wetgeving te gaan benutten om te experimenteren met gereguleerde teelt. D66 was blij met de aanbevelingen van de commissie en heeft daar drie argumenten voor.

Ten eerste de veiligheid. Veel fracties na mij zullen hier uitgebreid bij stilstaan. Ik wil me daarom beperken tot wat mijn fractie het belangrijkste vindt, namelijk dat wij politiecapaciteit vrij kunnen gaan spelen die ingezet kan worden voor de aanpak van de dumping synthetische drugsafval. De gemeente Tilburg bewees al hoe extra middelen direct tot resultaten kunnen leiden.

Ten tweede willen wij voorkomen dat er een waterbedeffect ontstaat. Diverse lokale volksvertegenwoordigers benaderden mij de afgelopen dagen met hun ideeën van experimenten met de geregelde keten. Tilburg, Breda, Eindhoven en de burgemeesters van Helmond en Roosendaal zullen vast niet voor niets hun naam onder het rapport hebben gezet.

De **voorzitter**: Wilt u afronden, mijnheer Meijer?

De heer **Meijer** (D66): Andere Brabantse steden en zeker ook dorpen zullen er ongetwijfeld last van krijgen als steden individueel aan de slag gaan met deze experimenteerruimte.

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Ik heb twee vragen voor de heer Meijer. Op welke manier kan de maatregel die hij voorstelt verwerkt worden in een provinciale verordening? Hebben wij goed begrepen dat er eerst een beslissing in Den Haag moet worden genomen over het voorstel van de VNG-werkgroep, voordat de provincie gevraagd kan worden om die gemeenten te ondersteunen?

De heer **Meijer** (D66): Wat uw eerste vraag betreft, mijnheer Van Gruijthuijsen, we gaan niet alle remmen losgooien. Met de motie zeggen wij dat er vanuit dit huis geen blokkades mogen worden opgeworpen op het moment dat gemeenten zelf aan de slag willen gaan om de veiligheid in de woonwijken aan te pakken.

En wat uw tweede vraag betreft, de VNG-commissie zegt ook: benut de ruimte die er nu al is in de wetgeving. Wij pleiten er absoluut niet voor om los te gaan en overal wiet te gaan telen. De landelijke wetgever is aan zet om met een cannabiswet te komen. Daarop zullen wij natuurlijk goed op moeten letten.

De heer **Van Gruijthuisen** (VVD): Klip en klaar: dus eerst een besluit in Den Haag en daarna pas actie?

De heer **Meijer** (D66): Wij kunnen hier in Brabant niet de cannabiswet maken.

Tot slot het meest belangrijke punt, als ik dat nog even met u mag delen. D66 vindt het onbegrijpelijk dat in de tijd waarin iedereen actief gevraagd wordt om te letten op de herkomst van producten, de overheid het zélf belemmert om transparantie te bieden bij het gebruik van cannabis. Mijn oma checkt de herkomst van het hout van haar nieuwe stoelen, onze fractiemedewerkers letten super goed op welke jurkjes wél of niet 'oké' zijn en bij het komende kerstdiner zal het bij de familie Meijer vooral gaan over de herkomst van de kalkoen, spruitjes en cranberries. Waarom mogen mijn neefje, mijn buurmeisje en mijn collega's niet weten waar hun jointje vandaan komt? Gereguleerde wietteelt, gecertificeerde telers die voldoen aan kwaliteitscriteria en belasting betalen zoals iedere ondernemer dat moet doen en een cannabiswet zouden een eind moeten maken aan die onduidelijkheid.

De **voorzitter**: Met de motie worden de Staten opgeroepen een uitspraak te doen. Ik stel voor om de diverse fracties desgewenst het woord te geven en daarna zal het college reageren.

De heer **Deryckere** (CDA): Voorzitter. Cannabisgebruik is niet gezond en al helemaal niet te vergelijken met de kalkoen van Arend Meijer! Drugsoverlast los je niet op met legalisering en criminaliteit gaat niet weg door drugsgebruik te normaliseren en te vergelijken met een kerstdiner. Wij als CDA vinden het onbegrijpelijk en onbestaanbaar dat een partij deze troep wil legaliseren. Dat moeten wij absoluut niet doen, dat gaan wij dus ook niet doen en wij steunen deze motie dan ook niet.

De heer **Meijer** (D66): Ik zou heel graag willen weten op welke manier de CDA-fractie erachter komt dat men troep rookt.

De heer **Deryckere** (CDA): Heel simpel, ik rook niet. Ik zou het ideaal vinden als het een keer afgelopen was met het hele drugsgedoe en alle drugs verboden worden in Nederland in plaats van gedogen.

De heer **Meijer** (D66): Hoe realistisch acht de CDA-fractie het om de war on drugs te heropenen?

De heer **Deryckere** (CDA): Zeer realistisch. Volgens mij zijn wij met een fantastische taskforce in Brabant daar al een aantal jaren mee bezig. Het lijkt mij dat hier hartstikke goed werk gedaan wordt. Het lijkt mij echt onzinnig om vanwege het feit dat het niet lukt om het 100% te bestrijden, voor te stellen het dan maar te gaan legaliseren. Dat vind ik echt een zwak argument.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Is het CDA net zo gekant tegen het gebruik van wiet als tegen het gebruik van alcohol? Ik verwijs naar het comazuipen op het platteland waaraan heel veel CDA-jongeren meedoen.

De heer **Deryckere** (CDA): Ik rook niet, ik drink af en toe wel een biertje maar ben gelukkig nog nooit in een coma geraakt. Ik zie één heel groot verschil tussen wiet en alcohol. We gaan een hele wietmarkt

legaliseren voor amper 500.000 man. Weet mevrouw Brunklaus hoeveel mensen in Nederland alcohol gebruiken? Als Arend Meijer mij vraagt of ik het realistisch vind om wiet te gaan verbieden, is mijn antwoord "ja". Het betreft een zeer kleine markt en die kun je beperken. Alcohol is een veel grotere markt. De drooglegging in de Verenigde Staten heeft laten zien dat het onmogelijk is om alcohol te verbieden.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): U weet net zo goed als ik, mijnheer Deryckere, dat alcohol net zo gevaarlijk kan zijn voor een mens als het gebruik van wiet. Alles met mate, dan is het goed.

De heer **Meijer** (D66): Ik denk dat wij het debat zuiver moeten houden. Ten eerste beweert hier niemand dat het roken van wiet gezond is. Ik vind het niet erg chique van de heer Deryckere dat hij die woorden in mijn mond legt. Ten tweede wordt in de motie nadrukkelijk gesproken over reguleren en niet over legaliseren. Dat is een heel belangrijk verschil. Ik vind het waardevol om dat onderscheid in de rest van uw betoog netjes te maken, mijnheer Deryckere.

De heer **Deryckere** (CDA): Ik zie een grote overeenkomst in die termen, je gaat het namelijk faciliteren en dat is iets wat wij absoluut niet willen. Als je als overheid de afgelopen jaren de tabaksindustrie hebt aangepakt, de accijnzen hebt verhoogd en die "mooie" tekst op de verpakkingen hebt gezet, als je als overheid de leeftijd voor alcoholgebruik verhoogt naar 18 jaar maar tegelijkertijd ervoor zorgt dat cannabisgebruik makkelijker wordt, dan span ik het echt niet meer!

De heer **De Kort** (PvdA): De heer Deryckere zei al dat het CDA een heel diverse partij is, dat weet ik. Het voorstel van de VNG waarop deze motie gebaseerd is, is ook ondertekend door twee CDA-burgemeesters, namelijk die van Helmond en Valkenswaard. Het begint een beetje een thema te worden vandaag, maar misschien kunt u ook hen aanspreken op uw standpunten, mijnheer Deryckere.

De heer **Deryckere** (CDA): De commissaris weet dat wij veel burgemeesters hebben in Brabant; ik geloof 30. Gelukkig zijn die andere 28 het hartgrondig eens met de lijn van ons en van onze fractie in de Tweede Kamer om hier keihard tegen op te treden en geen legalisering of regulering kortom faciliteren van drugsgebruik te willen.

De heer **Meijer** (D66): Mijnheer Deryckere maakt er een beetje een show van. Dan ben ik van hem gewend, ik houd zelf ook wel van show, maar laten wij het even serieus houden. Op dit moment weten jongeren niet wat er in een jointje zit; ouderen trouwens ook niet. Daar willen wij iets aan gaan doen. Dat is het hele betoog van de VNG-commissie. Laten wij daarover spreken. De lokale CDA-fracties zitten hier heel divers in. Ik snap niet waarom de heer Deryckere nu zo'n grote show opvoert..

De **voorzitter**: Korte en krachtige interrupties, mijnheer Meijer.

De heer **Deryckere** (CDA): Wij staan waarvoor wij staan. Als iets illegaal is, blijft het illegaal en moet je handhaven. Dat is volgens mij heel duidelijk. Wij willen niet dat nog meer mensen aan de drugs gaan. Punt!

De **voorzitter**: Ik dank de heer Deryckere voor zijn bijdrage en kijk even naar de volgende fractie.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Na het vorige debatje constateer ik dat het CDA niet tegen bierketen is maar wel tegen wietketen.

Mijnheer Deryckere, ik vond het onthutsend om u in uw reactie te horen zeggen: Weet u wel hoeveel mensen in Nederland alcohol gebruiken.

Ik zou willen zeggen: Weet u wel hoeveel ellende alcohol veroorzaakt, verkeersdoden, mensen die sterven aan leversclerose en noem maar op? Dat zijn er veel en veel meer dan het aantal slachtoffers van cannabisproducten. Het argument dat zoveel Nederlanders alcohol gebruiken en het daarmee goed is, vind ik het zwakste argument dat ik ooit gehoord heb.

De heer **Deryckere** (CDA): Natuurlijk, alcohol is slecht. Daarom heeft het CDA ook gestemd voor de verhoging van de leeftijd voor het gebruik van alcohol. Wij willen ook minder alcohol in het verkeer. Maar kan de heer Heijmans mij uitleggen hoe je kunt legitimeren dat wij drugsgebruik moeten faciliteren en wiet moeten gaan kweken, terwijl we weten dat drugsgebruik in het verkeer ook zeer dodelijk is?

De heer **Heijmans** (SP): Dat zal ik u een beetje uitleggen, mijnheer Deryckere. Ik denk dat wij inmiddels vergeten hoe succesvol ons softdrugsbeleid is. Wij in Nederland zijn erin geslaagd een absolute scheiding tot stand te brengen tussen harddrugs en softdrugs. Er is geen enkele coffeeshop in dit land waar je harddrugs kunt kopen. Zelfs in de Verenigde Staten die toch niet het meest vooruitstrevend zijn op dit gebied, begint men het succes van ons beleid te onderkennen. U probeert een jaar of vijftig terug te gaan in het verleden.

De heer **Deryckere** (CDA): Kijk naar onze buurlanden. Volgens mij zijn wij het enige land in onze omgeving met dit gedoogbeleid. Daardoor zijn wij van gidsland drugsland geworden. Het enige wat wij nog doen, is 80% van onze wiet exporteren naar het buitenland. Hoe ga je dat oplossen met het legaliseren van wietteelt? De export blijft namelijk illegaal.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. In deze motie wordt gesproken over experimenteren. Ik zeg niet dat ik de geweldige oplossing heb. Mijnheer Meijer sprak over de schadelijke gevolgen van de wijze waarop het nu geregeld is. Allereerst het THC-gehalte (tetrahydrocannabinol). Dat is tegenwoordig vaak zo hoog dat het extra schadelijk is. Vervolgens de brandgevaarlijke situaties waarvan op dit moment sprake is doordat het illegaal gebeurt. Dan de criminaliteit die er omheen hangt die ons niet alleen politie kost maar ook voor een intimidatieklimaat in wijken en buurten zorgt. Mijnheer Deryckere, dat kunnen wij allemaal een stuk terugdringen door een experiment te doen. Bent u nu als jonge gast bang om in Europa voorop te lopen ten opzichte van andere landen? Moeten wij ons per se aanpassen aan wat de landen om ons heen doen? Kom op, mijnheer Deryckere, een beetje lef!

De heer **Oosterveer** (50PLUS): Wij spraken over de ernstige bezwaren ten opzichte van alcoholgebruik en comazuipen. Als ik 1,5 m3 hennepplanten fijnhak en ik weet dat allemaal te verorberen, dan ben ik zo stoned als ik weet niet wat maar ik ben compleet ongevaarlijk want ik lig plat. Als ik 1,5 liter alcohol achter de kiezen heb, ben ik levensgevaarlijk. Dat is één.

Wij spraken over buurlanden. In de Verenigde Staten is het wietgebruik compleet gelegaliseerd. Wij vergeten dat een bepaald bestanddeel als geneesmiddel wordt gebruikt. Dat is twee.

De **voorzitter**: Graag kort en krachtig. De interruptie was meer een verklaring dan een vraag.

De heer **Heijmans** (SP): Ik wil daarop graag reageren. Mijnheer Oosterveer, ik ben hartstikke blij dat u geïnstalleerd bent, want u bent een wijs man.

De **voorzitter**: Waarbij geloof ik wel de waarschuwing is gegeven om aan de bar straks een beetje op te letten met mijnheer Oosterveer, maar dat zien wij dan wel weer.

De heer **Maas** (PvdA): Voorzitter. Het huidige softdrugsbeleid slaagt er niet in om de georganiseerde criminaliteit buiten de deur te houden. In veel gemeenten en vooral in Brabant loopt de situatie uit de hand. De PvdA wil graag regulering en certificering van softdrugs, maar hier gaat ook Den Haag over. De tweeslachtigheid van het huidige softdrugsbeleid werkt niet meer. De verkoop van softdrugs door coffeeshops is verboden maar wordt gedoogd, terwijl het leveren van drugs aan coffeeshops verboden is. Is er een uitweg in deze bestuurlijke patstelling? Ja, die is er en die ligt nu voor ons. Het rapport "Het failliet van het gedogen" van de VNG biedt ons mogelijkheden hiervoor. De werkgroep concludeert dat gedoogbeleid niet meer past bij de huidige omstandigheden. De veranderende omstandigheden en vooral de greep van de georganiseerde misdaad op productie van en handel in cannabis maken het huidige gedoogbeleid onhoudbaar. De productie van en de handel in cannabis zorgen voor grote maatschappelijke en bestuurlijke problemen in onze Brabantse gemeenten, en ook in gemeenten met CDA-burgemeesters. Onze fractie roept iedereen op deze motie te ondersteunen en over te gaan tot modernisering en aansturing van het cannabisbeleid en dit uit te dragen naar Den Haag.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Voorzitter. Ik denk dat wij het allemaal met elkaar eens zijn dat het tweeslachtige beleid met betrekking tot de coffeeshops in Nederland onwenselijk is. Was het maar zo dat wij hier in de Staten van Brabant met een motie een lijn konden kiezen die alles meteen zou oplossen. Was het maar zo, mijnheer Meijer, dat wij met het legaliseren van de wietteelt voor de coffeeshops alle problemen uit Brabant zouden halen. Omroep Brabant had tot voor kort een heel mooie website waarop in kaart was gebracht waar zoals xtc als wiet heen ging; 80% werd geëxporteerd naar het buitenland. Denkt u nu echt dat met deze maatregel al die export waaraan veel geld verdiend wordt, definitief voorbij is? Was het maar zo dat u met deze motie het veiligheidsvraagstuk oploste! Nog steeds zal in Brabant op veel plaatsen wiet geteeld worden voor de export. Was het maar zo dat de huidige joints geen gevolgen hadden voor de volksgezondheid.

Het is bekend dat juist het roken van joints er bij veel jongeren toe leidt dat zij hun school niet afmaken. De directeur van Novadic-Kentron zegt daar heel verstandige dingen over. Ik denk dat het goed is om ook daarnaar te luisteren.

De heer **Meijer** (D66): De heer Vreugdenhil zegt een heleboel dingen waarover wij als D66-fractie graag hele gesprekken zouden willen voeren. Ik ben bang dat wij de oplossingsrichting in een heel andere hoek zoeken. Ik vind het echter wel gemakkelijk op de uitval op scholen te wijten aan het roken van joints. Volgens mij is dat een correlatie die ik vanuit de D66-fractie in ieder geval niet ondersteun. De heer Vreugdenhil moet ook geen verwarring creëren met de suggestie dat wij met deze motie de export van drugs in een keer proberen op te lossen. Wij willen alleen via deze motie ruimte bieden om uit de woonwijken naar een geregelde teelt te komen.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Mijnheer Meijer, was het maar zo dat al die wietplantages in woonwijken alleen voor de coffeeshops bestemd waren. Dat is immers niet zo. Er liggen rapporten over de volksgezondheid van met name jongeren. Er is veel onderzoek gedaan naar zaken als schooluitval en dergelijke. Laten wij daarover eerst een zorgvuldige discussie voeren. De cijfers over de export liegen er niet om. Die export zal echt niet voorbij zijn als wij deze motie hier aannemen. Nog steeds zal de inzet van de politie en van de taskforce nodig zijn om ervoor te zorgen dat dit niet meer voorkomt in Brabant.

Ik kom tot een afronding. Ik ben heel benieuwd naar de mening van het college. Volgens mij was het tijdens de laatste begrotingsbehandeling van de vorige periode de heer Heijmans die het college vroeg naar zijn mening hierover. Het college antwoordde toen heel wijs dat het zich hierin niet wilde mengen. Ik ben heel benieuwd of dit college de lijn van het vorige college voortzet of een andere keus maakt bij de beantwoording van deze motie. Dat vind ik misschien wel het meest interessante. Dan hebben wij in ieder geval de lijn te pakken waarop wij elkaar de komende periode kunnen aanspreken.

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Het is inderdaad een aardige uitdaging, mijnheer Vreugdenhil, om de vraag te beantwoorden of het zich afzijdig houden het meest wijze antwoord is en of dit college ook voor die lijn kiest.

Er is al opgemerkt dat Brabantse burgemeester een wezenlijke bijdrage hebben geleverd aan het rapport van de commissie-Schneiders. De helft van de commissie bestond uit Brabantse burgemeesters van verschillende huizen: de heer Depla, de heer Niederer, de heer Ederveen en mevrouw Blanksma. Dat moet ook iets doen met deze zaal. Wij kunnen wekelijks in de krant lezen dat het verhaal dat de commissie wil vertellen – het failliet van het gedogen – een groot maatschappelijk thema is in Brabant. Dan durf ik de stelling aan dat er misschien toch een iets wijzer antwoord is dan je afzijdig houden. Dat zal ik proberen uit te leggen. Tegelijkertijd maakt het debat hier heel helder dat het moeilijk is om de weg te bewandelen die de commissie-Schneiders getekend heeft.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie/SGP): De gedeputeerde haalt een aantal Brabantse burgemeesters aan die het rapport mee opgesteld hebben. Daartegenover staat een groot aantal burgemeesters die de afgelopen week hebben gezegd dat dit een slechte weg is die wij niet moeten begaan. Neemt de gedeputeerde die geluiden serieus en neemt hij die ook mee in de reflectie richting de Staten?

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Wij nemen alle geluiden serieus, daar mag de heer Vreugdenhil van uitgaan. Het is een stevig thema in Brabant. Ik probeer te duiden hoe het college kijkt naar het rapport van de commissie-Schneiders. Ik merk hier in de discussie dat het rapport al onmiddellijk niet door iedereen wordt geïnterpreteerd zoals wij de motieven zien waarom Schneiders dat rapport opstelt. De commissie vraagt – nogmaals dat is een te verkennen weg – of er een scenario denkbaar is tussen enerzijds vrijgeven, wat de commissie een heilloze weg vindt, en anderzijds verbieden, wat de commissie ook niet haalbaar acht. Is er een weg denkbaar van goed regelen? Ik vind het heel voorstelbaar dat burgemeesters die weg kiezen. Tegelijkertijd blijkt uit verschillende signalen dat er veel twijfel is bij de vraag of het goed geregeld kan worden. Dit college staat op het standpunt dat het de moeite waard is om te verkennen of er gegeven het failliet van het gedogen met alle negatieve consequenties van dien, een weg denkbaar is die je zou kunnen duiden als "goed geregeld". Ik weet dat niet, ik weet wel dat het rapport één ding stelt en dat is: Rijksoverheid, u bent aan zet. Zo kijkt het college naar de motie: Let op, laat nu eerst het debat bijvoorbeeld over de positie van de teelt en het strafrecht plaatsvinden en laat het Rijk een heldere keuze maken. Er is een uitnodiging vanuit de commissie-Schneiders om de haalbaarheid te zoeken van "noemt u dat maar goed geregeld." Het college interpreteert de motie als dat er draagvlak wordt gegeven aan de aanbeveling in het rapport om die weg te verkennen. Het college vindt dit een verstandige weg maar het vraagt wel dat het debat daar eerst gevoerd wordt. Het rapport stelt absoluut niet dat het moet worden vrijgegeven. Er wordt juist gewaarschuwd tegen een "wildgroei van experimenten". De commissie wil een beperkt aantal goed geregelde experimenten. Als de rijksoverheid in staat is om die weg verder te ontwikkelen en op dat moment komt naar ons de vraag of wij bereid zijn een bijdrage te leveren tot "goed geregeld", zijn wij van mening dat wij dat niet onweersproken kunnen laten en inderdaad moeten kijken hoe wij aan die maatschappelijke opgave een bijdrage kunnen leveren.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie/SGP): Als de gedeputeerde het interpreteert als dat het goed geregeld moet worden, zal niemand in deze zaal daar tegen zijn. Wij zullen hier een helder en duidelijk standpunt moeten innemen. De motie bevat echter een groot aantal constatering en overwegingen die daaraan voorafgaan. Deelt de gedeputeerde die constatering en overwegingen of wil hij het afpellen tot het voeren van die discussie en daarbij de burgemeesters met een afwijkend geluid ook horen? Als wij elkaar daarop kunnen vinden, kunnen wij die brede discussie met elkaar voeren. Maar het gaat onze fractie veel te ver om de lijn van de motie te kiezen en dit als Staten uit te spreken.

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): U geeft uw interpretatie aan die motie, mijnheer Vreugdenhil, en ik geef de mijne. Ik zie dat de indieners voortdurend de relatie leggen naar wat de "geregelde keten" heet. De vraag van de heer Van Gruijthuijsen was daar ook op gericht. Alles wat je doet, moet plaatsvinden binnen een geregelde keten die nu eerst en vooral een initiatief van de rijksoverheid vraagt. Hoe gaat het Rijk reageren op het rapport van de commissie-Schneiders? Wij zijn wat dat betreft niet aan zet. Wij interpreteren de motie eigenlijk als het zoeken naar draagvlak om serieus met het rapport-Schneiders aan de slag te gaan. Dat vindt het college verstandig en in die zin kunnen wij de motie voorzien van het advies "geen bezwaar".

Ik zeg heel nadrukkelijk en dan kom ik op het tweede deel, ik vind dat de motie eigenlijk te veel haast maakt als het gaat om de experimenten. Dat suggereert namelijk dat wij al in die fase zitten, maar eerst moet de keten gereguleerd worden voordat dit soort vraagstukken op tafel komen. En dan nog een klein punt. Ons beeld is dat op het moment dat het kabinet ervoor kiest om met de aanbevelingen van Schneiders aan de slag te gaan, er niets in ons ruimtelijk beleid is dat ik kan bedenken dat in de weg zou moeten staan aan die experimenten. Misschien is het in dat perspectief verstandig om de motie aan te houden, maar als ik de motie interpreteer als het bieden van draagvlak om serieus met de aanbevelingen van Schneiders aan de slag te gaan, zeg ik namens het college "geen bezwaar". Als het erom gaat om nu het beeld neer te zetten dat wij klaarstaan voor veel experimenten, merk ik op dat eerst de rijksoverheid aan zet is. Wij zijn aanspreekbaar in de gehele keten om een bijdrage te leveren aan de oplossing van een probleem dat door veel burgemeesters heel stevig aan de orde wordt gesteld.

De heer **Meijer** (D66): Voorzitter. Ik heb behoefte aan iets meer duidelijkheid van deze gedeputeerde. Hij gebruikt sowieso veel woorden. Heb ik hem goed begrepen dat als er initiatieven vanuit de Brabantse gemeenten komen, er vanuit dit huis in ieder geval geen bezwaar zal worden gemaakt en die initiatieven die er ongetwijfeld zullen komen, niet vanuit dit huis zullen worden tegengehouden?

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Ik probeer te begrijpen wat u nu vraagt, mijnheer Meijer. Ik geef aan dat wij het rapport-Schneiders een heel serieus vertrekpunt vinden voor een vervolg. Experimenten komen onder regie van de rijksoverheid tot stand. Dat zegt Schneiders. Als u het beeld neerzet dat gemeenten hier met allerlei voorstellen gaan komen en wij geen bezwaar moeten hebben tegen die experimenten, zet u het rapport Schneiders op een gladde helling. Daar mag ik veel woorden voor nodig hebben, maar u kiest woorden die maken dat deze Staten in volstrekte verwarring kunnen raken over wat Schneiders wil, mijnheer Meijer. Dat is het punt dat ik, misschien met veel woorden, heel scherp wil maken.

De heer **Meijer** (D66): Excuus voor het grapje over de woorden. Over de volgorde zijn wij het inderdaad eens met elkaar. De rijksoverheid is aan zet om te komen tot een cannabiswet. De VNG-commissie roept ook op om te experimenteren in de beleidsvrijheid die er nu is, of in ieder geval te gaan zoeken waar de gemeenten behoefte aan hebben. Wat zij willen waarmee rekening gehouden wordt in die cannabiswet. Daarvoor zullen experimenten ontstaan. Ik wil vanuit deze zaal het duidelijke signaal geven dat wij binnen Brabant die ruimte graag geven.

De **voorzitter**: Uw punt is duidelijk. Nu worden de argumenten herhaald.

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Naar de inhoud, mijnheer Meijer, er is binnen dit huis helemaal geen beleid op basis waarvan wij bezwaar zouden kunnen maken tegen dit type experimenten in een geregelde keten. U wekt de indruk dat onze Verordening Ruimte misschien in de weg zit. Dat is echter helemaal niet waar, het gaat om het regelen van de keten. De uitspraak die u vraagt, kan leiden tot een interpretatie die misschien de ambitie van de commissie-Schneiders om dat dunne koord te bewandelen, misschien eerder belemmert dan versterkt en dat zou jammer zijn. Het college wil de motie interpreteren als een ondersteuning voor het aan de slag gaan met Schneiders. Dan is er geen bezwaar. Met elke andere interpretatie heeft het college een probleem.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Ik krijg toch de indruk dat de gedeputeerde iets anders leest uit de motie dan wordt beoogd. Ik hoor de gedeputeerde zeggen dat het wel erg snel gaat en hij wekt de suggestie dat deze motie zou oproepen tot experimenteren met gemeentelijke teelt in Brabant of noem maar op. In het dictum staat heel nadrukkelijk: Experimenten met betrekking tot de geregelde keten. Dat wil dus zeggen dat het altijd experimenten zijn op basis van landelijke discussies die eerst gevoerd worden en vervolgens landelijke wetgeving en bepalingen. Dus geen eigen Brabantse experimenten maar binnen die geregelde keten waarvan ik constateer dat ook zelfs de ChristenUnie die wil en dat wil wat zeggen!

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Mijnheer Heijmans, als wij heel goed kunnen vasthouden dat dit de interpretatie is, dan heeft het college geen bezwaar. Wij vinden het belangrijk om vanuit Brabant die weg te steunen. Nogmaals, die interpretatie luistert gehoord het debat heel nauw!

De heer **Deryckere** (CDA): Als ik de gedeputeerde hoor is deze motie zowel ontijdig als onnodig en totaal overbodig. Zou deze motie niet moeten worden ingetrokken? Wij hopen dat er in de Tweede Kamer nooit een meerderheid voor zal zijn. Op dit moment is een CDA-motie aangenomen die experimenten met wietteelt onmogelijk maakt.

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Het college steunt de weg die Schneiders wil bewandelen. Die steun wordt in deze motie verwoord en daar heeft het college geen bezwaar tegen.

De **voorzitter**: Ik sta nog een interruptie toe en dan gaan wij dit debat beëindigen.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie/SGP): Volgens mij heeft de gedeputeerde net heel wijze woorden gesproken. Alleen met zijn laatste zin ben ik het absoluut niet eens. In het dictum van deze motie staat namelijk heel wat anders. Er staat "de provincie Noord-Brabant in haar (ruimtelijk) beleid openstaat voor experimenten vanuit de Brabantse gemeenten en de Brabantse samenleving met betrekking tot de "geregelde keten", die een bijdrage kunnen leveren aan de totstandkoming van de cannabiswet." Laten wij duidelijk zijn, u geeft eigenlijk aan in alle woorden die u hiervoor gesproken heeft dat wij met deze formulering niet moeten meegaan. Er ligt een VNG-rapport, dat gaan wij bespreken, helder, maar dan wil ik heel graag klip en klaar horen of het college de formulering zoals die hier staat, kan ondersteunen of dat het college daarin niet meegaat.

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Wij gaan herhalen. Mijnheer Vreugdenhil, u geeft nu weer een andere interpretatie aan de motie. Ik stel voor dat u zich richt tot de indieners van de motie als u daarover verduidelijking wil. Het college geeft aan geen bezwaar te hebben tegen de interpretatie van de motie. Ik

lees erin met de heer Heijmans dat dit onderdeel is van het verkennen van de totstandkoming van een geregelde keten, niets meer en niets minder, daarbinnen en met de bal nu op het bord van de rijksoverheid.

De **voorzitter**: Volgens mij zijn de gedachten over de motie nu wel gewisseld en kunnen wij tot stemming overgaan. Ik kijk even of de indiener nog behoefte heeft om een slotwoord te spreken, Dat is niet het geval. Ik zie ook geen andere woordmeldingen.

De heer **Deryckere** (CDA): Voorzitter. Wij willen graag een hoofdelijke stemming.

De **voorzitter**: Wij moeten dit verzoek uiteraard honoreren. Wij zullen een lot trekken en daarna gaan stemmen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Wij willen graag vijf minuten schorsing, voorzitter.

De vergadering wordt vijf minuten geschorst.

De **voorzitter**: Mag ik u verzoeken uw plaats weer in te nemen, mag ik stilte in de zaal? Wij gaan hoofdelijk stemmen over de actuele motie M1: Experimenteerruimte voor geregelde keten wietteelt. Wij beginnen bij nummer 4.

De heer **Smeets** (D66): Voor.

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Voor.

Voorzitter. Het Rijk is nu aan zet. Als het Rijk het eens is met de commissie-Schneiders dat er landelijk experimenteerruimte is, dan stemmen wij daarmee in. Met het aannemen van deze motie hoeven GS niet terug naar de Staten maar kunnen zij meteen aan de slag.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant); Tegen.

Voorzitter. Wij zijn voor een nieuwe cannabiswet maar tegen experimenten.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie/SGP): Tegen.

De heer **Hageman** (D66): Voor.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Voor.

De heer **Heijmans** (SP): Voor.

De heer **Kuijken** (CDA): Tegen.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

Voorzitter. Ik sluit mij aan bij de woorden van heer Van Gruijthuijsen.

Mevrouw **Claessens-Vloedgraven** (SP): Voor.

De heer **Braspenning** (CDA): Tegen.

De heer **Maas** (PvdA): Voor.

De heer **Roks** (PVV): Tegen.

De heer **Oosterveer** (50PLUS): Voor.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Tegen.

Mevrouw **Van Haaften-Harkema** (CDA): Tegen.

Mevrouw **Van Brakel** (CDA): Tegen.

De heer **Van Vugt** (CDA): Tegen.

De heer **Van den Berg** (PVV): Tegen.

De heer **Bakker** (PVV): Tegen.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Voor.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Voor.

De heer **Van Meel** (SP): Voor.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De heer **Portheine** (VVD): Voor.

De heer **Van der Staak** (SP): Voor.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

Mevrouw **Schüller** (VVD): Voor.

De heer **Boon** (PVV): Tegen.

De heer **Spapens** (SP): Voor.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Tegen.

De heer **Kouthoofd** (VVD): Voor.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voor.

De heer **De Jonge** (SP): Voor.

De heer **Meijer** (D66): Voor.

De heer **Kutlu** (D66): Voor.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Voor.

Mevrouw **Arts** (SP): Voor.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Tegen.

De heer **Bollen** (PVV): Voor.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Voor.

De heer **Altundal** (SP): Voor.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Voor.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Tegen.

De heer **Uijlenhoet** (GroenLinks): Voor.

De heer **De Kort** (PvdA): Voor.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voor.

De heer **Deryckere** (CDA): Tegen.

De heer **Panhuizen** (VVD): Voor.

De heer **Koevoets** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: Ik constateer dat deze motie is aangenomen met 36 stemmen voor en 18 tegen. Hiermee komt een einde aan het blokje actuele moties. Er rest mij nog een verzuim goed te maken. Intussen heb ik hier de bos bloemen voor het lid Braspenning die vandaag zijn maidenspeech heeft gehouden. Ik nodig hem graag uit die even in ontvangst te komen nemen voordat wij verdergaan met de vergadering.

(applaus)

Wij gaan nu over tot de al aangekondigde stemmingen.

PS 83/15: Notulen PS-vergadering van 16 oktober 2015

Deze notulen worden per acclamatie aangenomen.

PS 63/15: Reglement van Orde Provinciale Staten 2015

De **voorzitter**: Wij stemmen eerst over de ingediende amendementen en daarna over het ontwerpbesluit.

In stemming komt amendement A1 over het bijeenroepen van het presidium

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Voor.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Voor.

De heer **Heijmans** (SP): Voor.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Tegen.

De heer **Hageman** (D66): Tegen.

Voorzitter. Het Reglement van Orde is meermaals en uitvoerig besproken in het presidium. Wij volgen het resultaat van die besprekingen en zullen tegen alle amendementen stemmen. Als de evaluatie veranderpunten vraagt, zullen wij dat in onderliggende samenhang beoordelen.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Voor.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie/SGP): Voor.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen.

Voorzitter. Wij zijn tegen met dezelfde stemverklaring als D66.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV, D66 en Lokaal Brabant tegen dit amendement hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat het is aangenomen.

In stemming komt amendement A2 over publicatie van stukken

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Tegen.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Tegen.

De heer **Heijmans** (SP): Tegen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voor.

De heer **Hageman** (D66): Tegen.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Tegen.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

Voorzitter. Wij zijn tegen het eerste deel en voor het tweede deel.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie/SGP): Tegen.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de PVV voor dit amendement hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is verworpen.

In stemming komt amendement A3 over het insprekrecht

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Tegen.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Tegen.

De heer **Heijmans** (SP): Tegen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voor.

De heer **Hageman** (D66): Tegen.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Tegen.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie/SGP): Tegen.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de PVV voor dit amendement hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is verworpen.

In stemming komt amendement A4 betreffende initiatiefvoorstellen

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Tegen.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Tegen.

De heer **Heijmans** (SP): Tegen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voor.

De heer **Hageman** (D66): Tegen.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Tegen.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie/SGP): Tegen.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de PVV voor dit amendement hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is verworpen.

In stemming komt amendement A5 over datum inwerkingtreding van het Reglement van Orde

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Tegen.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Tegen.

De heer **Heijmans** (SP): Tegen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voor.

De heer **Hageman** (D66): Tegen.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Tegen.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie/SGP): Tegen.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de PVV voor dit amendement hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is verworpen.

In stemming komt amendement A6 over indienen van actuele moties en mondelinge vragen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Tegen.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Tegen.

De heer **Heijmans** (SP): Tegen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voor.

De heer **Hageman** (D66): Tegen.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Tegen.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie/SGP): Tegen.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de PVV voor dit amendement hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is verworpen.

In stemming komt het Statenvoorstel

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Voor.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Voor.

De heer **Heijmans** (SP): Voor.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Tegen.

Voorzitter. Dit nieuwe reglement bevat een aantal essentiële aanpassingen die niets met de nieuwe werkwijze te maken hebben, waardoor wij dit reglement niet slechts als een technische uitwerking daarvan kunnen beschouwen.

De heer **Hageman** (D66): Voor.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Voor.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie/SGP): Voor.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de PVV tegen dit voorstel hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat het is aangenomen.

Laat mij ook op dit moment nog even herhalen de dank die wij geven aan de griffier en haar team die dit samen met veel betrokkenen hebben voorbereid.

Wij gaan nu over naar de besprekstukken.

PS 71/15: Investeringsfaciliteit F-35 motoronderhoud Woensdrecht

De **voorzitter**: Wij zullen ook stemmen over dit voorstel in verband met de besluitvorming die door het ministerie van Defensie hierover uiterlijk op 11 december moet plegen.

Er zal straks ook een maidenspeech zijn.

De heer **Koevoets** (VVD): Voorzitter.

Ik had gisteren nog contact met Sinterklaas op zijn stoomboot

En hij wierp me zomaar dit rijmpje in de schoot

Na veel gelobby is het pleit nu echt beslecht

Onderhoud van F35 motoren komt naar Woensdrecht

Dat is goed nieuws voor de Brabantse Wal

Wat de regio verder stuwen zal

Want deze gloednieuwe flyer

geeft West-Brabant geheid een multiplier

Zonder er al te veel druk op te leggen

Hebben we hoop dat we straks kunnen zeggen:

nadat Philip Morris bij ons is vertrokken

hebben we alsnog aan het langste eind getrokken.

(applaus)

De **voorzitter**: De heer Koevoets is vanavond voor al onze gedichten beschikbaar!

De heer **Koevoets** (VVD): Absoluut, u kunt mij altijd inhuren! Wij kunnen dan misschien wat bijklossen voor die bijdragen voor Provinciale Staten waarover de heer Deryckere het had.

Voorzitter. Vanaf 2019 moeten de F35 toestellen onze F16-vliegtuigen gaan vervangen. De F16 is in gebruik bij de Koninklijke Luchtmacht sinds 1979 en zal pas na ongeveer 40 jaren dienst uit het Nederlandse luchtruim verdwijnen. Van de F35 wordt verwacht dat dit vliegtuig eveneens enkele decennia mee zal gaan.

Gedurende die periode zullen er heel wat onderhoud en upgrades nodig zijn om deze kisten in de lucht en bij de tijd te houden en een deel, hopelijk een groot deel daarvan, zal in Brabant op vliegbasis Woensdrecht plaatsvinden.

Dit jaar is het overigens 80 jaar geleden dat het eerste vliegtuig opsteeg van de vliegbasis Woensdrecht, toen nog de Eendekooy genoemd. Door de jaren heen heeft Woensdrecht meerdere keren een belangrijke rol gespeeld als katalysator voor de werkgelegenheid in West-Brabant. Dat kan nu ook weer het geval zijn.

Er is een enorme prestatie geleverd de afgelopen jaren om te lobbyen voor het landen van deze activiteiten in Brabant. Gedeputeerde Staten, de provincie, veel bestuurders en anderen in de regio West-Brabant hebben het vuur uit de sloffen gelopen om deze activiteit binnen te halen. Hierdoor gaat Woensdrecht met de F35 een nieuw hoofdstuk toevoegen aan de al rijke historie van de luchtvaart en de luchtmacht in Brabant.

In eerste instantie zal het gaan om het onderhoud van de motoren van de Nederlandse en de Italiaanse vliegtuigen en er is kans op meer. Meer motorenonderhoud en mogelijk meer andere gerelateerde activiteiten. In het eerder dit jaar gereed gekomen rapport over de instandhouding van de F35 en de economische effecten daarvan schrijft PwC (Pricewaterhouse Coopers) dat de F35 een substantiële bijdrage kan leveren aan de economie, dat deze rond de 13 miljard euro bedraagt en zal leiden tot ruim 1600 banen. Indien, net zoals bij de F16 het geval was de F35 tot 2065 in gebruik blijft kan dat zelfs oplopen tot een impact op de economie van 20 miljard euro. Dat bedrag is even groot als de jaarlijkse bijdrage van de hele agrarische sector in Nederland.

Werk aan de F35 zal met name gedaan worden door goed geschoolde en getrainde technische experts. Het is met het oog hierop goed te zien dat er aandacht is voor de opleidingen in Woensdrecht zelf en bij Avans bijvoorbeeld. Ook de grotere instroom van kandidaten op de technische universiteiten dit jaar, zoals wij onlangs hoorden, stemt tevreden want er is nu al een tekort aan goed geschoold technisch personeel en de vraag zal verder toenemen. De techniek is een sector die een zinvolle baan kan bieden aan veel jong Brabants talent. Het zal echter ook nodig zijn om mensen van buiten aan te trekken. Dat levert dan een goede stimulans op voor de regio.

Niet alleen voor hooggeschoolde werknemers overigens zijn de activiteiten rondom de F35 interessant. Deze ontwikkeling zal ook zorgen voor extra bedrijvigheid in andere sectoren zoals de logistiek en toelevering. Tevens is aan te nemen dat de regionale economie ook profiteert van de bestedingen van de bedrijven en de mensen die betrokken zijn bij deze activiteiten.

Het mag geen verassing zijn dat de VVD positief staat ten opzichte van deze ontwikkelingen en de investering van 88 miljoen euro in Woensdrecht. Tegen de lening die verstrekt wordt aan Defensie hebben we geen bezwaar. Integendeel, deze lening sluit goed aan bij de door de VVD zo gewenste slimmere inzet van de middelen uit onze immunisatieportefeuille ten behoeve van de Brabantse economie. Dit is een mooie manier om het aan het Rijk toevertrouwde Brabantse geld ook voor Brabant in te zetten.

De investering rendeert echter pas echt optimaal wanneer de verschillende actoren hun rol goed invullen. De provincie moet naast financieren volgens het PwC rapport, ook werken aan: het ontsluiten van kennis

rondom de F35 naar andere bedrijven en instellingen; aan het mobiliseren en verbinden van partijen, denk ook hierbij aan het faciliteren van het onderwijs zodat voldoende personeel voorhanden is.

De **voorzitter**: Mijnheer Koevoets, wilt u afronden?

De heer **Koevoets** (VVD): Ja, voorzitter. Verder moet er worden meegebouwd aan instandhouding- en innovatieclusters en het mogelijk optreden als launching customer en PPS partner. Kan het college ons vertellen hoe gewerkt wordt aan de invulling van deze rol? Hoe zorgen we er voor dat het potentieel van deze ontwikkelingen zoveel mogelijk kan worden benut en of ook voor Aviolanda de voorwaarden worden geschapen opdat het zich verder kan ontwikkelen als belangrijke pijler onder het welslagen van de in het rapport genoemde ontwikkelingen? Indien we nu de juiste keuzes maken houden we Brabant ook in de lucht nog vele jaren in Beweging!

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voorzitter. Toen de heer Koevoets begon met zijn rijmpje was hier in de zaal sprake van een ware exodus. Ik vond het wel een mooie rijm en maak daarvan vanaf heden geen geheim.

Normaal geef ik mijn bijdrage niet expliciet een titel mee maar vandaag wel: Back to the future, of misschien juist wel: vooruit naar het verleden! Ik neem u mee naar 24 mei 1975, ruim 40 jaar geleden. Het was een koude, bewolkte voorjaarsdag in Nederland, ongeveer 10 graden. Bob Dylan vierde die dag zijn 34e verjaardag en Roger Glover & Guests stonden op nummer 1 in de top 40 met 'Love is all', Den Uyl zat midden in zijn kabinetsperiode en begon met de linkerflank van zijn kabinet langzaam te begrijpen dat onze samenleving niet compleet maakbaar was, waarschijnlijk tot groot genoegen van zijn vicepremier, de heer van Agt. Kortom, 24 mei 1975 was een normale dag in die periode, in die tijd.

Maar, voorzitter, vandaag is het een hele speciale dag: een dag die het waard is om hier vandaag in Brabant, in onze Staten en meer specifiek in dit debat te noemen! Want op die dag kocht PvdA minister van Defensie, Henk Vredeling, namens het kabinet maar tegen de wil van zijn eigen PvdA congres de eerste F16's voor Nederland. Om maar niet met één mond te spreken qua partij; dat is vandaag al vaker aan de orde geweest!

Ere wie ere toekomt, want wat heeft Nederland en specifiek Brabant van deze beslissing geprofiteerd. Deze beslissing heeft de afgelopen 40 jaar talloze Nederlandse en Brabantse banen opgeleverd. Maar niet alleen banen, ook andere industrieën profiteren en versterken elkaar door het hoogwaardige innovatieve karakter. Fantastisch!

De heer **Heijmans** (SP): Mijnheer Steenbakkers, jubelen over en profiteren van F16, geweldig, maar zou u ook even aandacht kunnen besteden aan de doden die er met deze F16's gevallen zijn, aan de bommen die deze F16's gegoooid hebben waardoor ook onschuldige mensen zijn omgekomen? Ik vind het nogal eenzijdig als u hier spreekt over het profiteren en over het geweldige plezier dat wij hebben van militair wapentuig.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Dat is een goed punt, mijnheer Heijmans. Er zijn natuurlijk ook negatieve effecten, maar er zijn ook heel wat levens gespaard door deze vliegtuigen, maar zeker voor de nuance in het debat is het goed om ook die negatieve effecten te vermelden.

En vandaag, meer dan 40 jaar later, op 4 december 2015 staan wij hierin de Staten van Brabant en wordt ons gevraagd akkoord te gaan met een samenwerkingsovereenkomst en het beschikbaar stellen van een lening. Op die manier hebben we een goede kans het onderhoud van de motoren van een deel van de Europese F35 vloot in onze provincie te kunnen doen. Daarmee behouden we banen voor Brabant en krijgen we er nieuwe kansen voor werkgelegenheid bij!

Het CDA heeft dan ook een positieve grondhouding bij dit voorstel. Complimenten aan GS! Wij hebben echter nog enkele cruciale vragen en kritische kanttekeningen waarop we eerst helder antwoord willen hebben.

Het eerste en meest belangrijke is werkgelegenheid, want we zijn er nog niet! Afgelopen week werd bekend dat de werkloosheid zowel onder jongeren als onder 45-plussers in Nederland tussen juli en oktober wederom is gestegen. Ook Brabant wordt hier keihard geraakt. Laat ik inzoomen op West Brabant, de plek waar een groot deel van het motoronderhoud moet plaatsvinden. BN De Stem meldde dat daar in 2015 meer dan 3000 jongeren op zoek zijn naar een baan! In het Sectorplan Regio West Brabant valt te lezen dat het hierbij met name gaat om MBO (Middelbaar Beroepsonderwijs) geschoolde jongeren. Aan de andere kant constateert men ook dat er in de regio West-Brabant juist een groot tekort is aan technici. De krapte zit juist in de uitvoerende technische functies. Dit kan niet waar zijn en wanneer we naar het Statenvoorstel kijken vinden we dit punt onvoldoende aandacht krijgen. Het gaat om de connectie onderwijs, werkloosheid en F35 motoronderhoud. Het CDA zou graag zien dat het college hier een regisserende rol pakt. Wij vragen GS daarom concreet of zij bereid zijn met alle stakeholders in overleg te gaan en in 2016 nog met een concreet masterplan op deze drieslag te komen. Hierbij moet de positie van mbo-studenten en werkzoekenden een nadrukkelijk onderdeel zijn. Graag een toezegging!

Ten tweede: het draagvlak. Hoe wordt geborgd dat er zo min mogelijk nadelige effecten zijn voor mens, dier en milieu? Dit vinden wij essentieel.

Ten derde: het financiële plaatje.

De **voorzitter**: Kunt u afronden?

De heer **Steenbakkers** (CDA): Ik ben aan het laatste stuk, voorzitter. Wij hebben een amendement ingediend dat ertoe strekt dat het Statenvoorstel juist wordt ingediend, omdat anders GS niet aan de slag kunnen en zij nog een keer terug moeten komen bij de Staten. Dat willen wij niet.

En wat als het project niet doorgaat? Krijgen wij dan de lening teruggestort? Wanneer krijgen wij hiervan de definitieve uitslag?

Back to the future! Leren van de F16, leren van het dappere besluit van Henk Vredeling en leren van 24 mei 1975!

De **voorzitter**: Door de leden Steenbakkers, Koevoets en Smeulders wordt het volgende amendement voorgesteld:

*"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 4 december 2015, behandelend
Statenvoorstel 71/15*

Investerings Faciliteit F 35 motoronderhoud,

besluiten:

*de volgende tekst aan het ontwerpbesluit van het Statenvoorstel toe te voegen (pagina 1; 71/15 B,
Investerings*

faciliteit F-35 motoronderhoud Woensdrecht, besluit 3.)

- *"3. T.a.v. de bovenstaande 2 besluiten mandateren Provinciale Staten Gedeputeerde Staten expliciet om wisselkoerseffecten in de leningovereenkomst op te vangen. Dit zou kunnen betekenen dat de lening, naar de mate van redelijkheid, wat hoger of lager zou kunnen uitvallen."*

Toelichting.

De wisselkoers is onzeker en afhankelijk van marktomstandigheden. Op dit moment ligt de koers onder de 1,13

(thans 1,09 daarvoor lang 1,06) waarmee gerekend is in dit Statenvoorstel. Dit betekent feitelijk dat het te investeren

bedrag in euro's hoger is en dat daardoor de investering en het te lenen bedrag wat hoger zullen uitvallen. Het huidige voorstel met een strak maximum van 22 miljoen euro beperkt daarmee de snelheid van handelen

van Gedeputeerde Staten.

Bovenstaande wijziging maakt dit in orde en geeft GS de vrijheid om direct na zeker worden van de investering

de koers vast te zetten en het valutarisico zo spoedig mogelijk te mitigeren.

Dit amendement maakt onderwerp uit van beraadslaging en krijgt nr. A1.

Het woord is nu aan mevrouw Tineke Claessens van de fractie van de SP. Ik merk op dat het haar maidenspeech is.

Mevrouw **Claessens-Vloedgraven** (SP): Voorzitter. Het is geen geheim dat de SP geen voorstander was van de aankoop van de JSF, maar dat is nu geen reden om te zeggen dat wij niet meer meedoen als het gaat om initiatieven om werkgelegenheid te genereren. Juist nu moeten wij vooruitkijken en de kansen pakken die er nu voor Nederland komen.

Nederland, en met name Brabant, kan een grote rol spelen op het gebied van het onderhoud van deze jachtvliegtuigen en daarmee werkgelegenheid in Brabant realiseren.

Nu ligt Statenvoorstel 71/15a voor ons, betreffende een lening van 22 miljoen euro voor het realiseren van een onderhoudsfaciliteit op het Logistiek Centrum Woensdrecht (LCW). Daaraan zitten natuurlijk voor- en nadelen. Een nadeel is dat alles nog onzeker is. Het kan zomaar de verkeerde kant uitgaan als de Amerikaanse overheid een ander land kiest. Dat is ook de reden waarom wij hier vandaag moeten beslissen. Er zijn meer kapers op de kust. En wat dan? Wij hopen dat daarover goed nagedacht is. Graag horen wij van de gedeputeerde welke plannen er dan klaarliggen.

Een voordeel is dat het met name voor West-Brabant een goede kans is om de economie te stimuleren en voor Woensdrecht maar ook voor de regio extra banen te creëren. Wij denken dan vooral aan toeleveringsbedrijven.

Op dit moment zitten Woensdrecht, Bergen op Zoom en Roosendaal in de hoek waar de meeste klappen vallen. Het aantal arbeidsplaatsen blijft maar dalen, zo was deze week te lezen in het Brabants Nieuwsblad.

Dan kom ik bij het financiële plaatje. Het gaat om 22 miljoen euro terug te betalen in 30 jaar met een vaste rente, optie 1, of een flexibele rente, optie 2. De SP kiest voor optie 2, de flexibele rente.

Zoals ik al eerder heb gezegd: wij moeten alle kansen pakken. Dit is een kans voor Brabant maar vooral voor West-Brabant om op de wereldkaart te komen. De SP zal dat voorstel dan ook steunen en wenst alle betrokken partijen heel veel succes om de opdrachten binnen te laten vliegen.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Claessens voor haar bijdrage en wil haar graag de bloemen overhandigen die passen bij een maidenspeech.

(applaus)

Mevrouw **Kardol** (PVV): Voorzitter. Dit college vraagt ons om geen wensen en bedenkingen te uiten. De PVV heeft echter wel degelijk wensen en bedenkingen op de constructie van dit project. Op 20 november 2015 sprak gedeputeerde Merrienboer tijdens Provinciale Statenvergadering de memorabele woorden: "Wij zijn geen bankier". De ambities van dit college lijken echter wel op bankiertje spelen. Met het voorliggend Statenvoorstel wil dit college een lening oftewel verkapte subsidie van 22 miljoen euro verstrekken aan de Staat der Nederlanden. Moet de provincie de bal oppakken daar waar de banken behoudender zijn, het bedrijfsleven achter blijft en de Rijksbegroting tekortschiet? Een lening van 22 miljoen euro betekent dat het Rijk de hand op de knip kan houden, of was het defensiebudget van ruim 8 miljard euro op na de recente naheffing van een half miljard euro voor deze vliegende Fyra op?

De heer **Koevoets** (VVD): Voorzitter. Ik zou graag van mevrouw Kardol willen weten waar zij denkt dat die 22 miljoen euro uit de Immunisatieportefeuille naar toe zal gaan als wij dit niet uitlenen aan de Staat ten gunste van het onderhoudsgebouw in Woensdrecht.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Ik ben blij dat u deze vraag stelt, mijnheer Koevoets. Het was eigenlijk de afsluiting van mijn tekst, maar ik zal het u vast zeggen. Met 22 miljoen euro kunnen wij zo veel doen. De PVV ziet liever dat daarmee de economie wordt versterkt, bijvoorbeeld de vrijetijdseconomie of mobiliteit. Er zijn genoeg projecten in Brabant waaraan wij 22 miljoen euro kunnen investeren. Dit is een lening en het is geen taak van de provincie om Defensie c.q. het Rijk te financieren.

De heer **Koevoets** (VVD): Dat is toch opmerkelijk. Uw collega Statenlid, mevrouw Van der Kammen, zei namelijk vorige keer dat zij vond dat het geld dat over was – en dat is hier het geval bij de Immunisatieportefeuille – in de schatkist gestort moest worden. Volgens mij is dat s' rijks schatkist en dan gaat het Rijk er dingen mee doen die wij niet willen. Volgens mij is het juist zo dat deze 22 miljoen de Brabantse economie versterkt. Is mevrouw Kardol het met mij eens?

Mevrouw **Kardol** (PVV): Mijnheer Koevoets, misschien begrijpt u niet helemaal de context van dit Statenvoorstel. Wat voorligt is niet dat er 22 miljoen euro naar de schatkist gaat; wat voorligt is dat er 22 miljoen euro voor 30 jaar maar liefst wordt geleend aan de Staat der Nederlanden; 30 jaar lang kunnen wij niets zeggen over die 22 miljoen euro. Dat is iets heel anders dan het geld naar de schatkist brengen. Voorzitter. Waarom is dit voorstel voor het creëren van een onderhoudsfaciliteit voor de motor van de JSF niet 22 miljoen euro extra waard vanuit het Rijk? Heeft het Rijk zo weinig vertrouwen in de businesscase voor het motoronderhoud van de JSF dat het de risico's wil spreiden? De minister van Defensie zei tijdens een bijeenkomst van de vaste commissie van Defensie: "Wij willen graag een positieve businesscase zien". Die zou de PVV ook graag willen zien. Orders van slechts Nederland en Italië maken echter geen positieve businesscase. Daarbij is er ook nog de mogelijkheid van een naheffing bij koerswijziging. Dat heeft Defensie recentelijk een half miljard euro gekost vanwege een ongunstige dollarkoers. Er zijn dus wel degelijk risico's, echter het voorliggend Statenvoorstel en het PwC-rapport zijn zo flinterdun dat een risicoparagraaf ontbreekt.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voorzitter. Ik ben nu toch in totale verwarring. Mevrouw Kardol zegt net bij haar beantwoording van de heer Koevoets dat zij graag banen wil scheppen en ervoor zorgen dat mensen hier aan het werk kunnen zijn. Dat er goede dingen worden gedaan met dit geld in de leisure-industrie, etc. Nu ligt er een concreet voorstel met een heel dik PwC-rapport over een enorme economische impact en banen en nu zegt zij dat zij het toch allemaal niet zo ziet zitten.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Het PwC-rapport mag misschien dik zijn, maar de inhoud is flinterdun. Ik denk dat u mijn woorden van daarnet verkeerd hebt begrepen, mijnheer Steenbakkers. Ik heb gezegd dat wij 22 miljoen euro gaan lenen aan Defensie. Dat is toch volstrekte onzin! Waarom gaan wij als provincie een lening geven aan Defensie? Is het budget van het Rijk op of dat van Defensie? Ik snap het natuurlijk wel met die naheffingen. U dient een amendement in om GS een blanco cheque te geven. Dat is absurd. Nederland heeft recentelijk een half miljard euro moeten betalen voor een koerswijziging. Het amendement betekent dat u naast die 22 miljoen euro nog een extra potje met geld geeft en zegt: besteedt het maar naar believen.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Mevrouw Kardol, ik ga toch even terug naar uw vraag waarom Brabant dit zou moeten doen. Zou dit ermee te maken kunnen hebben dat het motoronderhoud in Brabant gaat plaatsvinden?

Mevrouw **Kardol** (PVV): Dat heb ik u ook al horen zeggen in de commissie en dat is natuurlijk volstrekte onzin. Het gaat er bij dit project niet om dat het in Brabant ligt.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Woensdrecht ligt in Brabant.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Als u mij even laat uitpraten, mijnheer Steenbakkers.

De **voorzitter**: U hebt niet het woord, mijnheer Steenbakkers, überhaupt niet meer, want u hebt al twee keer geïnterrupteerd.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Wat voorligt is geen investering. Defensie is geen kerntaak van de provincie. Wat voorligt is een lening, oftewel een verkapte subsidie. Die 22 miljoen euro wil de PVV daadwerkelijk gebruiken om de economie in Brabant te versterken. Ik denk aan mobiliteit. Daar zijn nog heel veel projecten waaraan wij 22 miljoen euro kunnen besteden. Een lening aan de Staat is toch volstrekte onzin!

De **voorzitter**: De gedachten zijn gewisseld. Vervolgt u uw betoog.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Ondanks dat er ook kansen zijn als het onderhoudscentrum voor de F-35 naar Brabant toekomt zoals potentiële bedrijvigheid en werkgelegenheid, betreft het nog steeds maar een bescheiden werkgelegenheidseffect aldus het PwC-rapport. En daarbij creëert de overheid geen banen, maar toch wil dit college 22 miljoen euro vastleggen voor maar liefst 30 jaar. Waarom alloceert dit college deze 22 miljoen euro niet bij de schatkist? Het vorig college had als hobby makelaartje spelen, dit college heeft als hobby bankiertjespelen van Brabants belastinggeld. Voorliggend Statenvoorstel betreft geen taak van de provincie en de PVV ziet dan ook liever dat de 22 miljoen euro ten goede komen aan de Brabantse economie, bijvoorbeeld de vrijetijdseconomie of mobiliteit.

De heer **Kutlu** (D66): Voorzitter. Volgens de inhoud van het voorliggende Statenvoorstel doet zich nu een geweldige kans voor om onze regio opnieuw op de kaart te zetten op het gebied van industrie en nieuwe technologische ontwikkelingen. Voor West-Brabant waar dit met name zal plaatsvinden, is dat volgens onze fractie ook hard nodig.

Na de jarenlange ervaring met het onderhoud van F16-toestellen in deze regio doet het ons deugd te horen dat er een opvolger komt: de JSF F35. Ook Nederland gaat dit nieuwe toestel aanschaffen waardoor er nieuwe kansen en mogelijkheden kunnen ontstaan voor de verdere ontwikkeling van de industrie. Dat zou gerealiseerd kunnen worden met een nieuwe opdracht voor het onderhoud van de motoren van Europese F-35's. Om dit te kunnen doen, moet in het LCW een nieuwe speciale

onderhoudsfaciliteit komen. Dat kost totaal 88 miljoen euro. Aan PS wordt gevraagd om een kwart hiervan, 22 miljoen euro, mee te investeren in de vorm van een langdurige lening. De fractie van D66 heeft hiertegen in principe geen bezwaar, mits dit daadwerkelijk kan leiden tot langdurige werkgelegenheid en duurzame economie groei.

Op basis van het eindrapport van het onderzoek dat door de PwC is opgesteld, hebben wij er vertrouwen in dat dit daadwerkelijk gaat gebeuren. Onze fractie vraagt hierbij wel extra aandacht voor het vooraf op elkaar afstemmen van vraag en aanbod, zodat de opdrachten die binnen worden gehaald goed aansluiten op de kennis en ervaring van de in deze regio aanwezige capaciteit.

De fractie van D66 wil graag minimaal de huidige werkzaamheden voor de luchtmacht in onze regio voortzetten en het liefst uitbreiden voor meer werkgelegenheid, kennis en economische groei. Daarom moeten wij bereid zijn hierin te blijven investeren. Dit stimuleert bedrijven om ook te investeren in hun eigen kennis, vaardigheden, capaciteit en om nauwer met elkaar samen te werken. Op deze manier wordt de innovatiekracht van de bedrijven aangejaagd en versterkt. Aangezien de verwachte opdrachten op verschillende kennis- en vaardigheidsniveaus liggen: van hoogwaardige technologie tot assemblagewerkzaamheden gaan wij ervan uit dat meerdere sectoren in de regio hiervan zullen profiteren. Het is helaas geen automatisme dat dit ook daadwerkelijk zal gebeuren. Hierin zien wij dan ook een rol voor Provinciale Staten, niet alleen als medefinancierder maar ook als een stimulerende, regulerende en faciliterende overheid om alle hierdoor ontstane kansen en mogelijkheden voor extra en langdurige werkgelegenheid en duurzame economische groei aan te wenden.

Bij het voorstel voor de lening en de hoogte van de rente wil onze fractie op geen enkele wijze extra risico lopen om het totale bedrag of delen ervan kwijt te raken. Wij gaan ervan uit dat wij in alle scenario's, ook in het slechtste, binnen de afgesproken tijd de lening terugbetaald krijgen. Graag krijgen wij op dit punt een toezegging van de gedeputeerde.

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

De heer **Kutlu** (D66): Daar ben ik mee bezig, voorzitter.

In het voorstel zijn twee alternatieven opgenomen voor de hoogte van het rentepercentage. In het tweede alternatief wordt een lagere rente voorgesteld met deelname aan de mogelijke restwinst voorgesteld. Dit alternatief heeft de voorkeur van GS. Op zich staat onze fractie niet afwijzend tegenover deze optie. Wij willen echter graag weten wanneer er sprake is van een mogelijke restwinst. Waaruit bestaat die en hoe groot is de kans hierop?

De **voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Kutlu. Uw spreektijd is echt op. U moet dat van tevoren incalculeren. Het woord is nu aan de heer De Kort die één minuut spreektijd heeft.

De heer **De Kort** (PvdA): Voorzitter en mijnheer Steenbakkers. Om met Joop den Uyl te spreken, twee dingen. Congressen kopen geen straaljagers, aldus Henk Vredeling, en gelukkig Provinciale Staten ook niet, zeg ik dan maar als PvdA'er.

In de informatiebijeenkomst heb ik al uitgebreid aangegeven dat meer dan de helft van de verwachte werkgelegenheid zal liggen op MBO of lager niveau. Daar zijn wij als PvdA heel erg blij mee. De banen zijn vooral voor technisch opgeleide mbo'ers. Daarom hebben wij tijdens die bijeenkomst gepleit voor een actieplan om ervoor te zorgen dat er meer mbo-4 techniekstudenten komen. Wij denken daarover dus hetzelfde als het CDA en zijn benieuwd wat de gedeputeerde hiervan vindt.

De heer **Uijlenhoet** (GroenLinks): Voorzitter. GroenLinks staat kritisch zo niet negatief tegenover het voortel om een proefdraaiopstelling voor F35 motoren te financieren. Het onderzoeksbureau SEO en ook het Centraal Planbureau becijferen dat het netto-effect voor de economie eigenlijk verwaarloosbaar klein is. Directe activiteiten en banen die het project zou kunnen opleveren, worden elders verdrongen vanwege de schaarse arbeidsmarkt. Ook lijkt de kennisontwikkeling bij deelnemende bedrijven tegen te vallen. Dat komt omdat de Amerikanen belangrijke strategische en militaire kennis niet zullen delen en slechts technologische uitruil zullen toestaan op deelterreinen en niet over de volle breedte van de Brabantse bedrijven.

Uit een Amerikaans onderzoeksrapport blijkt dat de milieueffecten van de stationering van de F35 op Eglin Airforcebase leidt tot een enorme geluidstoename. Ook dat risico vinden wij aanzienlijk. Er zijn ook gevolgen voor de natuur. Het vliegveld ligt op de Brabantse Wal en het risico is groot dat door geluidsoverlast het broedseizoen wordt verstoord en dat allerlei foerageerroutes van vogels en reeën worden verstoord.

Kortom, wij zijn tegen het voorstel en hebben nog een aantal kritische vragen.

De eerste betreft de voorgestelde PPS-constructie (Publiek Private Samenwerking). Wat vindt de gedeputeerde van de kritiek dat de Amerikanen er eigenlijk geen belang bij hebben om hun kennis breed te delen? En kan de gedeputeerde toezeggen dat het geluid binnen de huidige geluidscontouren blijft? En wat is er bekend over de uitstoot van CO₂ bij het testen van motoren en hoe past dit bij het beleid van de provincie om de temperatuurstijging binnen de 2 graden Celsius te houden?

De heer **Koevoets** (VVD): De heer Uijlenhoet heeft het constant over aanvliegende vliegtuigen enz. Volgens mij is het echter niet zo dat die vliegtuigen even komen aanvliegen en de motorkap opendoen voor het onderhoud van de motor. Volgens mij worden die motoren daar op een andere manier naar toe gebracht. Dan is er toch van al dat lawaai waarover de heer Uijlenhoet spreekt, toch geen sprake? En ook die vogels kunnen lekker doorbroeden, of begrijp ik hem verkeerd?

De heer **Uijlenhoet** (GroenLinks): Er wordt getest binnen een bepaalde faciliteit. Die wordt blijkbaar afgeschermd. Volgens mij zijn er ook situaties te bedenken waarin vliegtuigen daar wel landen en vertrekken. Het is onze stellige overtuiging dat er toch vliegbewegingen zullen plaatsvinden en dat vinden wij een risico.

De heer **Koevoets** (VVD): Die vinden nu ook plaats. Aflopen woensdag nog kwam er af en toe een AWACS over. Het is een magnifiek gezicht. Maar dat is toch allemaal gewaarborgd binnen de bestaande contouren? Daarover hoeft u zich toch geen zorgen te maken of wel, mijnheer Uijlenhoet?

De heer **Uijlenhoet** (GroenLinks): Wij maken ons daar wel zorgen over, zeker omdat nu al tussen de 40% en 60% van de mensen in Woensdrecht zeggen dat zij last hebben van geluidsoverlast van de vliegbasis. Het is voor ons een risicofactor die wij meewegen in onze afweging en wij komen tot een negatief standpunt.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voorzitter. De woorden van D66 hoef ik niet na te spreken, wij zijn het daarmee volledig eens. Ik wil in aanvulling daarop eigenlijk alleen nog aandacht vragen voor de gemeente Woensdrecht zelf. Die komt immers voor een enorme opgave te staan. Mensen die daar in grote getale komen werken, moeten daar ook leven, wonen en recreëren. Ik heb begrepen dat daarover zorgen bestaan bij het college. Ik wil daarvoor specifiek aandacht vragen zodat de provincie in ieder geval meewerkt als er aanvragen komen voor dat soort zaken. Dan kunnen die normaal doorgang vinden.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voorzitter. Als wij een einde konden maken aan wapenhandel, oorlog, ellende en agressie, door tegen dit voorstel te stemmen, dan zouden we dat doen. Maar de realiteit is anders. Deelname aan het JSF-programma, die keuze is gemaakt en Nederland wil daaruit maximaal voordeel halen voor economie en werkgelegenheid. Het beste dat wij kunnen doen is proberen de negatieve effecten voor de omgeving – natuur, milieu én omwonenden – zo veel mogelijk te beperken. Dat betekent vervoer van de motoren over de weg – niet via een aanvliegroute – geen testvluchten vanaf de vliegbasis Woensdrecht en ja, daarbij hoort ook de bouw van een geluidsisolerende testhal. We blijven kritisch, met name voor wat betreft de locatie van de hal op de basis, de impact op de N2000-gebieden, de mogelijke overschrijding van de grondgebonden geluidsruimte, de verwachte spin-offeffecten en civiel medegebruik van de basis.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie/SGP): Voorzitter. Na de bezuinigingen op Defensie in de kabinetten Balkende 1, Balkende 2, Balkende 3, Balkende 4 en Rutte/Verhagen 1 zijn wij blij dat er eindelijk weer geïnvesteerd wordt in defensie, dat er weer ruimte komt om de defensie op orde te brengen en daarmee een stukje bij te dragen aan de veiligheid in deze wereld. Wij vinden het mooi dat de werkgelegenheid in West-Brabant hiermee een impuls kan krijgen. Wij hebben daarvoor ook hard gepleit in de campagne. Wij hebben gezien hoe de werkgelegenheid nu reeds een impuls krijgt door de bekabeling die aangelegd wordt en waarbij mbo'ers een plek krijgen. Ook bij het onderhoud van de F16 motoren worden PPS-constructies gerealiseerd. Het kan dus daadwerkelijk! Wij zijn daarom ook blij dat wij als provincie een klein steentje bijdragen aan die veiligheid en tegelijkertijd de werkgelegenheid in Brabant overeind kunnen houden. Dit is een mooi voorbeeld van hoe wij beide kunnen versterken. Wij zullen dan ook van harte instemmen met dit voorstel.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voorzitter. Lokaal Brabant is heel erg blij met deze kans voor West-Brabant. Wij hopen dat er vandaag een positief besluit genomen wordt. Wij hopen ook dat dit niet het enige banenplan voor West-Brabant is en dat er nog meer plannen komen. Wij denken dat het essentieel is voor West-Brabant om hiermee te beginnen. Wij hopen dat de Amerikanen zo slim zijn om dit West-Brabant te gunnen.

De **voorzitter**: Wij zijn hiermee gekomen aan het einde van de eerste termijn van uw Staten. Ik wil de gedeputeerde uitnodigen om de beantwoording ter hand te nemen.

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Voorzitter. Ik dank voor de steun die in meerderheid wordt uitgesproken voor dit voorstel. Ik kijk even naar de fracties die nog wat kritisch zijn over het voorstel, want ik denk dat dit een kans is om echt maatschappelijk rendement te pakken op alternatieve aanwending van deze 22 miljoen euro. Dat is inderdaad schatkistbankieren, mevrouw Kardol. Wij praten over het inderdaad productief maken van een deel van ons vermogen wat ook vermogen blijft. Daarvoor is een aantal randvoorwaarden opgenomen. Wij kijken met elkaar vandaag natuurlijk vooral vooruit, naar de kansen die wij zien met deze investering in Woensdrecht. Er is besloten om een deel van het onderhoud naar Woensdrecht te brengen. Ik denk dat wij daarmee eigenlijk al een resultaat geboekt hebben. Dat faciliteren wij nu. We leggen de basis in Woensdrecht en kijken of wij die verder kunnen uitbouwen. Natuurlijk zijn er altijd kritische rapporten die op macroniveau vooruitblikken op compensatieorders en kennis, maar wij hangen vanuit de Brabantse praktijk een ander geloof aan op dat punt. Als je met elkaar - overheid, industrie, onderwijs, omwonenden – aan de slag gaat om profijt te trekken uit deze kans, zet je samen een heel brede agenda in. De industrie is daarbij aan de slag met het ontwikkelen van allerlei nieuwe proposities, onderwijs is daarbij een heel belangrijk punt om maximaal te profiteren en ook de basis te leggen voor verdere uitbouw van de private voordelen van de komst van de F35 en het vraagt –

en ik kijk even naar de heer Van Overveld – ook een aanpak op de basis, het klimaat waarin de mensen zich komen vestigen.

De heer **Steenbakkers** (CDA): De gedeputeerde zegt dat het besluit is genomen. Dat betekent dus in feite dat het motoronderhoud van de Nederlandse en Italiaanse toestellen in Woensdrecht zal plaatsvinden? Interpreteer ik dat goed?

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Dat besluit is genomen onder voorwaarden dat wij daar de faciliteit inrichten om het onderhoud te kunnen uitvoeren. Wij zullen moeten voldoen aan de gestelde specificaties, maar als wij dat doen, komt het onderhoud van de Nederlandse en Italiaanse motoren van de F35 naar Woensdrecht.

Ik denk dat het goed is hier te markeren dat wij inderdaad aan het begin staan van een ontwikkeling en dat wij hiermee investeren in de werkgelegenheid van onze kinderen en kleinkinderen, zoals de heer Akkermans zei tijdens die bijeenkomst die wij hier hadden. Ik snap dat heel goed in het huidige perspectief van de economische situatie in West-Brabant. Dat betekent dat het een zaak is van lange adem. Wij moeten natuurlijk kijken welk profijt we nu al kunnen trekken, maar wij geloven vooral in het langetermijnrendement van deze investering.

Dat vraagt inderdaad een goede samenwerking van de betrokken partijen. Op een specifieke vraag van het CDA op het punt van onderwijs kan ik zeggen dat wij dat met drie partijen gaan doen. De heer Steenbakkers sprak over een masterplan onder onze leiding. Ik wil het echt in de driehoek doen met industrie en met kennisinstellingen. Die zijn hiermee al aan de slag. Wij zullen dat inderdaad materialiseren in een ontwikkelplan. Wij zullen langjarig met elkaar aan de slag moeten om elke keer ook vanuit het onderwijs het goede te doen. Ik zeg dit met plezier toe.

Allereerst is het noodzakelijk dat wij onze voet tussen de deur krijgen en die businessproposities kunnen gaan uitwerken met het Brabantse bedrijfsleven – ik denk zelfs met het Nederlandse en het internationale bedrijfsleven – om in te spelen op wat er vanuit Amerika wordt aangeboden. In die zin, mijnheer Uijlenhoet, denk ik echt dat SEO en het CPB op dit punt achteruit hebben gekeken. Het is niet zo dat de Amerikanen op dit punt geen kennis delen, zij zijn op veel onderdelen nog op zoek naar kennis. Dat zien wij in de eerste uitvragen die gedaan worden. Volgens mij is dat inderdaad in de economie van vandaag op macroniveau niet zo goed te berekenen, maar dat heeft volgens mij in het PwC-rapport handen en voeten gekregen.

De heer **Uijlenhoet** (GroenLinks): Uit onderzoek van het CPB blijkt wel dat de Amerikanen alleen kennis willen delen op specifieke deelterreinen die zij zelf nodig hebben en niet omdat zij zo vrijgevig zijn om de Brabantse economie even een boost te geven, terwijl dat laatste wel in het belang is van Brabant.

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): In de economie van vandaag werkt dat natuurlijk zo. Kijk naar onze eigen paradepaardjes. Bij kennisontwikkeling en kennisdeling op een hightech campus is altijd sprake van kennis ten behoeve van een specifiek bedrijf. Vervolgens zie je steeds meer dat ook dat bedrijf er belang bij heeft om een gedeelte van die kennis te delen om zelf weer nieuwe proposities op te richten. In die zin is het een combinatie van wel begrepen eigenbelang van de Amerikanen in besloten kennis voor het bedrijf en kennis die in een open innovatieomgeving ter beschikking komt voor andere partijen. Het is niet alleen maar om een bijdrage te leveren aan de businesscase van de Amerikanen maar ook om zelf daarop nieuwe businessproposities te enten.

De heer **Uijlenhoet** (GroenLinks): Welke concrete connecties ziet de gedeputeerde dan? Hoe gaat het Nederlandse bedrijfsleven daar ter plekke profiteren van een mogelijke deelvraag van de Amerikanen?

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Ik heb een keer collega Pauli mogen vervangen in de regiegroep waarin het Nederlandse bedrijfsleven dit soort proposities voorlegt. Er zijn verschillende proposities. Nogmaals, de heer Akkermans heeft deze beeldend toegelicht in de informatiebijeenkomst. Het gaat niet alleen over het motorenonderhoud maar ook over wat er in de toekomst gevraagd wordt als het gaat om specifieke ICT-technologie, om monitoring, om technische ontwikkelingen op het staartdeel. De straaljagers zijn zeer complex en divers samengesteld, maar er worden ook zulke hoogwaardige eisen gesteld aan de processen om veiligheid te monitoren. Nogmaals, er zijn tal van businessproposities te ontwikkelen. De kern van het feit dat wij zo vroeg willen instappen, is dat wij op dit manier het bedrijfsleven vooraan willen brengen bij de uitvraag naar dit soort nieuwe ontwikkelingen. Dat is volgens mij de echte meerwaarde die wij op termijn gaan zien.

Wat het draagvlak van de omgeving betreft, wij bouwen voort op wat wij in het verleden bij Aviolanda met een brede belangenbenadering hebben ingezet. Bij een hoogwaardig vestigingsklimaat is altijd sprake van een combinatie van kwalitatief goed onderwijs, een hoogwaardige groen omgeving en natuurlijk mogelijkheden om de business te doen.

Kijkend naar de effecten die voorzien zijn voor de onderhoudsinspanningen daar, is het inderdaad zo dat de motoren vooral over de weg zullen worden aangevoerd. Ik snap wel dat de beelden kunnen ontstaan, maar het is niet zo dat de JSF daar voortdurend in en uit vliegt. Vanuit Defensie is tijdens de bijeenkomst aangegeven dat motoren voor onderhoud vooral via de weg worden aangevoerd.

De heer Steenbakkers stelde een vraag over de wisselkoers en heeft daartoe een amendement ingediend. Wij hebben in de 88 miljoen euro een risicovoorziening algemeen verdisconteerd. Wij moeten constateren dat die risicovoorziening al voor een deel wordt opgesoupeerd door wisselkoerswijzigingen. Ik vind het inderdaad verstandig, en in die zin kan ik het amendement van een positief advies voorzien, om wat meer ruimte te nemen omdat wij niet weten wat de onzekerheid van de wisselkoers nog precies zal opleveren. Wij verwachten dit binnen het bedrag te kunnen doen, maar met het amendement in de hand verliezen wij inderdaad geen handelsruimte als wij daar enigszins overheen zouden gaan.

Ik wil de PVV een handreiking doen om nog eens goed te kijken naar wat mevrouw Kardol voorstelt, want de 22 miljoen euro kan geen alternatieve aanwending krijgen voor mobiliteit of voor vrijetijdseconomie, want het is ons spaarvermogen en blijft ons spaarvermogen. Het enige alternatief voor deze 22 miljoen euro is inderdaad schatkistbankieren. Wij halen ten minste het rentepercentage schatkistbankieren, maar plegen met de voorgelegde optie 2 ook een inzet om het maatschappelijk rendement voor Brabant nog veel groter te maken dan alleen het onderhoud van de motoren.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Hoor ik de gedeputeerde hier zeggen dat hij bereid is de 22 miljoen euro via schatkistbankieren weg te zetten?

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Nee, mevrouw Kardol, want als ik het geld via schatkistbankieren wegzet, ben ik het kwijt, dan kan ik het maatschappelijk rendement niet boeken, dan lever ik het geld in bij het Rijk. U hebt het over verkapte subsidie, ik wil wel gewoon over subsidie spreken, want wij geven subsidie in de vorm van een lening om een onderhoudsfaciliteit in te richten die ons de basis geeft voor nog meer maatschappelijk rendement in Brabant. Ik doe een appel op u. Het alternatief is niet investeren in mobiliteit of in de vrijetijdseconomie, het alternatief is een schamele "1. weinig procent" ophalen bij het Rijk voor schatkistbankieren en geen invloed op de ontwikkelingen in Brabant op het terrein van economie en werkgelegenheid.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Hoor ik de gedeputeerde nu voorzichtig zeggen dat hij 22 miljoen euro wil investeren in Defensie om een rendement te halen, om meer financiën naar Brabant te halen en zo zijn hoge uitgavenpatroon te bekostigen?

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Nee, mevrouw Kardol, in alle scherpheid, wij hebben als college van uw Staten de opdracht gekregen om ons spaarvermogen zo goed mogelijk te beleggen en te kijken of wij met dat spaarvermogen ook maatschappelijk rendement kunnen ophalen. Dat is wat wij hier doen. Wij borgen de risico's dat wij het geld niet kwijtraken. Op het moment dat er wordt terugbetaald, zijn wij de eerste die ons leningdeel terug ontvangen. Dat hebben onze mensen uitstekend uitonderhandeld. Nogmaals, het is precies binnen de kaders van de opdracht van de Staten dat wij die combinatie van financieel en maatschappelijk toegevoegd rendement willen realiseren.

De heer **Koevoets** (VVD): Het is jammer dat mevrouw Kardol weggelopen is, voorzitter, want ik had aan de gedeputeerde willen vragen, of als wij dat geld niet oormerken voor deze onderhoudsfaciliteit maar gewoon in de schatkist zouden storten, het niet zo zou kunnen zijn dat de minister van Financiën dit geld gebruikt om al die dingen te doen die de PVV minder prettig vindt, bijvoorbeeld het geld doorstorten naar Griekenland en dergelijke. Dan zou wellicht ons Brabantse geld daar terecht komen. Volgens mij is dat de conclusie. Bent u het met mij eens dat dit een risico is?

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Ik zou het gedrag van onze minister van Financiën niet als een risico willen zien, mijnheer Koevoets, dan overvraagt u mij. Het betekent wel dat je je zeggenschap kwijtbent. Wij willen de Essentmiddelen inzetten ten behoeve van de Brabanders, zowel op termijn via het financieel rendement gewoon onze taken blijven doen als kijken naar aanvullend maatschappelijk rendement. En dat is hier echt aan de orde.

De **voorzitter**: Goed, en dat is nu ook al een paar keer gezegd en herhaald. Ik wil eigenlijk dit punt afronden. De heer Steenbakkers heeft het woord.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Dank voor de heldere uitleg. Ik heb een vraag over de twee renteopties die voorliggen. De PVV zegt dat het niet gunstig zou zijn en daar word ik een beetje moe van. Er liggen nu twee renteopties voor: 1.3% en 1.,4% en die hebben nog een upside naar 8%. Kan de gedeputeerde eens uitleggen hoe dat precies zit? Misschien is dat ook verhelderend voor de fracties die denken dat er niet genoeg rendement op het geld gemaakt wordt, of dat wij iets verliezen ten opzichte van schatkistbankieren?

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Er zijn twee argumenten voor het college om optie 2 voor te stellen. Het eerste argument vind ik op dit moment het belangrijkste. Doordat je risico's wilt delen, druk je commitment maar ook geloof en vertrouwen uit in de businessopportunities die geschetst worden in dat PwC-rapport. Wij stropen onze mouwen op en nodige alle andere partijen uit hetzelfde te doen om dat extra rendement te halen. Ik weet niet of wij dan op 8% uitkomen, maar dat is het comfort als wij voor deze financiering kiezen. Dan zijn wij ten minste verzekerd van het basisrendement en wij zetten vol in op een combinatie van maatschappelijk en misschien ook wel financieel rendement, maar dat is op dit moment niet het hoofdmotief voor het college.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ik ga even in op dat financieel rendement. Ik zou weleens van de gedeputeerde willen weten wie uiteindelijk degene is die dat rendement moet gaan betalen? Immers, er gaat onderhoud plaatsvinden van defensiematerieel. Wie betaalt dat eigenlijk?

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Het rendement is gebaseerd op een combinatie van het onderhoud dat moet geschieden aan de defensievoertuigen, maar wij denken dat het rendement vooral tot stand kan komen doordat private ondernemingen nieuwe business zien, niet alleen in de opdrachten ten behoeve van de JSP maar ook door op die basis competenties te verwerven om nieuwe business te genereren. Dat is in het verleden ook het verhaal geweest bij de relatie tussen Philips en de ontwikkeling binnen het militairindustriële domein. Dan zie je dat er rendement is te pakken van kennisontwikkeling in dat domein, ook voor private toepassingen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Op welke manier is dat spin-off financieel rendement dan rendement op die financiële lening zoals u dat in het Statenvoorstel voorspiegelt?

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Ik snap uw vraag niet.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): In het Statenvoorstel is sprake van een aantal renteopties, waarbij een daarvan wel tot 8% rente zou kunnen opleveren. Uiteindelijk is het natuurlijk de belastingbetaler die het motorenonderhoud moet financieren en dat motorenonderhoud moet dat rendement opleveren. De gedeputeerde spreekt over allerlei andere vormen van rendement, maar in het Statenvoorstel wordt gesproken over rendement op de lening.

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): In alle scherpste: in de opties voor het rendement gaat het om die 1.2% of 1.4%. Het gaat niet over die 8%. Dat staat daar niet als gegarandeerd in. Integendeel, er zijn twee opties: een gegarandeerd rendement en er is een rendement dat lager is maar dat vanuit het perspectief dat wij zien in de business, naar onze verwachting uiteindelijk hoger zal uitvallen. U kiest dan voor een wat onzekerder variant maar wel met de kans op daarop rendement te genereren. Volgens mij is dat in de kern wat voorligt en niet meer.

Ik wil afronden met de impact op de omgeving. Als het bijvoorbeeld gaat om de impact op CO₂ natuur, is het belangrijk vast te stellen dat vanzelfsprekend door het Rijk geborgd is dat deze ontwikkeling als prioritair project past binnen bijvoorbeeld de PAS (Programmatische Aanpak Stikstof). Daardoor is het wettelijk geborgd.

De heer **Kutlu** (D66): Ik wil even terugkomen op de restwinst waarop wij kans maken als wij optie 2 kiezen. Kan de gedeputeerde aangeven wanneer er sprake is van restwinst, waar die uit bestaat en hoe groot de kans is dat wij daarin daadwerkelijk kunnen delen?

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Ik snap uw vraag, maar het is het hele dossier met o.a. het PwC-rapport dat eronder ligt. Het gaat ons om de idee dat je met deze investering die met onze lening wordt gerealiseerd, een basis legt om voor de echt lange termijn werkgelegenheid en werk te kunnen genereren. Ik verwijs naar de impact van het onderhoud van de F16. Mijn oprechte antwoord is dat ik niet weet tot wat voor rendement dit op welke termijn leidt. Ik weet alleen dat wij een lening hebben met een looptijd, met een basisrendement en een additioneel rendement op basis van wat wij in de komende tijd realiseren. Daar liggen aannames en onderbouwingen onder. Wij gaan ervan uit dat het rendement zich gaat realiseren. Ik pin mij niet vast op tijdstippen. Dat is in een glazen bol kijken en dat kan niet.

De heer **Kutlu** (D66): Er worden twee alternatieven voorgesteld. Bij het eerste alternatief is sprake van een vaste rente dertig jaar lang. Als wij voor het tweede kiezen lopen wij dertig jaar lang kans op een lagere

rente. Als de gedeputeerde zegt dat alternatief 2 echt kans biedt op een hoger rendement, had ik daarover graag wat meer informatie willen hebben.

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Mijnheer Kutlu, wij hebben een uitvoerige informatiebijeenkomst belegd over dit soort vraagstukken. Er zijn uitvoerige rapportages. Je praat altijd over scenario's, je praat altijd over businesscases. Wij leggen u twee opties voor. U kunt kiezen voor die zekerheid. Onze suggestie is om nu voor een iets lager rendement te kiezen met een beduidende kans om er een groter rendement uit te halen. Het wordt een financiële discussie en dat vind ik jammer. Er spreekt vooral ons commitment uit om met die heel brede agenda die er ligt rond businessontwikkeling, rond onderwijs en rond technologie in Brabant aan de slag te gaan op de manier waarmee wij in Brabant in het verleden ook succes hebben gehad. In dat succes spreken wij vertrouwen uit.

De heer **Uijlenhoet** (GroenLinks): Even nog in alle scherpste: die lening van 22 miljoen euro is toch puur en alleen voor proefdraaiopstelling, of is die breder?

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): De lening is voor het inrichten van de faciliteit die nu nodig is om dat onderhoud te doen.

De heer **Uijlenhoet** (GroenLinks): Die faciliteit is toch gewoon de proefdraaiopstelling met een soort omhulsel? Meer is het toch niet? Dat is toch de faciliteit?

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Ik probeer te begrijpen waar u naar toe wilt, mijnheer Uijlenhoet. Welke vraag hebt u daaronder?

De heer **Uijlenhoet** (GroenLinks): Als het alleen maar een proefdraaiopstelling is, dan is heel onduidelijk wat het bredere effect gaat worden van deze lening. Wij moeten ons dat wel realiseren voordat wij al dan niet instemmen met dit voorstel.

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Als je kijkt op de plaatsen waar Brabant toegevoegde waarde realiseert – of je nu naar een automotive campus gaat of je gaat naar Oss – zie je dat het beschikbaar hebben van een testfaciliteit of van een oefenfaciliteit die in de basis nodig is voor een hoofdgebruiker en die je op een gegeven moment ook op een slimme manier kunt toepassen voor civiel medegebruik, de basis is voor heel veel creatie van nieuwe business en werk. Die les kunnen wij trekken uit andere plekken in Brabant en die les laat zich ok wereldwijd trekken. Het is niet zomaar een proeffaciliteit, het is de basis voor samenwerking tussen Defensie en de private sector, waarbij de private sector straks dat onderhoud gaat doen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. Ik hoor de gedeputeerde letterlijk zeggen dat hij het jammer vindt dat deze discussie een financiële discussie wordt. Kunt u zich voorstellen dat de belastingbetaler het best interessant vindt om te weten of hij zijn geld veilig terugziet?

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Mevrouw Van der Kammen, ik denk dat de Brabantse belastingbetaler vooral zit te wachten op meer werkgelegenheid. Dat werkt namelijk veel rechtstreeks door in de portemonnee van de Brabantse belastingbetaler dan de vraag of de provincie een lening van 20 miljoen euro wegzet tegen 1,2% of 1,4%.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Precies, voorzitter, de mening van de PVV is ook dat de belastingbetaler veel meer effect zou moeten zien van dergelijke middelen. Daarom is het überhaupt niet te begrijpen dat het college het geld voor dertig jaar weg tovert! Pas over dertig jaar zien wij het überhaupt terug.

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Voorzitter. Ik weet niet of enig antwoord hier nog toegevoegde waarde heeft. Er is sprake van een langetermijninvestering die mogelijk vervroegd wordt afgelost, maar dit is de manier waarop dit soort faciliteiten wordt gefinancierd.

De **voorzitter**: Het is voldoende besproken.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Er werd net 20 miljoen gezegd door de gedeputeerde, maar volgens mij hebben wij het toch echt over 22 miljoen euro. Dat scheelt 2 miljoen euro!

Wellicht komt de gedeputeerde er nog op terug, maar ik heb hem nog niet gehoord over mijn vraag in eerste termijn.

De **voorzitter**: Even voor de goede orde, de gedeputeerde is nog volop bezig met de beantwoording. U krijgt in de tweede termijn gelegenheid om als vragen niet volledig beantwoord zijn, daarop in te gaan. Ik stel voor de gedeputeerde zijn betoog even te laten afmaken, anders gaan wij dingen dubbel doen.

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Voorzitter. Ik was klaar.

De **voorzitter**: Dan heeft mevrouw Kardol toch een punt, maar dat gaan wij toch maar in de tweede termijn doen.

Mevrouw **Claessens-Vloedgraven** (SP): Voorzitter. Ik heb nog geen antwoord gehad op de vraag of, mocht de Amerikaanse overheid toch voor een ander land kiezen, er dan andere plannen klaarliggen voor Woensdrecht.

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Ik heb verteld dat Amerika gekozen heeft voor Woensdrecht. Er is alleen maar sprake van een andere optie als wij die faciliteit niet neerzetten, maar wij zijn verzekerd van de komst van het onderhoud van een aantal motoren naar Woensdrecht. Die afspraak heeft het kabinet inmiddels binnen.

Mevrouw **Claessens-Vloedgraven** (SP): Dat vind ik het oké.

De **voorzitter**: Wij beginnen met de tweede termijn van de zijde van de Staten.

De heer **Koevoets** (VVD): Ik had volgens mij al gezegd dat de VVD erg positief staat tegenover dit voorstel. Het amendement van het CDA hebben wij mede ingediend dus dat ondersteunen wij. Dat lijkt mij dus ook helder.

Ik vind het verbazingwekkend te moeten vaststellen dat een aantal partijen in deze Staten niet wenst te investeren in West-Brabant. De PVV die er prat op gaat om ook voor West-Brabant te gaan, stelt mij zwaar teleur. Dat moet mij van het hart, maar het zij zo. Kennelijk wil men liever niet daarin investeren met de het risico dat de faciliteit niet naar Woensdrecht komt, niet naar Nederland komt, maar bijvoorbeeld landt in Noorwegen of Turkije.

De heer **Uijlenhoet** (GroenLinks): Wij als GroenLinks voelen ons natuurlijk wel een beetje aangesproken. Het is een keuze die je maakt. Naar onze overtuiging zijn de meerwaarde en de kans op heel veel werkgelegenheid niet zo groot. Direct werkgelegenheid wordt ook door PwC als heel beperkt ingeschat. Met een dergelijke investering op een andere manier kun je misschien evenveel zo niet meer banen creëren, ook in West-Brabant.

De heer **Koevoets** (VVD): Alleen die andere investering, mijnheer Uijlenhoet, is er op dit moment niet. Daarbij komt dat de mensen in Woensdrecht die op dit moment werkzaamheden uitoefenen voor de F16, graag een ander emplot zoeken bij de F35. Ik sprak deze week nog een aantal bestuurders van de gemeente Woensdrecht. Zij hebben mij nogmaals overtuigd van het belang van deze faciliteit voor de gemeente Woensdrecht. Wij waren al overtuigd maar dat sterkte ons in onze mening. Ik zeg daarbij: let op uw zaak, Statenleden, want anders zo denken wij gaat die faciliteit niet naar Woensdrecht komen maar naar Noorwegen of Turkije bij wijze van spreken en dan, mevrouw Van der Kammen kan het Nederlandse belastinggeld voor het onderhoud van die vliegtuigen gewoon uitgegeven worden in Turkije. Is dat wat u wilt? Dat lijkt mij niet!

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. Ik hoor de VVD hier de PVV verwijten dat die tegen werkgelegenheid in West-Brabant zou zijn. Waar de werkgelegenheid is, maakt ons niet zo veel uit. Maar als de VVD er zo veel aan gelegen is om voor werkgelegenheid op te komen, waarom heeft zij dan niet voor de Ruit gestemd? Waarom zorgt zij dan niet dat die Ruit die voor werkgelegenheid gaat zorgen, er komt?

De heer **Van Hattem** (PVV): Een opmerking van de heer Koevoets kan ik niet plaatsen.

De heer **Koevoets** (VVD): U kunt iets niet plaatsen, mijnheer Van Hattem?

De heer **Van Hattem** (PVV): U zet net het angstbeeld neer dat het dan naar Noorwegen gaat, of weet ik waarheen, terwijl ik net gedeputeerde Van Merrienboer heb horen zeggen dat de afspraak met het kabinet er ligt dat het naar Woensdrecht komt.

De heer **Koevoets** (VVD): In angstbeelden zijn wij niet zo goed, mijnheer Van Hattem, dat laten wij liever aan u. U bent uitstekend in staat om angstbeelden te scheppen. Het gaat hier om een realiteit. Ik heb de heer Van Merrienboer horen zeggen: het komt naar Woensdrecht op voorwaarde dat wij er samen met Defensie en Economische Zaken voor zorgen dat er een goede faciliteit komt om dit werk en het proefdraaien waar de heer Uijlenhoet op duidde, daar goed te doen. Als wij niet meefinancieren lopen wij de reële kans dat die faciliteit er niet is en dat daarom het onderhoud hier niet komt. En dan stuurt u door dit soort opmerkingen en door het innemen van dit soort posities die werkgelegenheid uit Woensdrecht naar Turkije.

De **voorzitter**: Nee, mevrouw Kardol, ik ga dit nu echt stoppen. U hebt zo dadelijk een tweede termijn. De heer Steenbakkers is nu aan het woord.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voorzitter. Ik wil de gedeputeerde hartelijk danken voor zijn positieve toezegging op het amendement en voor de toezegging op het punt dat wij hebben gemaakt bij de koppeling onderwijs werkgelegenheid en mbo- en hbo-studenten. Fantastisch dat het college hiermee aan de slag gaat. Wij hadden een motie voorbereid maar die dienen wij niet in, want wij hebben er alle

vertrouwen in dat de gedeputeerde die regisserende en verbindende rol vanuit de provincie gaat oppakken om tot een maximale impuls in West-Brabant te komen.

Evenals mijn voorganger vind ik het werkelijk onbestaanbaar dat hier partijen zijn die tegen dit voorstel gaan stemmen en tegen werkgelegenheid in Woensdrecht. Ik hoop dat de PVV samen met hun vrienden van GroenLinks in Woensdrecht gaan uitleggen dat de banen van de mensen dan ophouden, want dat is het gevolg. A zeggen is ook B zeggen, mijnheer Uijlenhoet! Onbestaanbaar.

Dit alles gehoord hebbende, wil het CDA zelfs een stukje verdergaan. Wij hebben het tijdens de begrotingsbehandeling al aan gedeputeerde Pauli gevraagd. Is er nog niet meer van de koek op het gebied van onderhoud naar Nederland te halen? Wij zijn bijvoorbeeld waanzinnig goed op het gebied van composieten. Wij zijn in concurrentie op het motoronderhoud met Noorwegen en Turkije. Dat betekent dat voor alle Europese machines het onderhoud in die drie landen zal plaatsvinden. Een nog betere aanbieding leidt misschien tot nog meer werk, want het CDA is wél voor werk!

Als wij daarnaar kijken, iets dat daarbij echt heel goed kan helpen is bijvoorbeeld condition based maintenance of prognostic health monitoring. Kort gezegd houdt dat het volgende in. Zij gaan goed bekijken wanneer die motoren onderhoud nodig hebben. Zij geven automatisch signalen en op dat moment kun je meer gericht onderhoud plegen en zullen de onderhoudskosten naar beneden gaan. Brabant is daar ver in en wij zouden dat graag verdere willen faciliteren. Mocht het nu zo zijn dat de gedeputeerde of de regiegroep of de lobbygroep die onder leiding staat van de heer Verhagen in staat is een concreet voorstel neer te leggen dat extra financiering behoeft vanuit de Staten, valt daarover met het CDA altijd te praten. Een fantastisch onderwerp. Wij zijn zeer positief voor werk voor West-Brabant.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Voorzitter. Het voorliggend voorstel gaat niet over voor of tegen de JSF, voor of tegen het onderhoudscentrum of voor of tegen werkgelegenheid. Het gaat hier namelijk niet over werkgelegenheid, overigens is deze volgens het rapport van PwC netto verwaarloosbaar. De PVV is juist voor werkgelegenheid, maar niet via subsidies en dat is wat nu voorligt. Deze lening is een subsidie. En denkt u nou werkelijk dat het Rijk het laat gebeuren om het onderhoud van de F135 niet naar Nederland te halen? Heeft het Rijk zo weinig vertrouwen in deze businesscase? Het lijkt overigens wel het geval te zijn, want waarom financiert de provincie? Waar de rijksbegroting tekortschiet – en dat heb ik al in mijn eerste termijn aangehaald – gaat de provincie 22 miljoen euro uitlenen aan Defensie. Dat is gewoon te bizar voor woorden. Ik heb daarom in eerste termijn een aantal vragen gesteld aan de gedeputeerde. Wellicht heeft hij in tweede termijn wel tijd om die te beantwoorden.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Ik hoor mevrouw Kardol zeggen dat de provincie 22 miljoen euro gaat uitlenen aan Defensie. Net zei zij dat de 22 miljoen euro gewoon subsidie is. Subsidie is iets anders dan uitlenen. Ik denk toch dat ik dat haar niet hoeft uit te leggen. Wilt u mij nu eens aangeven, mevrouw Kardol, hoe zij die 22 miljoen ziet? Een subsidie geef je weg en krijg je niet terug, een lening krijg je terug. Wat is het nu volgens u?

Mevrouw **Kardol** (PVV): De 22 miljoen euro wordt volgens de gedeputeerde uitgeleend via een begrotingssubsidie.

De heer **Heijmans** (SP): Volgens u krijgen wij die 22 miljoen euro niet terug?

Mevrouw **Kardol** (PVV): Ik hoop wel degelijk dat wij die terugkrijgen maar de risico's zijn voor mij nog volstrekt onduidelijk. Dat heb ik ook in mijn eerste termijn aangekaart. De inhoud van het rapport van PwC is flinterdun. Er zijn dus wel degelijk risico's. Ik heb in mijn eerste termijn ook gesproken over de wisselkoerswijzigingen. Dat heeft Defensie onlangs een half miljard gekost. Wij kunnen ook een behoorlijk

naheffing krijgen. Wij zetten dus veel meer op het spel dan 22 miljoen euro en wij gaan het gewoon vastleggen voor dertig jaar. Ik vind het nog steeds onbegrijpelijk dat de SP daarin wil meegaan.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter.

De **voorzitter**: Nee, mijnheer Heijmans. Even voor de goede orde: wij hebben een interruptieregime en dat pas ik graag toe om in uw aller belang de vergadering ordelijk te laten verlopen. Dus dat was het. Ik wil alle betrokkenen oproepen om niet voortdurend in herhaling te vervallen. De argumenten moeten leiden tot een goed besluit. Die argumenten worden hier in de volle openbaarheid met elkaar gewisseld en dan gaan wij op een gegeven moment besluiten. Aan herhalen hebben wij op dit moment niet zo veel.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Wat ik niet begrijp is dat dit voorstel voor een onderhoudsfaciliteit het Rijk geen 22 miljoen euro extra waard is. Het doet vermoeden dat het Rijk geen vertrouwen heeft in de businesscase voor het motoronderhoud en daarom de risico's wil spreiden. Ik heb hierop graag een reactie van de gedeputeerde.

De heer **Kutlu** (D66): Voorzitter. Ik kan het heel kort houden. Ik dank de gedeputeerde voor zijn heldere uitleg, met name dat de samenwerking tussen onderwijs, industrie en bedrijven zal leiden tot nieuwe impulsen in de regio. Daar gaat het om. Het gaat niet om het rendement dat wij uit deze lening genereren, maar om wat er uiteindelijk bereikt wordt met deze investering. Dat leidt in ieder geval minimaal tot behoud van de huidige werkgelegenheid en daarnaast is er de kans dat die door nieuwe investeringen en nieuwe kennis zal toenemen. In die zin is onze fractie een warm voorstander van dit voorstel en wij zullen dat dan ook steunen.

De heer **Uijlenhoet** (GroenLinks): Voorzitter. Ons standpunt zal na deze discussie niet wijzigen. Ik dank de gedeputeerde overigens wel voor zijn antwoorden. Het is een helder debat. Wij zien nog wel risico's en denken niet dat deze bijdrage aan een proefdraaiopstelling echt gaat leiden tot meer werkgelegenheid in West-Brabant. Wij zouden die 22 miljoen euro liever gebruiken om de gemeenten Woensdrecht te helpen met de ontwikkeling van een windpark of iets dergelijks. Er zijn alternatieven genoeg. Wij zijn dus ook voor werkgelegenheid maar niet voor deze twijfelachtige.

De **voorzitter**: Ik constateer dat niemand verder het woord wil voeren en geef de gedeputeerde kort de gelegenheid om de resterende punten nog even kort te adresseren.

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Voorzitter. Ik begin met de vraag of er nog overtuigd kan worden. Als ik kijk naar wat het Rijk heeft bewogen om niet het volledige bedrag voor zijn rekening te nemen maar ons als partner te laten instappen. Ik ga even terug naar het begin. Het ministerie van Defensie kan ervoor kiezen om het onderhoud gewoon in het buitenland te laten plaatsvinden. De meeste landen doen dat, die verschepen hun motoren naar een ander land om die daar te laten onderhouden. De keuze om Nederland naar voren te schuiven voor het onderhoud, is een keuze die vooral op initiatief van nogmaals collega Pauli als vertegenwoordiger van Economisch Brabant en het ministerie van Economische Zaken op de agenda is gezet. Als Defensie het autonoom had mogen beslissen, was het heel vanzelfsprekend geweest om het helemaal niet in Nederland te doen. De meeste landen doen het niet in hun eigen land. De keuze om het hier wel te doen, is een keuze die wij hebben geagendeerd en waarvoor wij bereid zijn instrumenten in te zetten om die keuze te verzilveren. Dat betekent dat het Rijk zeker gelooft in de businesscase, maar dat het niet alleen van Defensie niet gevraagd kan worden. Het gaat hier om het

creëren van economische activiteiten en werkgelegenheid en dat is niet de eerste taak van Defensie. De eerste taak van Defensie heeft met defensie te maken.

De risico's zijn beperkt. Een lening voor dertig jaar is in het maatschappelijk verkeer heel gebruikelijk, zeker als je veronderstelt dat de aflossing veel eerder kan plaatsvinden. Onze mensen hebben uitstekend onderhandeld met het resultaat dat wij als eerste worden afgelost en dat derhalve de risico's heel beperkt zijn, mevrouw Kardol.

Zoals de heer Steenbakkers uitstekend aan de orde heeft gesteld, in het verhaal van de 88 miljoen euro zit een aannamepost onvoorzien om enige wisselkoersrisico's te kunnen opvangen. Nogmaals, wij denken niet dat het nodig zal zijn, maar wij kunnen het nooit helemaal uitsluiten dat GS straks de zaak op een wat hoger bedrag zal moeten vastklikken. Dat zal altijd in verhouding moeten staan met de zekerheden die blijvend worden gevraagd om tijdig af te lossen op het gevraagd niveau.

Dit zijn volgens mij in essentie de antwoorden op uw vragen, mevrouw Kardol. Ik hoop u daarmee toch te overtuigen dat het vooral in het belang is van de werkgelegenheid van de Brabanders dat wij dit doen en dat wij vanuit het perspectief van de belastingbetaler echt heel stevig kunnen verdedigen dat dit een investering is met nauwelijks risico en hopelijk heel veel rendement.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde en sluit nu de beraadslaging over dit onderwerp. Wij gaan stemmen, eerst over het amendement en daarna over het voorstel.

In stemming komt amendement A1

De heer **Koevoets** (VVD): Voor.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voor.

Mevrouw **Claessens-Vloedgraven** (SP): Voor.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Tegen.

De heer **Kutlu** (D66): Voor.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De heer **Uijlenhoet** (GroenLinks): Voor.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie/SGP): Voor

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV en 50PLUS tegen dit amendement hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat het is aangenomen.

In stemming komt Statenvoorstel 71/15

De heer **Koevoets** (VVD): Voor.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voor.

Mevrouw **Claessens-Vloedgraven** (SP): Voor.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Tegen.

Voorzitter. Onze fractie heeft zoals gesteld wel degelijk wensen en bedenking bij dit voorstel.

De heer **Kutlu** (D66): Voor.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De heer **Uijlenhoet** (GroenLinks): Tegen.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie/SGP): Voor.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV en GroenLinks tegen dit voorstel hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat het is aangenomen.

Mag ik vanaf deze plaats al degenen die in de debatten maar ook in de voorbereidingen van dit voor West-Brabant zo belangrijke stuk zo hard hebben gewerkt namens ons allen dankzeggen.

PS 78/15: Provinciaal Milieu- en Waterplan 2016-2021 (PMWP)

De **voorzitter**: Ook bij dit onderwerp is er een maidenspeech.

Ik wil in het bijzonder gedeputeerde Van den Hout verwelkomen. Hij heeft eergisteren weer een ongelukje gehad met de motor. Er is door de commissaris een absoluut fiets- en motorrijverbod afgekondigd voor alle leden van het college. Het is extra waardevol, Johan, dat ja zo snel weer hier bent. Dat verdient bewondering voor je inzet.

Het woord is allereerst aan de heer Panhuizen.

De heer **Panhuizen** (VVD): Voorzitter. Na zo'n debat denk ik altijd dat ik de boel even moet opvrolijken. Dus net zoals de heer Koevoets heb ook ik een gedichtje voorbereid. Het gaat over water.

Sinterklaas had wat problemen op de Maas.

Pakjes vlogen overboord, een golf die over de boot heen raast.

Wat moeten we doen, zei de Sint, het water staat tot aan mijn lippen.

Het hele Sinterklaasfeest loopt zo op de klippen.

Maar daar was knecht Johan, de man met het plan.

Genaamd het PMWP. Wellicht dat hij het oplossen kan.

Zo ging hij naar de golven toe en hij trok zijn zwaard.

Hij begon hier het gevecht tegen het opwarmende klimaat.

Met adaptie en groene groei trok hij weer ten strijde en weerde de golf af, waardoor de Sint met zijn stoomboot veilig in het Brabantse water kon drijven.

(Applaus)

De heer **Panhuizen** (VVD): Dan nu de kritiek. Allereerst, de komende klimaatverandering moet echt een realitycheck krijgen voor de provincie. Er wordt ook stevig op geacteerd. Dat is ook goed. Ik heb bij het Deltaplan aangegeven dat we met adaptie een heel sterke casus maken voor bescherming en de veiligheid van de Brabantse burger, ongeacht of het nu wordt veroorzaakt door de mens of niet.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voorzitter. Ik ben bang dat de VVD per ongeluk de speech van GroenLinks heeft gepakt. Ik ben nu helemaal in verwarring.

De **voorzitter**: We begrijpen het, mijnheer Van den Berg. Als de VVD voor Sinterklaas gaat spelen, is er iets aan de hand, zou je kunnen zeggen. We gaan nu wel verder luisteren.

De heer **Panhuizen** (VVD): Ik zal exact vertellen wat wij doen als partij en wat de PVV niet doet. Wij pakken onze verantwoordelijkheid en erkennen de risico's die klimaatverandering met zich meebrengt. De PVV doet stevast in de Kamer aan klimaatontkenning. Wij nemen onze verantwoordelijkheid en wij waarborgen de veiligheid van de Brabantse burger. Dat is exact wat wij doen en dat wilde ik ook vertellen als u mij even de kans had gegeven.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Zulke onterechte beeldvorming moet ik toch even rechtzetten. Wij hebben altijd maar dan ook altijd benadrukt dat wij voor veilige dijken en voor veiligheid tegen oprukkend water onder welke klimatologische omstandigheden dan ook zijn. Wij hebben er altijd voor gepleit ervoor te zorgen dat het in orde is. Daar hebben we geen klimaatfabels voor nodig. Als u in fabels gelooft, ga uw gang maar wij gaan gewoon voor de veiligheid, te allen tijde en onder alle omstandigheden.

De heer **Panhuizen** (VVD): U verhoogt dan wel de dijken maar als u niet het probleem aanpakt, hebben we nog steeds geen oplossing. Het is dweilen met de kraan open. En wat die klimaatfabels betreft, alle organisaties, het panel van de VN, NASA, alle wetenschappelijke rapporten tot nu toe wijzen wel degelijk invloed van de mens op de klimaatverandering.

De **voorzitter**: Mijnheer Panhuizen. Er is een interruptie van de heer Van den Berg en ik wijs erop dat de microfoons doorgaans adequaat het geluid versterken.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ik heb een vraagje aan de VVD. De PVV ontkent de opwarming helemaal niet. Alleen, waar de PVV op doelt is dat u door windboeren en zonnepaneelboeren te subsidiëren, de middelen weghaalt om bijvoorbeeld dijken te verhogen. De PVV zegt dat je die euro niet moet steken in het subsidiëren van energie wat helemaal niets doet aan het dempen van de temperatuurstijging, maar dat we wel moeten investeren in innovatie om die euro veel beter te laten renderen, bijvoorbeeld in kernenergie.

De **voorzitter**: Korte interrupties graag.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ik wil even rechtgezet hebben dat wij helemaal niet ontkennen dat er een probleem zou kunnen zijn. Wij zijn er alleen niet zeker van. Maar dat is een heel verschil met wat u bedoelt. Waar ik zeker van ben is dat er op het gebied van klimaat in de wereld te veel zekerheid is.

De heer **Panhuizen** (VVD): Deze discussie gaat over het PMWP, niet over het energieakkoord van Brabant. Dat vind ik echt een onzinredenering. Deze gedeputeerde steekt keihard geld via het Deltaplan in het ophogen van de dijken, ruimte voor de rivier etc. Dat doen we. U zei het al: we weten het als PVV niet zeker. Dus dan doen we maar niks als we niet zeker weten dat de mens die klimaatverandering versterkt.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ik zeg nogmaals: ook de PVV ziet de problemen en wil ik ook wat doen, ook aan energietransitie. Wij willen ook van de olie af die uit Saoedi Arabië komt. Alleen kiezen wij voor innovatie in techniek en in adaptatie, mocht het zover komen, met het ophogen van de dijken. Die euro's willen we daarvoor reserveren. U wilt ze geven aan windmolenboeren....

De **voorzitter**: Het is nu voldoende gewisseld. De heer Panhuizen vervolgt nu echt zijn eigen betoog.

De heer **Van den Berg** (PVV): Dat punt willen we echt duidelijk gemaakt hebben.

De heer **Panhuizen** (VVD): Nogmaals, om er kort even antwoord op te geven, we spreken hier niet over het energieakkoord.

De **voorzitter**: Ik vraag u uw betoog nu te vervolgen.

De heer **Panhuizen** (VVD): We zien dat er 34,8 mln. euro wordt uitgetrokken. Dit zet ik als contrast even naast een ander bedrag om te tonen hoeveel geld het wel niet is. De hele Europese Unie besteedt 435 mln. euro aan het klimaatbeleid. Dus als de rest van de Nederlandse provincies even gul zou zijn als de heer Van den Hout als het gaat om het klimaat, zouden de complete uitgaven voor klimaat van Nederland alleen al de Europese Unie overstijgen. Wat verwachten we van zo'n bedrag? Wij verwachten van de gedeputeerde een extreem goede, een verdomd goede uitvoeringsagenda. Die hebben we namelijk nodig. Ook moeten we kijken naar de KRW (kaderrichtlijn water). In de commissie is gesteld dat u het niet gaat halen. Dat heeft u ten minste beweerd. Maar het ministerie van Economische Zaken denkt wel degelijk dat u het gaat halen. Dan zeg ik, mijnheer Van den Hout, laat dat een flinke motivatie zijn om er alles aan te doen om het alsnog te halen. Wat wij namelijk voor ons Brabants belastinggeld willen is geen gemaar maar waar.

De heer **Van den Berg** (PVV): Het klimaatbeleid, beste man, via u, mijnheer de voorzitter, kost in de Europese Unie met de plannen die er in Parijs liggen, 250 miljard euro per jaar, 19.000 miljard euro tot 2100 en daarmee wordt de temperatuurstijging beperkt met 0,17 graden. Dat zijn de feiten. Het zijn berekeningen, niet van mij, maar op basis van de IPCC.

De heer **Panhuizen** (VVD): Daar zou ik toch graag een bron van willen zien, mijnheer Van den Berg. Stuur mij die bron maar toe. Ik zie natuurlijk ook andere rapporten voorbijkomen die laten zien dat we wel degelijk een flink effect hebben op die klimaatverandering en de temperatuurstijging wel degelijk kunnen temperen, onder andere omdat een deel van die investeringen ook naar innovatie gaat, een innovatie die u zo graag ziet. Wij doen daar dus hartstikke goed werk mee.

Ik vervolg mijn betoog. Wat we wel missen in het plan is een heel duidelijk en concreet plan. Het mag soms wat concreter. Ik zou graag een voorbeeld willen geven hoe u da kunt invullen. Het is misschien ook

iets voor de uitvoeringsagenda. Breda is een goed voorbeeld. We zien dat daar wethouder Paul de Beer samen Huub Hieltes van de Brabantse Delta van de VVD een heel mooi project heeft opgesteld om juist die adaptatie vorm te geven in de stad. Dat is mooi voor de inwoners, dat is goed voor de berging van het water, aangezien door de stijging van de zeespiegel we in Brabant veel meer water moeten bergen. Uiteindelijk zal dat natuurlijk leiden tot een mooiere leefomgeving en een veiliger Brabant, een Brabant waar geen overstromingsgevaar meer bestaat. Dat is waar wij voor staan.

Voor de rest staan we positief tegenover de Groene Groei die u wilt realiseren, en we staan positief tegenover de rest van de punten in het plan, zoals de researchrol die de provincie wil oppakken. Het is fijn dat we een beetje afstand nemen en juist de dingen uit de samenleving laten opkomen en die ondersteunen. Dat is waar wij voor staan in Brabant. Daarmee zou ik mijn betoog willen beëindigen.

De heer **Kuijken** (CDA): Voorzitter. Ik heb niet zo'n mooi gedichtje voorbereid en ik ga ook niet de VVD en de PVV de Zwarte Piet toeschuiven. Ik begin meteen met mijn betoog.

Het CDA is heel positief over het samenvoegen in het Provinciaal Milieu- en Waterplan. Dat scheelt weer een nota.

Ook wil het CDA gedeputeerde Vanden Hout een compliment geven. Hij heeft er hard aan gewerkt een front te realiseren om gedupeerde terreineigenaren te compenseren voor dumpingen van drugsafval. Het is jammer dat het niet meer dan 1 mln. euro per jaar kan zijn en jammer dat er geen verband is met afgenomen geld vanuit de Plukze-wet. Dat is helaas, maar een begin is er en dat heeft hij goed gedaan. Laten we die lobby vooral doorzetten richting Den Haag. Hij vindt het CDA aan zijn zijde.

Wellicht kunnen we het kabinet een bod doen. De provincie zet de inzet op de taskforce Brabant-Zeeland door en intensificeert deze zelfs. Maar wel onder een voorwaarde, namelijk dat het Rijk de revenuen inzet om de schade door de criminaliteit te vergoeden. Eerlijker kun je het niet maken. Welke minister of politieke partij kan hier nu tegen zijn!

Dan over het Provinciaal Milieu- en Waterplan zelf. Het CDA heeft in het begin van deze periode gezegd voorstellen van het college te testen op drie criteria: degelijkheid, duidelijkheid en dichtbij. Voor al deze drie onderwerpen zien we een verbeterpuntje. Eerst over de D van degelijkheid, de provinciale ambitie. Het is het CDA niet helemaal duidelijk waar dit college de 34,8 mln. euro voor bovenwettelijke taken aan wil besteden. Er wordt gezegd dat dit geld wordt ingezet maar mogelijk niet revolverend. Gaan er nu Essent-gelden naar het PMWP en kunnen we straks volgen welke Essent-middelen naar welk doel gaan? Verschillende keren wordt ook gezegd dat we bepaalde innovaties financieel gaan steunen. Zou dat niet deels via het Innovatiefonds kunnen?

Het PMWP lezende lijkt het alsof de provincie onder het mom van het buzzword netwerksamenleving een carrousel van praatclubjes organiseert met de gedachte dat de maatschappij niets meer kan zonder dat de provincie erbij zit om mee te praten. Een toren vol mensen die meepraten, faciliteren, ondersteunen en verbinden en partijen uitdagen om met ideeën te komen. Dat is een gruwel voor het CDA. Als illustratief voorbeeld citeer ik: We stimuleren landbouwers om de vitaliteit van de bodem te herstellen en te versterken en we ondersteunen landbouwers bij de uitvoering ervan door informatie en kennis uit te wisselen. Nog iets verder staat er ook zo'n mooie: Ook stimuleren we het gebruik van veevoer met een lager fosfaat- en stikstofgehalte via bewustwording en kennisoverdracht. Het lijkt alsof deze kennis niet rechtstreeks vanuit Wageningen of de HAS Hogeschool naar de praktijkmensen kan gaan. Daar is de provincie echt niet voor nodig. Zo staat het stuk af en toe wel een beetje vol met provinciale zelfoverschatting. Het CDA vindt dat de meeste kracht en kunde van de samenleving zelf uitgaat.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Voorzitter. Er is een alternatief voor praatclubjes en dat is regelgeving en regulering. 70% Van de Brabantse grond heeft een agrarische bestemming. Hoe denkt het CDA in algemene zin over bodemvruchtbaarheid en bodemgebruik door agrariërs? Is dat in orde en

toekomstbestendig of zou daarin verbetering kunnen komen waar het gaat om bodemvruchtbaarheid en biodiversiteit?

De heer **Kuijken** (CDA): Ik kom zelf uit die sector en ik werk bij een bedrijf waar groentes worden veredeld. Ik heb nooit echt signalen gekregen dat de bodem dusdanig slecht is dat de productie terugloopt. Sterker nog, de producties gaan alleen maar omhoog. Ik zie daar dus niet een groot probleem. Wel denk ik dat we in de toekomst de meststoffen die we over het land uitrijden, misschien wel zouden kunnen beperken. Daar kom ik verder in mijn betoog nog even op terug.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Voorzitter. Ik heb heel mooi leesvoer van de Wageningse Universiteit over de stand van zaken met intensief grondgebruik en dat zal ik de heer Kuiken doen toekomen. Wij zijn van mening dat dat echt verbetering behoeft omdat we anders problemen krijgen.

De heer **Kuijken** (CDA): Dat is mooi want dan ontstaat een soort van eigenbelang voor de boeren zelf om de vruchtbaarheid te verhogen. Als die kennis wordt ontsloten, zullen ze dat vast wel heel snel opnemen, want als er voor die ondernemers wat te halen valt, zijn ze er waarschijnlijk als de kippen bij en hoeft de provincie niet te zeggen dat ze een stuk van de Universiteit van Wageningen heeft gelezen en dat naar de praktijk wil brengen. Wij denken dat de maatschappij het veel sneller kan oppakken zonder dat de provincie er tussen zit.

Het CDA gaat het uitwerkingsplan controleren op zeer concrete doelen. Dat betekent: met percentages en cijfers. Als de 34,8 ml. euro niet aan heel concrete doelen wordt besteed maar aan praatclubjes, zal het CDA tegen de benodigde begrotingswijziging stemmen.

Dan de D van duidelijkheid van de circulaire economie. Het college heeft terecht aandacht voor de circulaire economie. Er staan echter passages in het PMWP die strijdig zijn met het recente beleid van dit college. Het CDA vindt dit niet erg duidelijk. Laat ik het concreet maken. Het college wil "ruimte zoeken in bestaande regels en proberen obstakels weg te nemen om een circulaire economie en biobased economy te bevorderen." Dat is een erg goede intentie. Het college zegt ook: "Naast onze acties uit de energieagenda geven wij binnen biobased economy ook aandacht aan het sluiten van de kringlopen." Ook dat is een prima voorstel en daar zijn we het helemaal mee eens. Maar het is wel vreemd dat het college vervolgens de innovatie in verwaarding van mest en in de bijbehorende crossovers met hightech beëindigt door een stop te zetten op vergunningen voor mestverwerking, althans zo lijkt het. Het college vindt dat er genoeg verwerkingscapaciteit is en zal slechts twee initiatieven die reeds in procedure zijn afhandelen.

De **voorzitter**: Mijnheer Kuiken, wilt u tot een afronding komen.

De heer **Kuijken** (CDA): Maar als je echt werk wil maken van gezondere bodems, dan hoort daar meer en kwalitatief hoogwaardige mestverwerking bij. Nu rijdt men nog tegen het randje van het toelaatbare aan mest uit. Ik refereer hierbij even aan de vraag van mevrouw Roijackers. Soms gaat men zelfs over dat randje heen. Is het dan niet juist beter de ambitie te vergroten naar het verwerken van meer dan het mestoverschot of zelfs een verdienmodel achter mestverwerking? Als het om mestbeleid gaat, zwabbert dit college alle kanten op.

De **voorzitter**: Mijnheer Kuiken. Hiermee moet u het echt doen vandaag, want uw termijn zit erop.

De heer **De Jonge** (SP): Voorzitter. Allereerst wil ik de gedeputeerde feliciteren met het mooie plan dat wij vandaag bespreken en de ambtenaren met het schrijven ervan. Het Provinciaal Milieu- en Waterplan

ziet er wat de SP betreft goed uit. Het is behoorlijk goed te lezen en het loopt gelukkig niet helemaal over met Engelse termen. Het plan spreekt van ambitie, van integrale aanpak van vraagstukken en van een bereidheid samen te werken met allerlei partners om de gestelde doelen te bereiken. Het is natuurlijk een plan en hoe het verder wordt uitgewerkt is minstens net zo belangrijk als het plan zelf. De SP ziet deze uitwerking met vertrouwen tegemoet.

Een aantal dingen is de SP wel opgevallen en daar maken wij graag wat aanvullende opmerkingen over. We zijn blij met het feit dat in het plan wordt ingezet op het ontwikkelen van een circulaire economie en het sluiten van de kringlopen. Een gesloten kringloop zorgt voor minder milieubelasting en is goed voor alle partijen. Dit overstijgt het provinciale en zelfs het landelijke want als wij als mensen op deze planeet willen blijven wonen, zullen wij een manier moeten vinden om in onze behoeften te voorzien en tegelijkertijd ervoor te zorgen dat wij de aarde niet zwaarder belasten dan strikt noodzakelijk, ook als het op de korte termijn pijn doet bij betrokkenen. Het is dus goed dat ook in de provincie de inzet is zoveel mogelijk kringlopen te sluiten, het liefst op zo klein mogelijke schaal om natuurlijke bronnen niet te gebruiken en uit te putten maar waar mogelijk juist minimaal te belasten en aan te vullen of te herstellen.

In Nederland en ook zeker in Brabant is het water enorm belangrijk, Zoals in onze geschiedenis de combinatie van profiteren van het water en het bestrijden van water. In dit plan komen beide aan de orde. Enerzijds zal gewerkt worden aan het gezond maken en houden van onze waterhuishouding en anderzijds zal er gewerkt worden aan de bescherming van de Brabantse burgers en van Brabantse economische belangen ten opzichte van het water. Er zijn heel wat bedreigingen van ons water. Hierbij denk ik bijvoorbeeld aan de stoffen die via de landbouw in het grond- en oppervlaktewater terecht komen, die in het water komen door het dumpen van afval van drugslaboratoria of van medicijnresten die via verschillende wegen in het water terechtkomen.

Over het laatste nog een extra opmerking en een vraag aan de gedeputeerde. Op het moment ontbreekt het aan landelijke normen voor de maximumwaarden waaraan medicatieresten of de afbraakproducten daarvan in het grond- en oppervlaktewater mogen voorkomen. Vanaf welke hoeveelheid wordt welke medicatierest direct of indirect een reëel gevaar voor de gezondheid van onze Brabantse burgers? Het ontbreken van normen hiervoor zorgt ervoor dat de provincie geen controle kan uitoefenen op de waterkwaliteit in dit gebied en dat waterschappen geen beleid kunnen maken met betrekking tot het zuiveren van het water van deze stoffen. Is de gedeputeerde bereid zich maximaal in te zetten om de urgentie hiervan de benaderen bij de rijksoverheid en deze te bewegen hier normen voor te stellen en is hij bereid PS actief te informeren over de vordering met deze zaken? Ter ondersteuning hiervan dienen wij samen met andere partijen daar een motie over in.

Tot slot nog een paar opmerkingen. We zijn blij om in het plan te zien dat er aandacht is voor de risico's van het vervoer van gevaarlijke stoffen per spoor. In West Brabant speelt dit bijvoorbeeld door het gebrek aan een directe treinverbinding tussen Antwerpen en Vlissingen. Kan de gedeputeerde aangeven op welke wijze hij kan bijdragen aan het verkleinen van het risico, bijvoorbeeld door een initiërende, regisserende of verbindende rol op te pakken richting het Rijk, de provincie Zeeland, Vlaanderen en de betrokken private partijen? Ik praat hem zo nodig graag bij over hoe dit leeft in het westen van Brabant en hoe een oud idee, namelijk de zogenaamde VEZA-boog, wellicht nieuw leven ingeblazen kan worden.

Echt tot slot nog één punt over schaliegas. Het valt de SP op dat er in het plan staat dat de provincie tot 2020 tegen het opsporen en winnen van schaliegas voor commerciële doeleinden is. Kan de gedeputeerde aangeven waarom de commerciële doelen zo specifiek worden genoemd? Zijn er andere doelen waarbij de provincie wel toestemming zal geven voor het opsporen of winnen van schaliegas? Kan de gedeputeerde ook aangeven wat precies het overgrote deel van Brabant is en hoe een verbod op het winnen van schaliegas afdwingbaar is?

De **voorzitter**: Door de leden De Jonge, mw. Roijackers, mw. Surminski, Heijman, Van Overveld, Vreugdenhil, Kuijken, De Kort en Smeets wordt de volgende motie voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 4 december 2015, constaterende dat:

- er momenteel geen normen bestaan in Nederland voor de maximum-waarden waarin medicatieresten (of de afbraakproducten daarvan) in het grond- oppervlakte- en drinkwater voor mogen komen, overwegende dat:

- medicatieresten (of de afbraakproducten daarvan) in grond- oppervlakte en drinkwater terecht komen;
- de provincie haar toezichhoudende rol t.o.v. de waterschappen niet optimaal kan uitoefenen zolang deze normen niet gesteld zijn,

dragen GS op:

- de rijksoverheid dringend te vragen om te komen tot normstelling voor deze medicatieresten (of de afbraakproducten daarvan) en PS hierover actief te informeren, en gaan over tot de orde van de dag. '

Deze motie maakt deel uit van de beraadslaging en krijgt nr. M2.

Dan is nu het woord aan de heer Boon van de PVV die zijn maidenspeech zal houden.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter. Ook de PVV streeft naar een Brabant waar bodem, water, lucht en natuur van een goede kwaliteit zijn en bijdragen aan onze gezondheid, een Brabant waar burgers en natuurgebieden beschikking hebben over voldoende schoon water, een Brabant waar Brabanders zich veilig en beschermd voelen tegen overstromingen. Kortom, een Brabant waar alle Brabanders in een gezond milieu kunnen leven. Het gedeelte van het PMWP met de letterlijke opdrachten en bepalingen ziet er goed uit. Door de uitvoering van deze wettelijke opdrachten en bepalingen verbetert het leefmilieu van de Brabander. In het Krabbegat dweilen wij graag maar op natte voeten zitten wij niet te wachten. Daarom ben ik blij dat Brabant door de uitvoering van de wettelijke opdrachten voldoende beschermd is tegen overstromingen en andere externe gevaren.

Maar, voorzitter, in dit PMWP zitten ook de ambities van GS en die ambities staan weer vol met Brusselse klimaatysterie. Zo maakt ook de provincie de Brabantse burger onnodig bang voor CO2 en het broeikas-effect. Het woord duurzaam staat zo onnodig vaak in het Provinciaal Milieu- en Waterplan dat het partijprogramma van GroenLinks daarbij verbleekt. Waarom kiezen GS met hun ambities niet voor echt duurzame maatregelen waar Brabant beter en veiliger van wordt? Stop met symbolische oplossingen, zoals windenergie en het zwaar subsidiëren van de laatste beetje voor "O-op-de-meter". Dit is onevenredig duur en houdt echte innovatie tegen. Straks spoelt er 35 mln. euro Brabants belastinggeld door het bodemloze duurzaamheidsputje. 35 mln. euro! En dat terwijl de wettelijke taken op het gebied van milieu en water door bezuinigingen sober uitgevoerd moeten worden.

Terecht willen GS het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen terugdringen. Chemische bestrijdingsmiddelen zijn schadelijk voor bijen, vlinders, andere insecten en insectenetende vogels. Maar agrariërs zijn juist meer chemische bestrijdingsmiddelen gaan gebruiken door het intrekken van de akkerdistelverordening. Daarom zal de PVV een motie indienen om het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen te verminderen.

Voorzitter. Samenvattend, in dit Provinciaal Milieu- en Waterplan staan veel goede zaken volgens de PVV. Maar het Provinciaal Milieu- en Waterplan kan beter en de PVV maakt betere keuzes dan GS. De PVV wil dat GS zich richten op hun kerntaken namelijk:

1. voldoende water voor mens, plant en dier, 2. een schone en gezonde leefomgeving creëren zonder onnodige horizonvervuiling, 3. de best mogelijke bescherming van Brabant tegen overstromingen en externe risico's.

Om dit te bewerkstelligen zal de PVV een amendement indienen om de duurzaamheidshobby's van GS te stoppen. Ik hoop op jullie steun.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Boon voor zijn maidenspeech en ik heb de bijbehorende bloemen voor hem.

(Applaus)

De **voorzitter**: Door het lid Boon wordt het volgende amendement voorgesteld:

Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 04-12-2015, ter bespreking van ontwerpbesluit 78/15 B,

besluiten in ontwerpbesluit 78/15 B de tekst

- *1. Het Provinciaal Milieu- en Waterplan 2016 -2021 vast te stellen, elektronisch bekend als NL.IMR0.9930.pmwp2016-va01, en daarmee de uitvoering van wettelijke taken te continueren;*
- *2. Daar bovenop ambities te realiseren door samen met partners te werken aan de opgaven op het gebied van gezondheid, veiligheid en groene groei door:*
 - *2.1. meer in te zetten op het halen van de doelstellingen uit de Kader Richtlijn Water;*
 - *2.2. meer in te zetten op de beschikbaarheid van voldoende zoet water van goede kwaliteit voor de verschillende gebruiksfuncties;*
 - *2.3. meer in te zetten op een schone lucht, niet teveel lawaai, geur en licht;*
 - *2.4. meer in te zetten op een duurzame grondstoffen-, energie- en voedselvoorziening,*
- *3. Het bij het PMWP horende Planmilieueffectrapport en de aanvulling daarop vast te stellen;*
- *4. In te stemmen met instelling van de reserve Provinciaal Milieu- en Waterplan conform het in bijlage 1 opgenomen instellingsbesluit;*
 - *4.1. in te stemmen met storting van €34,8 mln. euro in de reserve Provinciaal Milieu- en Waterplan;*
- *5. Te bepalen dat het Provinciaal Milieu- en Waterplan 2016-2021 in werking treedt per 22 december 2015,*

te wijzigen in:

- *1. Het Provinciaal Milieu- en Waterplan 2016 -2021 vast te stellen, elektronisch bekend als NL.IMR0.9930.pmwp2016-va01, en daarmee de uitvoering van wettelijke taken te continueren;*
- *2. Te bepalen dat het Provinciaal Milieu- en Waterplan 2016-2021 in werking treedt per 22 december 2015."*

Dit amendement maakt deel uit van de beraadslaging en krijgt nr. A2.

Door het lid Boon wordt de volgende motie voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op vrijdag 4 december 2015 ter bespreking van het provinciaal milieu en waterplan, constaterende:

- *dat Provinciale Staten in 2014 zonder evaluatie of overleg met de agrarische sector de akkerdistelverordening hebben ingetrokken;*
- *dat terreinbeheerders nu niet meer verplicht kunnen worden om akkerdistels te verwijderen;*
- *dat door het intrekken van de akkerdistelverordening het risico bestaat dat agrariërs meer chemische bestrijdingsmiddelen gaan gebruiken;*

overwegende:

- *dat het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen kan leiden tot veel bijensterfte;*
- *dat chemische bestrijdingsmiddelen ook schadelijk kunnen zijn voor vlinders, andere insecten en insectenetende vogels;*
- *dat door het voorlopig opnieuw instellen van de akkerdistelverordening het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen voorkomen kan worden;*

verzoeken het college:

- *de akkerdistelverordening tijdelijk opnieuw in te stellen, om de periode tot de nieuwe omgevingsverordening van kracht is te overbruggen;*
- *met diverse partners een pilot te starten naar de mogelijkheden van een duurzame en milieuvriendelijke bestrijdingsmethode van de akkerdistel,*
en gaat over tot de orde van de dag."

Deze motie maakt deel uit van de beraadslaging en krijgt nr. M3.

De heer **Smeets** (D66): Voorzitter. Naar aanleiding van het Provinciaal Milieu- en Waterplan wil D66 investeren in behoud en versterking van de natuur: het nationaal natte netwerk voor 2028 vervolmaken, het verbeteren van de waterkwaliteit, verdroging, verzuring vermisting van bodem en water tegengaan, uitstoot van stikstof door de landbouw en het verkeer zoveel mogelijk verminderen. D66 heeft hoge ambities en wil beheer op maat in gebieden met veel zeldzame soorten. De fractie van D66 heeft daarom met veel genoegen kennis genomen van het Provinciaal Milieu- en Waterplan 2016-2021. We zijn met name tevreden op een aantal kernpunten. Het is een leesbaar, strategisch en integraal plan op het gebied van water en milieu. Ik heb de afgelopen week het hele plan nog eens van voor tot achter gelezen. Het is gewoon een goed strategisch onderbouwd verhaal. Het vormt een goed fundament voor een gezond en veilig Brabant op het gebied van water en milieu en het is geen dichtgetimmerd plan conform het Bestuursakkoord Brabant in Beweging en biedt voldoende ruimte voor de samenwerkingspartners om gezamenlijk aan de slag te gaan met de nog op te stellen dynamische uitvoeringsagenda. People, Planet en Profit zijn in balans qua uitgangspunten. De fractie van D66 verheugt het ook dat de gedeputeerde zelf als coördinator waterkwaliteit aan de slag gaat, zoals aangekondigd tijdens de oordeelsvormende bijeenkomst.

We hebben een aantal kanttekeningen en vragen bij het plan. De samenwerkingspartners, met name de waterschappen, pleiten voor een krachtige rol bij de uitvoering van dit plan. Hoe zien GS hun eigen rol in dit kader, met name op het gebied van het behalen van de Europese Kaderrichtlijn Water? Is die richtlijn wel haalbaar in 2027? Zoja, hoe ziet het tijdspad er dan uit?

Hoe kunnen PS vanuit hun controlerende rol toezien op de voortgang van het plan omdat de huidige situatie nog niet voldoende in kaart is gebracht? Een expliciete nulmeting ontbreekt. Wil de gedeputeerde nog een expliciete nulmeting toezeggen of misschien in een ander verband daarover een bijeenkomst organiseren?

De uitvoering van beleid is vaak de achilleshiel van het openbaar bestuur.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Het punt van de nulmeting is interessant. Kunt u specificeren waar de D66-fractie precies op doelt? Waarop moet bij aanvang worden gemeten?

De heer **Smeets** (D66): In het hele plan komen cijfers naar voren, bij voorbeeld als het gaat om verdroging, de huidige stand van zaken, de ammoniakuitstoot enz. Natuurlijk moeten we het per onderwerp bekijken. Het zou goed zijn als we eens in een informerende bijeenkomst op de deelonderwerpen zouden kunnen bekijken, hoe de huidige stand van zaken is, want als je een strategisch plan opstelt, willen wij natuurlijk als Staten ook over een tijdje kunnen zeggen dat we op de goede koers zitten. Heel specifiek moet na de nulmeting op een aantal deelterreinen daarnaar worden gekeken.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Heeft zo'n informatiesessie alleen betrekking op de zaken die in de ogen van D66 nog niet bemeten worden of ook op zaken die al wel bemeten worden.

De heer **Smeets** (D66): Zaken die al bemeten zijn. Ik denk dat de informatie ook voor handen is.

Jaarlijkse voortgangsrapportages over de bereikte resultaten en de maatschappelijke effecten van dit plan zijn minimaal op hun plaats. In het definitieve advies van de adviescommissie voor de milieueffectrapportage staat op pagina 9: In haar advies voor reikwijdte en detailniveau van de MER voor het PMWP heeft de commissie geadviseerd een aantal stappen te doorlopen om ambities en beleidsthema's te vertalen naar doelen, randvoorwaarden en eventueel alternatieven voor maatregelen. De commissie adviseert dit stappenplan waar mogelijk te gebruiken bij vervolgbesluitvorming over de uitwerking van het PMWP. Mijn vraag aan de gedeputeerde is of hij dit advies gaat opvolgen en hoe hij dat gaat doen.

De fractie van D66 dringt aan op spoedige vastlegging van de volgende bestuursovereenkomst van de waterschappen met de provincie in verband met de voortgang van lopende en nog op te starten projecten en programma's. Is het onmogelijk om deze bestuursovereenkomst voor eind maart 2016 te realiseren?

Ter afronding het volgende. Is het idee om per beleidsthema van het PMWP ambassadeurs te benoemen, dit om draagvlak en commitment bij de samenwerkingspartners te vergroten? Bijvoorbeeld de gemeente Breda en de Brabantse Delta voor het thema klimaatadaptatie, zoals mijn collega van de VVD ook al heeft aangehaald. Daarnaast lijkt het de fractie van D66 van belang een stevig communicatietraject in te richten gelet op de complexiteit van dit strategisch plan.

Tot slot, wij hebben een motie Brabants klimaatkoord voorbereid met steun van de ChristenUnie, de PvdA, Lokaal Brabant en de Partij voor de Dieren. Volgende week vrijdag wordt in Parijs de VN-klimaatop afgerond. Het zou goed zijn als gekeken gaat worden naar de resultaten van die klimaatop en wat het betekent voor Brabant, met name als input voor de dynamische uitvoeringsagenda.

De heer **Uijlenhoet** (GroenLinks): Voorzitter. We zijn natuurlijk blij met alle aandacht voor het klimaat. Wel zijn we een beetje verbaasd over deze motie. Uw eigen gedeputeerde is bezig met de optuiging van de uitvoeringsagenda met draagvlak vanuit de samenleving en het organiseren van input. Uw eigen fractievoorzitter heeft gezegd dat wij dat vooral de kans moeten geven voordat wij met klimaatinitiatieven komen.

De **voorzitter**: Graag een korte en krachtige interruptie. Geen hele betogen.

De heer **Uijlenhoet** (GroenLinks): Waarom dan nu de motie?

De heer **Smeets** (D66): Deze motie omdat op dit moment de VN-klimaatop volgende week vrijdag wordt beëindigd. De portefeuillehouder voor klimaat is ook de heer Van den Hout die verantwoordelijk is voor

het Provinciaal Milieu- en Waterplan. Natuurlijk is ook de gedeputeerde voor energie daarbij betrokken, maar het lijkt ons zinvol te kijken wat er is gebeurd in Parijs, wat de resultaten van die VN-conferentie zijn, en daarvoor dit moment te pakken en bij elkaar te gaan zitten voor overleg, ook omdat de dynamische uitvoeringsagenda nog moet worden opgesteld en misschien de resultaten van dat overleg input kunnen zijn voor die agenda.

De heer **Uijlenhoet** (GroenLinks): Ziet u dan niet het risico dat het proces dat wordt opgezet, wordt doorkruist? Zou het niet veel logischer zijn te wachten zodat er een uitkomst kan zijn voor het proces dat leidt tot een uitvoeringsagenda? Dat lijkt mij logisch. Mijn tweede vraag is waarom dan zo'n conferentie nodig is. Zijn er geen andere instrumenten denkbaar om het klimaatbeleid beter handen en voeten te geven?

De heer **Smeets** (D66): U moet niet denken aan een klimaatconferentie met limousines en ronkende motoren – dat zou gedeputeerden Van den hout ook niet zo prettig vinden – maar aan een overleg. Wat dat eerste punt, risico's, betreft, ik ben een optimistisch mens en ik zie alleen maar kansen. Op dit moment is er een VN-klimaatop. Het zou goed zijn als we vanuit Brabant kijken wat de resultaten van die klimaatop zijn, omdat we natuurlijk te maken hebben met de gevolgen van de klimaatverandering ook in Brabant, als het bijvoorbeeld gaat om verhoging van de dijken en de waterveiligheid, waar we plannen voor maken.

De heer **Panhuizen** (CDA): Ook ik houd erg van optimisme.

De heer **Smeets** (D66): Dank u wel, mijnheer Panhuizen.

De heer **Panhuizen** (CDA): Laat me even uitpraten. Er is al heel veel vastgesteld, de 14% met de energieagenda die eraan komt, het PMWP dat we gaan vaststellen. Wat wilt u dan nog gaan doen met die nieuwe doelen die u in zo'n overleg wilt gaan opstellen?

De heer **Smeets** (D66): Er is in de afgelopen tijd en ook in de vorige Staten inderdaad al heel veel gebeurd met de ontwikkeling van deze plannen en de discussie erover. Ik denk toch dat het goed is met alle belanghebbenden in overleg bij elkaar te zitten om te komen tot goed geformuleerde resultaten die we in Brabant willen bereiken.

De **voorzitter**: Ik stel voor dat u eerst de motie indient alvorens we erover gaan spreken. Dat is wel zo ordentelijk.

De heer **Van den Berg** (PVV): Zo'n klimaatakkoord klinkt op zich heel interessant. Wat ik wel graag van de heer Smeets zou willen zien is een overzicht van welke maatregelen hij in gedachten heeft, wat het kost en wat de temperatuurdemping ervan is op wereldschaal. U mag het van mij ook extrapoleren. Wilt u dat toezeggen?

De heer **Smeets** (D66): Volgens mij ben ik nu kaderstellend bezig. De uitvoering van het PMWP is een taak van GS. We hebben hier vooral een controlerende en taakstellende taak. Met dit initiatief kunnen we ook kijken naar de onderliggende plannen.

De heer **Van den Berg** (PVV): U komt vol enthousiasme met een klimaatakkoord. U maakt zich zorgen over de opwarming van de aarde. Dan kan ik mij voorstellen dat u ook werkende voorstellen wilt. Dan

vraag ik u om als u met zo'n voorstel komt te verklaren hoe u dat gaat doen en hoe u de temperatuur gaat tempen.

De **voorzitter**: Die vraag heeft u al gesteld.

De heer **Van den Berg** (PVV): Kunt u toezeggen dat u dat meestuurt? Anders roept u maar wat.

De heer **Smeets** (D66): Ik heb al bij de eerste vraag antwoord gegeven.

Als je op beide benen blijft staan, kom je niet vooruit. Nu vooruit met milieu en water in Brabant!

De **voorzitter**: Door de leden Smeets, Vreugdenhil, Smeulders, Heijman en Van der Wel wordt de volgende motie voorgesteld.

*"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 4 december 2015, behandelend
Statenvoorstel Provinciaal Milieu- en Waterplan 2016-2021 (PMWP),
constaterende dat:*

- *het streven naar een duurzame, gezonde en veilige leefomgeving in Brabant zoals aangegeven in het PMWP belangrijk is gelet op de wereldwijde klimaatverandering;*
- *onder andere de waterschappen en de provincie in hun werk nu al dagelijks geconfronteerd worden met de gevolgen van de klimaatverandering;*
- *in het Bestuursakkoord "Beweging in Brabant" is aangegeven dat we niet met dichtgetimmerde plannen willen werken in Brabant maar met "stippen aan de horizon",*

overwegende dat:

- *er op dit moment een VN klimaatop wordt gehouden in Parijs waarna de resultaten moeten worden vertaald naar de Brabantse situatie;*
- *het sluiten van een Brabants klimaatakkoord een "stip aan de horizon is" met een stevige impuls om de gevolgen van de klimaatverandering een halt toe te roepen;*
- *het Brabants klimaatakkoord input kan leveren voor de verdere uitwerking van het Provinciaal Milieu-en Waterplan,*

verzoeken het College van GS om:

- *met voorstellen te komen voor een Brabants klimaatoverleg dat moet uitmonden in een Brabants klimaatakkoord;*
- *het initiatief te nemen om daarbij alle belanghebbenden uit te nodigen (overheden, onderwijs, onderzoek, ondernemers);*
- *daarbij ook ruimte te geven voor burgerparticipatie;*
- *de resultaten van het klimaatakkoord mee te nemen bij de uitvoeringsagenda van het PMWP, en gaan over tot de orde van de dag."*

Deze motie maakt deel uit van de beraadslaging en krijgt nr. M4.

De heer **De Kort** (PvdA): Voorzitter. Op dit moment overleggen de wereldleiders in Parijs over een nieuw klimaatakkoord. Brabant neemt alvast haar verantwoordelijkheid. Daar is de PvdA blij mee. Een beter milieu begint immers ook voor onze provincie bij ons zelf. Ook veel gemeenten nemen

verantwoordelijkheid en voeren momenteel een klimaatstresstest uit. Dat is een goede ontwikkeling. Zijn GS bereid te onderzoeken, of wij hieraan kunnen bijdragen?

In ons verkiezingsprogramma pleiten wij voor meer actie bij energietransitie, waterkwaliteit en negatieve gevolgen van de landbouw en het mestbeleid. We zien dat terug in de ambities van het Bestuursakkoord en in dit plan. We hebben hierbij nog wel een paar vragen en opmerkingen.

Het is inherent aan het soort document dat het nog zo weinig concreet is. Wij willen echter benadrukken dat in de uitwerking de ambities niet mogen verwateren. In dit kader vragen wij aandacht voor de opmerking dat het behalen van de ambitie afhankelijk is van hoe actief partners meedoen. Op het moment dat we ze niet halen omdat partners niet mee willen of kunnen doen, willen wij niet dezelfde conclusie trekken als u wanneer u stelt dat dit dan mogelijk een aanpassing van de gezamenlijke ambitie betekent. Voor ons betekent het dat de ambitie in principe overeind blijft en we samen moeten kijken hoe we deze alsnog kunnen halen. Delen GS dit standpunt?

Voorzitter. We maken ons net als een aantal voorgaande sprekers zorgen over de kwaliteit van ons water, specifiek over het niet behalen van de doelen van de kaderrichtlijn water en de kosten voor onze provincie. Zijn de middelen voor de KRW en ook voor de PAS-opgave vanuit het Rijk voldoende en wat als er niet genoeg geld is? Gaat dat dan ten koste van ons plan of gaat u het geld in Den Haag halen?

Een derde punt van aandacht zijn de plannen voor groene groei, plannen die wij zeer toejuichen. De bedragen hiervoor vanuit natuur lijken ons echter te beperkt. In de eerdere bijeenkomst gaf de gedeputeerde aan dat hij verwacht dat hiervoor ook middelen vanuit economie ingezet kunnen worden daar de doelen veelal op elkaar aansluiten. Wij juichen dat toe. Investeren in groene groei biedt namelijk economische kansen voor onze provincie. We zouden graag een harde toezegging van de gedeputeerde krijgen dat hiertoe bij de uitvoeringsagenda een plan wordt gepresenteerd, hoe de economie-middelen een bijdrage kunnen leveren voor de groene groei ambities van dit college.

Verdroging is een groot probleem in Brabant. Voor de PvdA zijn twee dingen belangrijk. Alle Brabantse bedrijven, dus niet alleen de grootverbruikers, stimuleren zuiniger te zijn met water en maatregelen treffen om de effecten van verdroging te beperken. Tijdens de onderhandelingen over het Bestuursakkoord is afgesproken dat er een provinciale verdrogingstaks komt als de provincie en het bedrijfsleven er samen niet uitkomen. Ik heb twee vragen hierover. Onderschrijft u de gedachte van een prikkel aan het hele Brabantse bedrijfsleven en wat is de stand van zaken in de gesprekken met het bedrijfsleven?

De waterschappen riepen in reactie op het plan op, een steviger standpunt in te nemen op het vlak van medicijnresten. De SP sprak hier ook al over. Dat standpunt houdt in dat deze simpelweg niet thuishoren in het milieu. Wat is uw reactie op deze oproep?

Een andere oproep betrof de ecologische verbindingszones. De realisatie hiervan zou stagneren, vooral omdat gemeenten niet de middelen zouden hebben om hun deel van die zones te realiseren. Herkent u deze analyse en, zo ja, hoe moet dit worden opgelost?

Tot slot nog een suggestie voor de Uitvoeringsagenda. Wij hopen dat dit niet het zoveelste sectorale plan met zijn eigen logica wordt maar juist gebiedsgericht wordt ingezet, afgestemd met de andere provinciale doelen, zoals de transitie van de landbouw en de natuurambities in die gebieden.

Op dit punt geef ik graag het woord aan mijn collegae Antoinette.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Voorzitter. Op meer punten raken mest- en landbouwbeleid het milieu- en waterplan, onder andere door effecten op grondwater. Zo werd vorige week een onderzoek van TNO afgerond waarbij in opdracht van de provincie was onderzocht of er op meer plaatsen dan in Deurne het giftige H₂S bij het oppompen van grondwater kon vrijkomen. Ja dus. Er kunnen concentraties voorkomen die tot gezondheidsklachten kunnen leiden en de GGD adviseert geen grondwater te gebruiken voor zwem- en speelwater als de stank wordt waargenomen.

Het was nodig te onderzoeken of er een relatie is tussen veehouderij, mestverwerking en het ontstaan van dat gas. Er is onrust over. In het onderzoek komen de woorden mest en landbouw niet voor. Bij navraag vandaag begreep ik dat het wel degelijk door TNO is onderzocht. Volgens hen heeft uitrijden van mest, injectie van mest, nitraten in de lucht, het lozen van spuitwater van luchtwassers geen invloed op het ontstaan van H₂S in de ondergrond en het vrijkomen ervan bij het oppompen van grondwater. Ik zou klip en klaar van GS willen horen of zij inderdaad exact diezelfde conclusie trekken en, zo ja, te zorgen dat zij het zo ook naar buiten brengen, in heldere taal. Uw persbericht gaf niet die duidelijkheid en nam niet die onrust weg.

We zijn er nog lang niet. Het blijft noodzakelijk dat we aandacht hebben voor de mogelijke effecten op gezondheid door de grootschaligheid van onze landbouw.

Wij vragen ons af of bij het verlenen van vergunningen aan mestverwerking rekening wordt gehouden met de effecten van de manier waarop het gebeurt op de kwaliteit van het oppervlaktewater en dienen op dit punt een motie in waarin wij u oproepen deze effecten te betrekken in uw afweging en samen met de waterschappen ook de rijksoverheid te verzoeken, het lozingsbeleid voor mestverwerkingsinstallaties te uniformeren.

De **voorzitter**: Door de leden De Kort, mw. Knoet-Michels, mw. Roijackers en Heijman wordt de volgende motie voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 4 december 2015, behandelend het Statenvoorstel 78/15 Provinciaal Milieu- en Waterplan 2016-2021, overwegende dat:

- *het afvalwater uit mestverwerkingsinstallaties als gevolg van aanwezigheid van onder andere bacteriën, antibiotica en nitraten een potentieel risico vormen voor de chemische kwaliteit van het oppervlaktewater, en in het verlengde daarvan voor de volksgezondheid;*
- *een eenduidig wettelijk toetsingskader voor lozing van afvalwater uit mestverwerkingsinstallaties ontbreekt, waardoor een uniforme toetsing van de lozingsvergunningen niet mogelijk is;*
- *als gevolg van nieuw mestbeleid veel vergunningsaanvragen voor mestverwerkingsinstallaties dienen te worden behandeld en nog worden verwacht,*

dragen Gedeputeerde Staten op:

- *bij de locatiekeuze de relatie tot de waterkwaliteitsdoelstelling van het "ontvangende" wateroppervlak te betrekken, en de waterschappen daarover advies te vragen;*
- *voor maart 2016 bij de Rijksoverheid te verzoeken om tot een uniformering van het lozingsbeleid voor mestverwerkingsinstallaties te komen en dit een plaats te geven in het Nederlandse waterbeleid, en gaan over tot de orde van de dag."*

Deze motie maakt deel uit van de beraadslaging en krijgt nr. M5.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Voorzitter. Een integraal en goed plan ligt voor ons. Onze fractie heeft zich in de themabijeenkomst kritisch getoond en zal dit nu weer doen maar wij hebben waardering voor het vele zichtbare en onzichtbare werk in dit plan en ook in het uitvoeringsplan dat hieronder komt te hangen. Complimenten voor de vele mensen in dit huis die hebben meegewerkt aan het plan en aan de onderliggende stukken en dank aan de partijen buiten dit huis die de moeite hebben genomen om zienswijzen in te dienen en commitment te tonen, zoals de waterschappen dat deden op 20 november en gisteren nog Brabants Landschap per brief. Dit stemt hoopvol voor de samenwerking in de komende jaren.

Dit plan geeft de kaders voor Brabant waarbinnen mens, plant en dier gezond en prettig kunnen leven. Dit gaat geheel in lijn met de agenda voor Brabant in toenemende mate vanuit parken gebeuren en niet meer door de provincie zelf. In de commissie kwam het al aan de orde; parken zitten vrijwillig in dit plan. Je kunt ze niet dwingen een tandje bij te zetten. De heer Smeets refereerde er al aan en ook de fractie van de PvdA. Wat doet de gedeputeerde als parken alleen het absoluut minimale doen aan ecologische verbetering? Graag zouden we ook horen hoe dit plan zich precies verhoudt tot de nieuwe omgevingsvisie en in het kader van de nieuwe natuurbeschermingswet of en wanneer Brabant van plan is met een eigen natuurvisie te komen. Daarvan zou onze fractie een groot voorstander zijn, mede gezien de mogelijkheden om gebieden aan te wijzen met een hoger beschermingsregime.

Voor sommige soorten kunnen we ons niet permitteren zo lang te wachten. Samen met ChristenUnie/SGP, de Partij voor de Dieren en de Partij van de Arbeid dient GroenLinks straks een motie weidevogels welkom in, met als doel de scherp dalende lijn in de weidevogelstand tot staan te brengen of hopelijk zelfs omhoog te krijgen.

We hebben momenteel in Brabant het meest groene provinciale bestuur ooit en wij hebben natuurlijk vermaakt gekeken en geluisterd naar de uitwisselingen over klimaat. Klimaat is het nieuwe woord. Waar het vier jaar geleden vooral over gezondheid ging, gaat het nu over klimaat en wij vinden dat als fractie winst. Onze fractie verbaast zich erover dat er in het plan geen groteren milieubeschermingsambitie is gekozen. Weliswaar zijn kaders altijd abstract maar daarbij kunnen ze nog wel stevig zijn. In het Statenvoorstel wordt gesteld dat we met dit plan bovenop wettelijke taken ambities zetten, maar we weten allemaal dat we die pas bestuurlijk serieus kunnen nemen als er geld aan vastzit. Dat geld ligt nu stukken lager dan in 2012 toen alleen al voor het Provinciaal Milieuplan, een van de twee plannen die nu ineen zijn geschoven, 44 mln. euro ter beschikking was. Van het geld dat we nu ter beschikking stellen, hebben we na de begrotingsbehandeling op 13 november al een belangrijk deel, 11,5 mln. euro, bestemd. Het gaat naar dijkverhoging en zoetwaterinlaat, voor een belangrijk deel naar de landbouw. Als het aan GroenLinks ligt zetten we veel steviger kaders voor bescherming, niet alleen bescherming voor droge voeten, drinkwater en landbouw – ook belangrijk – maar ook voor de bescherming van onze gezondheid en onze natuur nu en later. Daarom scharen wij ons van harte achter de motie van de PvdA voor beleid inzake lozingen van mestverwerkingsinstallaties, waarover onze fractie eerder Statenvragen stelde, en zeker ook achter de oproep, die de Partij voor de Dieren zal doen, om de MER-adviezen te integreren in het grondwaterbeleid. Van lage visstand tot gif en zware metalen, de stand van de natuur is een weerspiegeling van hoe de balans hier in Brabant vaak uitvalt. Economische belangen op de korte termijn krijgen de doorslag. De ecologieprestaties ten aanzien van water, een beetje verstopt in de krochten van dit plan, stemmen ons niet vrolijk. We gaan de doelen van de kaderrichtlijn water lang zal z'n leven niet halen. Toch willen we er zeker van zijn dat GS er alles aan doet om wel te voldoen aan de Europese normering, die overigens al lager ligt dan wij als groene partij graag zouden zien. Daarom dienen wij straks een motie in die nadrukkelijk niet tot effect mag hebben dat andere partijen vervolgens achterover gaan hangen.

Ook willen we dat Brabant doorpakt waar het metingen van fijnstof betreft. We zijn zwaar ondervertegenwoordigd in het landelijke meetwerk luchtkwaliteit van het RIVM, als nota bene tweede economie van Nederland. Het ontbreekt ons daardoor aan feitelijke kennis – de heer Smeets verwees er ook al naar – om goed regionaal beleid te kunnen voeren. Daarom dienen wij zo een motie in.

Als je meet, durf dan ook meer te handelen als de uitkomsten zorgwekkend zijn, zoals dit mogelijk geldt – we weten het niet – voor waterstofsulfide, zojuist behandeld door de PvdA, en neonicotinoïden, waar onze vierde motie over gaat.

Voorzitter. Elk van de genoemde thema's verdient onzes inziens zoveel meer tijd van Provinciale Staten dan nu gegeven is, de balans tussen economie, natuur, leefbaarheid en gezondheid voorop, maar ik respecteer de vergaderkaders en ik rond af met een oproep aan mijn mede-Statenvoerders. Als de natuur of,

zo u wilt, het rentmeesterschap over dit stuk aarde, je aan het hart gaat, stem dan mee met onze belangrijke moties.

De **voorzitter**: Door de leden mw. Roijackers, Vreugdenhil, De Kort en mw. Surminski worden de volgende moties voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 4 december 2015, bbehandelend het Statenvoorstel 78/15 Provinciaal Milieu- en Waterplan, overwegende dat:

- *het PMWP beoogt te werken aan een Brabant waar mens, plant en dier gezond en prettig kunnen leven,*

constaterende dat:

- *de weidevogelstand dramatisch is teruggelopen,*

verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *binnen het PMWP te sturen op extra inrichtingsmaatregelen die weidevogels ten goede komen;*
- *hierover te rapporteren aan PS,*

en gaan over tot de orde van de dag."

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 4 december 2015, behandelend het statenvoorstel 78/15 Provinciaal Milieu- en Waterplan, overwegende dat:

- *het PMWP beoogt te werken aan een Brabant waar mens, plant en dier gezond en prettig leven;*
- *fijnstof een negatief effect heeft op de volksgezondheid en de economie,*

constaterende dat:

- *Brabant als tweede economie van Nederland ondervertegenwoordigd is in het Landelijk Meetnet Luchtkwaliteit,*

dragen Gedeputeerde Staten op:

- *zich in te spannen bij het ministerie van EZ en het RIVM om meer meetpunten op te nemen in het LML;*
- *tevens innovatieve methodes te onderzoeken om fijnstof rond wegen, industrie en veehouderijen te monitoren;*

hierover te rapporteren aan PS,

en gaan over tot de orde van de dag."

Deze moties maken deel uit van de beraadslaging en krijgen respectievelijk de nrs. M6 en M7.

Door de leden mw. Roijackers en mw. Surminski worden de volgende moties voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 4 december 2015, behandelend het Statenvoorstel 78/15 Provinciaal Milieu- en Waterplan, overwegende dat:

- *het PMWP voor vier jaar de kaders zet om samen met partners te werken aan de opgaven op het gebied van gezondheid, veiligheid en groene groei door meer in te zetten op het halen van de doelstellingen uit de Kader Richtlijn Water;*

- de provincie gedurende deze planperiode de nieuwe Wet Natuurbescherming implementeert, met specifieke mogelijkheden voor regionale aanwijzing van gebieden met soortenbescherming;
- de wet Natuurbescherming voorziet in een provinciale natuurnvisie,

constaterende dat:

- we over de helft zijn van de verlengde periode voor de KRW (oorspronkelijk 2000-2015, verlengd tot 2027);
- de doelen van de Kaderrichtlijn Water, zoals ons gerapporteerd door de drie Brabantse waterschappen, voor een belangrijk deel niet gehaald zijn (zie bron L2. en I);
- de waterschappen als uitvoerders van de KRW disclaimers zetten bij de prognoses;
- een prioritering op waterkwaliteitsdoelen bij de veelheid aan doelen van het PMWP vanuit natuur, gezondheid en leefbaarheid gerechtvaardigd is,

dragen Gedeputeerde Staten op:

- scenario's aan ons voor te leggen waarbij de provincie kan bijdragen aan het daadwerkelijk behalen van de Brabantse waterdoelen;
- het tijdig behalen van de KRW-doelen onderdeel te laten uitmaken van de Brabantse natuurnvisie, en gaan over tot de orde van de dag."

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 4 december 2015, behandelend het Statenvoorstel 78/15 Provinciaal Milieu- en Waterplan,

overwegende dat:

- het PMWP beoogt te werken aan een Brabant waar mens, plant en dier gezond en prettig kunnen leven;
- Europa een moratorium kent op neonicotinoïden teneinde de bijensterfte tegen te gaan;
- tijdens de nieuwe planperiode voor het PMWP het Provinciale Actieprogramma Bijengezondheid tot bloei komt,

constaterende dat:

- in de Brabantse wateren de norm voor de neonicotinoïde imidacloprid wordt overschreden, zoals blijkt uit de Bestrijdingsmiddelenatlas die op grond van (uit Brabant niet overvloedig aanwezige) meetgegevens van regionale waterbeheerders een beeld geeft van de bestrijdingsmiddelen in het oppervlaktewater,

dragen Gedeputeerde Staten op:

- zich maximaal in te spannen bij het Ministerie van EZ om uitvoering te geven aan het Europese moratorium, ter bescherming van de Brabantse wateren en de gezondheid van bijen (en al het leven en de economische waarde die ermee samenhangen);
 - hierover te rapporteren aan PS,
- en gaan over tot de orde van de dag."

Deze moties maken deel uit van de beraadslaging en krijgen respectievelijk de nrs. M8 en M9.

De heer **Oosterveer** (50PLUS): Voorzitter. Al begint deze inbreng wat later, het gaat toch over water. We zien het wel wat hoger klimmen, dus ik zal dadelijk mijn opmerkingen dimmen, om te zorgen dat de

inhoud hiervan volgens 50PLUS wat beter kan. Laat ik derhalve beginnen met het inhoudelijk deel van onze zinnen. Hierna volgt dus het verslag want wij betalen toch het gelag.

Voor ons ligt een plan en wel een abstract plan zoals in het plan zelf staat. Het maakt mij ernstig bezorgd dat een plan hoofdzakelijk bestaat uit intenties, procesafspraken, agenderingen, onderzoek en monitoring. Concrete milieufspraken zijn deels moeilijk in te schatten. Wat moet ik met een plan dat in belangrijke mate op drijfzand is gebaseerd? Het enige wat wij weten is dat onder dit drijfzand het grondwater zit en daarop is dit plan gebaseerd. De provincie is verantwoordelijk voor het grondwater en vindt dat zich mogelijk positieve effecten in de natuur voor zullen doen. Het is heel verheugend maar zo slap als drijfzand. Wij dachten zelfs concreet aan het terug laten vloeien van hemelwater bij woningen rechtstreeks de grond in. GS kunnen met plannen hiervoor sturend optreden.

50PLUS vindt dat wel een concretiserende benadering is gekozen, soms bewust helder en ook soms vaag. Hier zit het probleem voor onze 50PLUS-partij. Laten we het plan eens houden tegen de kerntaken van de provincie. We zouden graag zien dat er een indeling werd gemaakt gericht op drie punten: wat willen we bereiken, wat moeten we daarvoor doen en hoeveel mag het kosten, dus expliciet en navolgbaar. Anders kunnen we niet alles helder boven water krijgen en is het wel een plan maar nog geen waterplan. Hierdoor wordt het niet mogelijk dat wij als Provinciale Staten onze controleerbare taak kunnen uitvoeren. Wat wordt wanneer en voor wat uitgegeven ten opzichte van de door ons goedgekeurde begroting? Welke activiteiten in het PMWP worden verricht door participanten, zoals waterschappen? Behoren die activiteiten tot de kerntaken van de waterschappen? Wij hebben immers ook onze verantwoordelijkheid ten opzichte van die waterschappen.

De **voorzitter**: Mijnheer Oosterveer, wilt u afronden.

De heer **Oosterveer** (50PLUS): Wij hebben sterk de indruk dat er in het uitgavenpatroon een onbalans bestaat. Dus wederom de vraag: GS, zorg dat wij weten wat de kaders zijn van wat wij moeten, wat wij willen, wat de extra's zijn en wat het allemaal kost. Dan komt de controlerende taak van onze Staten tot zijn recht.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voorzitter. Het nieuwe PMWP staat vol mooie plannen en goede voornemens. De uitvoeringsagenda zal bewijzen in hoeverre een en ander daadwerkelijk wordt geconcretiseerd. De samenwerking met partners, waaraan voortdurend wordt gerefereerd, kan weliswaar leiden tot een soepel verlopend proces, maar het mag niet leiden tot vrijblijvendheid in doelstellingen. Het is en blijft de taak van de provincie om te zorgen voor duidelijke doelen, kaders en regels en deze gedurende het proces ook te controleren. En dat hoeft echt niet te leiden tot een verstikkende bureaucratie. Er zijn twee onderwerpen waar ik nader op in wil gaan. Ten eerste wil ik ingaan op de grondwaterwinning en de verdroging van de Brabantse natuurgebieden. Er kunnen positieve effecten ontstaan doordat de provincie prioriteit legt bij het verbeteren van de conditie van water en bodem. Maar er zijn ook grondwateronttrekkingen mogelijk die lokaal negatieve effecten kunnen hebben op de grondwaterstand in Natura2000 en de TOP-natuurgebieden. Of dit daadwerkelijk optreedt hangt natuurlijk af van de concrete uitwerking van het beleid. Maar het voornemen om de zogenoemde latente winningsruimte te gaan herverdelen, kan tot gevolg hebben dat weliswaar de vergunde winningsruimte niet toeneemt, maar wel de daadwerkelijk opgepompte hoeveelheid water. Ik hoor graag van de gedeputeerde hoe hij hier mee omgaat.

Zeker is dat de commissie MER de mogelijke verdroging van natuurgebieden als direct of indirect gevolg van grondwaterwinning, serieus neemt. De commissie komt dan ook met een aantal aanbevelingen voor de uitwerking van het beleid. Wij denken dat het logisch is, als het college die weldoordachte aanbevelingen ook echt opvolgt en we komen dan ook met een daartoe strekkende motie samen met een aantal andere

partijen. Deze motie heeft, net als de aanbevelingen van de commissie MER uitsluitend betrekking op nieuwe of gewijzigde vergunningen. Maar wij zouden het liefst zien dat het college, waar we geconfronteerd worden met hardnekkige verdrogingsproblematiek, ook bestaande vergunningen kritisch wil evalueren en zonodig aanpassen. Voelt de gedeputeerde zich als "ombudsman-natuur" hierdoor voldoende aangesproken?

Het tweede punt is de inzet op biobased economy. Biobased economy kan betekenen dat biomassa wordt gebruikt om energie op te wekken. Als die biomassa uit natuurgebieden wordt gehaald als een soort afvalproduct in het kader van verschraving hoeft dat niet erg te zijn. maar als natuurgebieden gebruikt gaan worden als productiegrond voor biomassa, is dat wel een risico. Het kan immers leiden tot aantasting van de kwaliteit van de natuur. En laten we wel wezen: het adagium dat natuur zoveel mogelijk zijn eigen broek moet ophouden en de roep om verdienmodellen, werkt in dezen niet bepaald geruststellend.

Maar ook de productie van biomassa buiten natuurgebieden is niet vrij van nadelen. Er is namelijk erg veel grond voor nodig. De biomassa uit het carboon, die in de loop van honderden miljoenen jaren is samengeperst tot wat wij nu kennen als "fossiele brandstof" heeft een heel hoge energiedichtheid. Wil je dat vervangen door nieuw geproduceerde biomassa, dan heb je daar dus erg veel van nodig. De MER noemt dan twee mogelijke gevolgen: stijging van de waarde van landbouwgrond en daardoor het duurder worden en mogelijk vertragen van het realiseren van de EHS en schaalvergroting en intensivering van de landbouw, met directe negatieve gevolgen voor de biodiversiteit.

Ik ben mij er zeer van bewust dat er nu vast mensen in zaal zitten die denken: die lui van de PvdD hebben ook altijd wat. Zet je ze biobased voor, zien ze weer beren langs de weg, maar ik vraag toch: onderschrijft het college deze mogelijke gevolgen van de biobased economy en kan flankerend beleid worden ontwikkeld om de nadelen zoveel mogelijk te ondervangen?

De **voorzitter**: Door de leden mw. Surminski, mw. Roijackers, Heijman, De Jonge en De Kort wordt de volgende motie voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 4 december 2015, behandelend het Statenvoorstel 78/15 Provinciaal Milieu- en Waterplan 2016-2021, overwegende dat:

- *verdroging van natuurgebieden in Brabant nog steeds een serieus probleem is;*
 - *een significant negatief effect van grondwaterwinning op verdrogingsgevoelige natuur niet is uitgesloten;*
 - *herstel van verdroogde natuurgebieden lastig en kostbaar is,*
- constaterende dat:*
- *de commissie MER het advies geeft om, wanneer mogelijk negatieve effecten niet zijn uitgesloten, zorg te dragen voor een passende beoordeling (art 19 lid 1 NB-wet 98);*
 - *de commissie MER ook duidelijke adviezen geeft voor verdere uitwerking van het beleid voor grondwaterwinning, namelijk:*
 - *breng verdrogingsgevoelige gebieden en Gewenste Grond- en Oppervlaktewaterpeilen (GGOR) in en rondom Brabant in beeld;*
 - *bepaal de afstand van nieuwe of gewijzigde winningen tot deze gebieden en ga na of er kans is op significante gevolgen;*
 - *bepaal welke maatregelen kunnen worden genomen om toename van verdroging of belemmering van hydrologisch herstel te kunnen uitsluiten. Houd ook rekening met mogelijk ongewenste (neven)effecten van bijvoorbeeld de inlaat van gebiedsvreemd water en het kappen van bos,*

verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *deze adviezen in het beleid te implementeren, zowel voor de Natura2000-gebieden als voor de overige TOP-gebieden (prioritair verdrogingsgevoelige gebieden) behorende tot het Natuur Netwerk Nederland, en gaan over tot de orde van de dag."*

Deze motie maakt deel uit van de beraadslaging en krijgt nr. M10.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Voorzitter. Ik wens de gedeputeerde beterschap. Ik heb gehoord dat we geen grapjes mogen maken omdat hij lastig kan lachen maar volgens mij heeft hij toch een lach op zijn gezicht. Dat mag ook wel, want het is een heel ambitieus stuk waarin heel veel beleidsvelden bij elkaar worden gebracht. Als ik zo de bijdragen van de Staten hoor, dan krijgt hij ook brede waardering voor het stuk dat hij hier heeft neergelegd. Ik vind dat oprecht knap. Twee weken geleden waren wij niet bij de themabijeenkomst. Het had er niet mee te maken dat wij niet geïnteresseerd waren maar er was tegelijkertijd een bijeenkomst over de omgevingsvisie en daar zit ons punt voor de komende periode, want het staat zit er heel mooi in maar ik denk dat wij de komende drie jaar staan voor de vraag, hoe wij dit gaan invullen en een plek geven in het nieuwe omgevingsplan en er handen en voeten aan geven. Hoe gaan we er dan aan vasthouden, dat we ook gebiedsgericht maatwerk kunnen blijven bieden, gebruikmakend van de gebiedskennis? Hoe blijven we er dan ook aan vasthouden dat we vertrouwen hebben in de regio's die er invulling aan geven zonder alles van te voren dicht te timmeren en ook flexibiliteit bieden? Ik denk dat dit belangrijke vragen gaan worden bij de invulling van het PMWP in de richting van het nieuwe omgevingsplan.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Voorzitter. Het zijn hele goede vragen die ik ook deel. Zou de heer Vreugdenhil ook voorstander zijn van het apart in onze Staten bespreken van een natuurvisie?

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Daar heb ik niet een, twee, drie een antwoord op.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Laat ik mijn vraag anders formuleren. Zouden we het aanwijzen van gebieden met gebiedsspecifieke kennis maar ook met een bepaald beschermingsregime hier met z'n allen moeten bespreken of in commissieverband?

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): We moeten er invulling aan geven maar ik ben er niet zo voor om alles weer heel sectoraal te gaan bezien. Ik vind het mooi, ook richting omgevingsplan, om te kijken hoe we kunnen vasthouden aan de hoofdlijnen die we neerleggen om vervolgens de regio's er invulling aan te laten geven en wanneer het echt knel gaat lopen dan pas op provinciaal niveau binnen het omgevingsplan regels en eisen te stellen. Ik ben er niet zo'n voorstander van op voorhand vanuit de provincie allerlei regels te geven. Ik twijfel dus.

De heer **Kuijken** (CDA): Ik zou wel graag willen weten, wat GroenLinks met zijn extra natuurvisie wil. Volgens mij hebben wij er een. De heer Van den Hout heeft een heel goede natuurvisie en die staat in BrUG volgens mij.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Het is een verplichting die voortvloeit uit de nieuwe Natuurbeschermingswet. Een provinciale natuurvisie is daarin voorzien.

De heer **Van den Berg** (PVV): De PVV ziet ook wel wat in een natuurvisie, zeker gelet op de verschijning verleden week van het boek Sjoemelnatuur van Rypke Zeilmaker waarin fraude wordt blootgelegd

gepleegd door het Planbureau voor de Leefomgeving waarop ons halve beleid is gebaseerd. Het zou goed zijn dat weer eens te herijken.

De **voorzitter**: Het zou goed zijn als de heer Vreugdenhil....

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): tot zover de natuurvisie, voorzitter. Ik was bij het PMWP en met name de kaders. Ik vind het mooi dat in dit plan al een aantal richtingen die de Staten hebben aangegeven om die flexibiliteit te creëren, zoals kleinschalige windenergie, de mogelijkheid voor zonnenvelden maar ook de maatregelen om wateroverlast in de verschillende gebieden aan te pakken, daarin een plek hebben gekregen.

Het zijn niet enkel de doelen die we hier stellen maar het is ook van belang dat we straks tot de goede uitvoeringsagenda komen. De bijeenkomst die we vanmorgen hadden over energie sloten we eigenlijk af met de opmerking van de VVD-fractie dat het urgent is en dat we het concreet moeten maken. Ik vond het heel bijzonder dat we dat vrijwel unaniem konden doen. Dat vraagt wel van ons nu ook door te pakken naar die uitvoeringsagenda en daarom ben ik blij met de motie die is ingediend door de fractie van D66 om daarin met elkaar te kijken binnen een klimaatakkoord, hoe we daaraan heel concreet invulling en uitwerking kunnen geven. Daarom hebben we ook van harte die motie mede ingediend.

Drie concrete punten wil ik nog noemen. Ten eerste, wij willen heel graag dat het college haast maakt met het Bestuursakkoord Water, waar de waterschappen ook op hebben aangedrongen. Juist daarin worden een heel aantal maatregelen concreet gemaakt. Dus nogmaals de oproep, die volgens mij ook door de Staten wordt gedeeld, om zo snel mogelijk – ik hoorde 1 maart – met het Bestuursakkoord te komen.

Ten tweede, wij vinden het heel belangrijk dat ook de regionale kennis volop wordt benut. We hebben op dit moment de Groenblauwe Diensten die heel mooi die lokale kennis in staat stellen daar invulling aan te geven. We zouden ook graag zien dat in de uitvoeringsagenda dat een mooie rol blijft spelen.

Het derde punt is dat u ook noemt dat wij ook goede milieu- en waterprojecten moeten etaleren. U geeft drie voorbeelden. Een ervan is het Biesboschmuseum. Ik was met de heer Van Merriënboer in het Biesboschmuseum en juist daar komen een heel aantal van deze doelen bij elkaar: veiligheid, zoet/zout problematiek, drinkwaterwinning en waterkwaliteit. Nu het Biesboschmuseum erover denkt hoe ze hun tweede fase moeten ingaan, zou ik willen vragen als provincie aan te haken om juist op die locatie ook te etaleren hoe we met dit soort zaken bezig zijn. Een mooiere locatie is er denk ik niet. Daarmee kan ook een duurzame band worden opgebouwd tussen uitvoering van provinciaal beleid en de etalage van het nieuwe Biesboschmuseum. Ik hoor graag de reactie van de gedeputeerde daarop.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voorzitter. Als laatste in de rij een korte bijdragen van Lokaal Brabant, omdat wij vinden dat het een heel goed plan is. Wij zijn heel blij dat alle betrokken partijen zo hebben kunnen meepraten en meedenken. Wij vinden het goed genoeg om heel kort te zeggen: ga zo door gedeputeerde. Wij zijn wel heel benieuwd naar de uitvoering van de monitoring van de wettelijke normen. Wij kijken vooral naar de bovenwettelijke ambitieniveaus. Die gaan we echt met interesse volgen omdat we daarvan meer willen weten en willen zien hoe die precies worden uitgevoerd. Om de gedeputeerde te helpen hebben we een motie die hem helpt het bij ons nog beter neer te zetten.

De heer **Boon** (PVV): Bent u bekend met de noodkreet van de boeren in Bergen op Zoom en Halsteren over de akkerdistelverordening?

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Ja.

De heer **Boon** (PVV): En wat is de oplossing van Lokaal Brabant daarvoor?

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Wij hebben het gehoord maar wij hebben er nog geen oplossing voor bedacht. We komen er nog op terug.

De **voorzitter**: Door het lid Heijman wordt de volgende motie voorgesteld:

*"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 4 december 2015, behandelend
Statenvoorstel 78/15 Provinciaal Milieu en Waterplan 2016-2021 (PMWP),
overwegende dat:*

- *het voor de controlerende taak van belang is dat de wettelijke eisen zoals verwoord in het PMWP toegankelijk zijn voor raadpleging;*
- *de wettelijke eisen zoals nu geponeerd in het PMWP aan nieuwe wet- en regelgeving vanuit het Rijk dan wel Europa onderhevig zijn en daardoor kunnen veranderen;*
- *gedeputeerde Van den Hout tijdens de oordeelsvormende vergadering heeft toegezegd de wettelijke eisen en normen beschikbaar te stellen voor Statenleden;*
- *in deze overzichten nieuwe normeringen te verwerken indien van toepassing,*

constaterende dat:

- *voor een aantal doelstellingen het ambitieniveau hoger is dan de wettelijke eisen,*
- dragen Gedeputeerde Staten op:*
- *bij de overzichten van de doelstellingen ook aandacht te schenken aan de geformuleerde ambitieniveaus;*
 - *en bij deze overzichten duidelijk aan te geven waar het wettelijke dan wel bovenwettelijke doelstellingen zijn,*

en gaan over tot de orde van de dag."

Deze motie maakt deel uit van de beraadslaging en krijgt nr. M11.

Het college wil graag een schorsing van een minuut of vijf om de beantwoording voor te bereiden.

Ik schors de vergadering voor vijf minuten.

De vergadering wordt van 17.25 uur tot 17.30 uur geschorst.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Voorzitter. Voordat ik het vergeet begin ik maar met de amendementen en de moties.

Amendement A2 van de PVV vraagt in feite om alle ambitie uit het plan te halen. Het college ontraadt dat ten stelligste.

Motie M2 vraagt de rijksoverheid om een normering van medicatieresten of afbraakproducten daarvan. Dat gaan we doen. Deze motie ondersteunt het beleid en ontmoet daarom geen bezwaar.

Motie M3 heeft als titel Minder chemische bestrijdingsmiddelen, maar het dictum gaat over de akkerdistelverordening. Wij ontraden deze motie ten stelligste. De akkerdistelverordening is om goede redenen afgeschaft.

De heer **Boon** (PVV): Ik wil nog even reageren op de motie over de medicijnresten. Volgens mij is er in Den Haag al een motie over aangenomen. Mij lijkt die motie dus overbodig.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Ik zei dat wij het sowieso gaan doen. Daarmee is de motie een ondersteuning van het beleid en hebben wij er geen bezwaar tegen.

De heer **Boon** (PVV): De motie roept Den Haag op beleid uit te voeren, maar Den Haag voert het beleid al uit. Dat lijkt mij dus heel raar.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Nee, de motie roept GS op iets in Den Haag te vragen en dat gaan we doen.

Motie M4 betreft het klimaatakkoord. Het hangt er een beetje vanaf hoe we die motie moeten lezen maar als wij mogen interpreteren dat een dergelijke bijeenkomst zou moeten leiden tot wat we in paragraaf 2.3 van het PMWP al zeggen, namelijk formulering van een gezamenlijke klimaatagenda, dan hebben wij geen bezwaar tegen deze motie omdat die in feite het staande beleid ondersteunt..

De heer **Smeets** (D66): Zo is de motie inderdaad bedoeld.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Motie M5 vraagt om bij de locatiekeuze van mestverwerkingsinstallaties ook rekening te houden met het ontvangende oppervlaktewater waarop geloosd zou moeten worden. Dat kunnen we toezeggen. Verder wordt gevraagd voor maart volgend jaar het Rijk te vragen te komen met een uniform lozingsbeleid. Ook dat kunnen we toezeggen. In die zin is de motie misschien overbodig maar ontmoet zij ook geen bezwaar.

De heer **Kuijken** (CDA): Nog een aanvullende vraag. Moeten niet alle installaties die lozen op water, voldoen aan het lozingenbesluit en wordt dat goed gecontroleerd?

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Dat klopt maar wat met de motie wordt bedoeld is dat kan worden gekozen tussen het ene en het andere water en dat ook al zou men voor beide een vergunning krijgen, het ene misschien beter is dan het andere en dat als een van de argumenten mee te nemen bij de locatiekeuze.

Motie 6 gaat over weidevogels. Binnen het PMWP gaan we geen inrichtingsmaatregelen voor weidevogels organiseren. Dat doen we echt in het natuurbeleid. Dat staat echt helemaal los van het dossier dat we nu bespreken. Het is een sympathieke motie en volgens mij doen we het al, maar het hoort hierbij niet thuis en dus ontraden we haar.

Motie M7 vraagt meer meetpunten en draagt het college op innovatieve methodes te onderzoeken om fijnstof te monitoren. Die motie moeten we echt ontraden. Wij zijn ervan overtuigd, dat we voldoende meetpunten hebben en dat ons netwerk voldoet. Het is zeker niet aan de provincie hele technische onderzoeken te doen naar hoe je fijnstof kunt monitoren. Die motie ontraden we dus.

Motie M8 wordt ontraden want die is overbodig. Natuurlijk hebben wij ons gecommitteerd aan de KRW-doelstellingen en onze Brabantse natuurvisie bestaat al. Die staat namelijk in BrUG.

Motie M9 vraagt aan ons college ons in te spannen bij het ministerie van EZ om het Europese moratorium ter bescherming van de Brabantse wateren in verband met de neonics uit te voeren en de Staten hierover te rapporteren. Daar heeft het college geen bezwaar tegen.

Motie M10 is een heel ingewikkelde. Wat daarin wordt gevraagd is moeilijk te overzien. Voor een deel hebben we de aanbevelingen van de commissie-MER al overgenomen in het PMWP en in andere zaken. Ik leg u voor, deze motie aan te houden. Wij zullen schriftelijk op uw dictum reageren en als u daar niet tevreden mee bent, kan de motie alsnog in stemming worden gebracht. Als de motie nu in stemming wordt gebracht, is te onoverzichtelijk waar we precies mee instemmen, en zouden we haar moeten ontraden.

Motie M11 is overbodig en wordt om die reden ontraden. Natuurlijk zullen we bij het overzicht van de doelstellingen aandacht schenken aan de ambitieniveaus. Zonder dat heb je geen enkel overzicht. Bij die overzichten zullen we natuurlijk aangeven wat wettelijk en wat bovenwettelijk is. Dat doen we al vanaf het begin in het PMWP. Wij ontraden motie M11 dus, want ze is overbodig.

De **voorzitter**: We stemmen over motie M10 in de volgende vergadering. Als u de motie aanhoudt, komt die niet in stemming. Als de gedeputeerde bedoelt dat we nog terugkomen met een memo en de partijen dan hun stemgedrag kunnen bepalen, blijft de motie wel boven de markt.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Ja.

Nu kom ik toe aan de inbreng van de partijen. Veel partijen hebben gezegd dat het eigenlijk een tandje concreter zou mogen. Het is niet anders. Dit is een kadernota en die gaat niet over de uitvoering maar over de doelen en nog specifiek hebben we deze keer geprobeerd het PMWP nog meer te richten op doelen en ambities in plaats van op regeltjes en op middelen, omdat waar u ons op wilt afrekenen is of het straks in Brabant schoner vitaler en veiliger wordt en niet of we ons hebben gehouden aan een regeltje dat we hier afspreken. Dat heeft wel tot gevolg dat het een zeker abstractieniveau heeft.

De heer **Smeets** (D66): Voorzitter. Ik ben vanmiddag bezig geweest om in de middellange termijnagenda te kijken naar de dynamische uitvoeringsagenda. Misschien heb ik het gemist. Op de middellange termijnagenda staan tot 2018 alle belangrijke onderwerpen maar wanneer komt de uitvoeringsagenda op onze agenda?

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Niet, want het is een bevoegdheid van GS om die uitvoeringsagenda vast te stellen.

De heer **Smeets** (D66): En ter informatievoorziening?

De heer **Van den Hout** (GS;SP): U gaat er zelf over waarover u geïnformeerd wil worden, bijvoorbeeld via een themabijeenkomst of informatiebijeenkomst. Het is aan u.

De hoge verwachtingen bij de dynamische uitvoeringsagenda kan ik begrijpen, zeker van de VVD. Die stelde dat de KRW-doelstellingen echt gehaald moeten worden en dat ben ik helemaal met u eens. Ook richting andere partijen die er vragen over hebben gesteld kan ik zeggen dat wij ons eraan hebben gecommitteerd. Het Rijk heeft zich gecommitteerd aan Europa om de doelen te halen. Wij hebben ons gecommitteerd aan EZ om ons best ervoor te doen en alle middelen die we daarvoor van het Rijk krijgen, zo efficiënt mogelijk in te zetten. Hoe we dat precies gaan doen, zal in die uitvoeringsagenda aan de orde worden gesteld.

Dank aan het CDA voor de toezegging om in de Tweede Kamer ons te helpen om meer plukze-gelden naar het compenseren van grondeigenaren te brengen die te maken hebben gekregen met drugsdumpingen. Daar gaan we zeker gebruik van maken.

De heer **Van den Berg** (PVV): We hebben het over drugsdumpingen en de VVD die aan de wiet gaat. Dan heb ik een heel goed voorstel. We hebben in de Delta te maken met bodemdaling, die mogelijk qua effect nog sterker is dan de zeespiegelstijging. Er zijn hele mooie biocomposietblokken voor de zeewering verkrijgbaar met als hoofdbestanddeel hennep. Misschien kunt u een combinatie maken naar de dag van vandaag.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Misschien wel.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): U zei dat het Rijk zich heeft gecommitteerd aan de doelen van de Kaderrichtlijn Water en dat u uw best zal doen, dat hoe u het zal doen in de uitvoeringsagenda komt te staan en dat het een bevoegdheid van GS is. Ik weet niet of wij als Staten hierdoor helemaal gerustgesteld zijn dat het goed gaat komen met die kaderrichtlijn.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Het is de ambitie van GS om het in het PMWP vast te stellen en de doelstellingen te halen. Daar mag u ons op afrekenen.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Op een ambitie of op een resultaat?

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Op het resultaat, namelijk het halen van de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water. Kijk, weer een tevreden klant.

Het CDA vroeg of er Essent-middelen naar dit plan gaan. Nee, zeker niet. De Essent-middelen zijn geoormerkt in de investeringsagenda en zitten niet in dit PMWP.

Volgens het CDA was het niet zo nodig aan kennisdeling te doen en kan elke boer elke uitgave van de universiteit van Wageningen zelf lezen. Vervolgens kwam de heer Kuijken met de bewering dat het CDA al helemaal niet ziet dat de vitaliteit van onze bodem achteruitgaat. Volgens mij is dat een goed argument om vooral veel aan kennisdeling te gaan doen, hier en naarbuiten. Het gaat slecht met de vitaliteit van de bodem, gezien de goede rapporten van Wageningen. De kennisdeling is iets waar de sector zelf om vraagt. Het is niet iets wat wij zelf initiëren omdat wij het leuk vinden om praatclubjes te houden. De sector zelf heeft behoefte aan het delen van kennis. Er wordt wel veel geschreven maar je kunt nooit alles lezen, zeker niet als je in de uitvoerende praktijk bezig bent. Die praatclubjes worden dus enorm op prijs gesteld, met name door de sector zelf.

Rijden we ons zelf niet in de wielen met het stopzetten van de vergunningverlening aan mestverwerking, stoppen we dan ook met innovaties en onderzoek naar valorisatie? Nee, zeker niet. Die gaat gewoon door. De reden waarom we nu stoppen met het verlenen van vergunningen voor meer mestverwerkingsinstallaties is omdat wij dat moeten van de Verordening Ruimte die de Staten zelf hebben vastgesteld. Bovendien is er op dit moment geen markt voor meer mestverwerking omdat 50% gewoon gratis over het land kan worden uitgereden. Er is geen boer die er dan voor kiest te betalen om het te verwerken.

De SP vraagt, ook al in een motie, om normen voor medicijnresten. Wij zullen daar zeker bij EZ voor pleiten.

De Veza-boog werd nog genoemd en misschien ook de Robel-lijn.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): De gedeputeerde zegt dat er bij EZ voor wordt gepleit en dat we hem echt mogen afrekenen op de resultaten die we halen. Hoe valt het te verklaren? De resultaten van de KRW zijn heel, heel matig gecommuniceerd. Of daar ook de medicijnresten onder vallen moeten we nog bekijken. Ik weet niet hoe snel de Europese molens gaan draaien, maar die medicatieresten zijn ook weer een gevaar voor ons oppervlaktewater, ons milieu, onze gezondheid etc. Op die prestaties mag ik de gedeputeerde dus afrekenen. Tegelijkertijd staan de stoplichten op rood en is het aan PS echt niet duidelijk gecommuniceerd. Ik wil de gedeputeerde toch vragen om als wij hem op de resultaten mogen afrekenen, de resultaten klip en klaar aan ons duidelijk te maken.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Volgens mij hebben we dat wel gedaan maar blijkbaar is het niet in voldoende mate overgekomen. Het staat u natuurlijk vrij daarover als Statenlid een informatiebijeenkomst te organiseren.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Voorzitter. Ik vind een informatiebijeenkomst niet voldoende. Op het moment dat nieuwe kaders worden gemaakt, moeten de resultaten van de oude kaders waarin ook sprake was van nulmetingen er liggen. Er zijn al een hele hoop metingen gedaan en is er al heel veel bekend. In een bijlage is een link genoemd naar een website waar je zes keer moet doorklikken. Die link is niet eens aanklikbaar. Daar vinden we factsheets van honderden pagina's. Daarop staan de stoplichtkleuren voor een belangrijk deel op rood. Ik vind dat wij op een eerder moment duidelijker gecommuniceerd moeten krijgen dat wij slecht presteren op al die onderdelen waaraan wij ons hebben gecommitteerd en waarop we de gedeputeerde mogen afrekenen.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Volgens mij is dat precies wat wij gecommuniceerd hebben, namelijk dat we de KRW-doelstellingen op dit moment bij lange na niet halen, dat we de inspanningen die hier zijn beschreven in het PMWP maar ook in het natuurbeleid en het economische beleid en het landbouwbeleid, echt allemaal zullen moeten uitvoeren om in de buurt te komen en dat we dan nog de twijfel hebben of 2027 wel gehaald kan worden. Ik ben er heel transparant in dat het wel ingewikkeld wordt om de KRW-doelstellingen te halen. Heeft u behoefte aan een meer expliciete uitleg of voorlichting daarover dan staat het u natuurlijk vrij ons uit te dagen daarmee te komen zodat we het kunnen toelichtingen in een informatiebijeenkomst.

Ik was bij de Veza-boog. Ik weet ongeveer waar die niet ligt. Die gaat ver buiten het provinciaal milieuplan om. Ik kan niet veel meer doen dan toezeggen dat ik bij mijn collega Van der Maat zal navragen, hoe hij ermee bezig is. Volgens mij steekt hij ook veel energie in hoe we West Brabant verder kunnen ontlasten van gevaarlijk transport door die regio door in te zetten op de Betuwelijn en rechtstreekse verbindingen met Antwerpen. Daar zal ik de Staten verder schriftelijk over informeren.

Schaliegas. Het overgrote deel van Brabant is beschermd. Ongeveer 3% van het Brabantse grondgebied in de buurt van Bergen op Zoom konden we niet beschermen tegen commerciële schaliegasboringen omdat de rest, 97% van Brabant, valt onder grondwater geschikt voor drinkwaterwinning en dit bij Bergen op Zoom niet het geval is omdat het te zout is. Deze bescherming geldt ook voor andere boringen want daar hebben de Staten zelf een motie over aangenomen en dat is verwerkt in ons beleid inzake de ondergrond. Daarin staat dat er geen schaliegas wordt gewonnen in Brabant.

De PVV riep op nu eindelijk eens met echte maatregelen te komen. De enige echte maatregel die de PVV dan voorstelt is het herinvoeren van de akkerdistelverordening. Daar gaan we denk ik het milieu niet mee redden.

D66 vraagt naar de rol van de monitoring bij de nulmeting. In de Statenmededeling in mei waarin een evaluatie van het milieu- en waterbeleid stond, wat een soort van nulmeting is en in de duurzaamheidsbalans in 2004 die als nulmeting kan worden beschouwd, werd die al aangegeven. In de uitvoeringsagenda komt een soort van doelenboom te staan met de normen daarbij zoals we die willen gaan halen. Dan heeft u eerst een nulmeting en vervolgens onze ambities, zo smart als we maar kunnen. Die combinatie leidt ertoe dat u een vinger aan de pols kunt houden.

Het MER-advies hebben we voor een deel opgevolgd. Het MER-advies heeft geleid tot wijzigingen in de PMWP-tekst waar wij dat nodig vonden.

Meer partijen drongen erop aan dat we snel een bestuursovereenkomst met de waterschappen sluiten in verband met de continuïteit. Dat gaan we zeker doen. Overigens, de continuïteit is niet in gevaar. We hebben samen met de waterschappen geïnventariseerd wat we moeten doen om een investeringsdip te voorkomen. Daarvoor hebben we nu voldoende middelen vrijgemaakt en dan weten we ook waar we die in moeten investeren. Daar is geen reden voor zorg. Wij zullen voor de zomer van 2016, dus niet voor maart, met een bestuursovereenkomst met de waterschappen komen.

De heer **Smeets** (D66): Voorzitter. Als ik mij goede herinner hebben we tijdens een oordeelsvormende informatiebijeenkomst ook gesproken over de termijn van de bestuursovereenkomst met de waterschappen in het eerste kwartaal van het volgende jaar. Begrijp ik nu dat die termijn is opgeschoven?

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Nee, die is altijd de eerste helft van 2016 geweest. Maar wat mij betreft gebeurt het zo snel mogelijk. Er vinden volop gesprekken plaats maar het moet wel zorgvuldig gebeuren. Angst voor een investeringsstop is niet terecht. Daar is rekening mee gehouden.

De heer **Smeets** (D66): OK. Dat is helder.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): De PvdA vraagt zich af of de middelen die wij van het Rijk krijgen voor het behalen van de KRW en de PAS-doelstellingen wel voldoende zijn. Voor de KRW-doelstellingen zijn ze, zoals al gezegd, waarschijnlijk niet voldoende. Voor de PAS-doelstellingen hebben we helemaal in het begin, want het zijn vooral de middelen voor het natuurpact, gezegd dat wij grote twijfels hebben of die voldoende zijn om een natuurbeleid uit te kunnen voeren. Afhankelijk daarvan is ook het succes van de PAS. Dat zullen we in 2016 bij de evaluatie met EZ ook opnieuw naar voren brengen.

Investeren in de groene groei door ook middelen van het economisch beleid in te zetten gaan we beschrijven in de uitvoeringsagenda.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Voorzitter. Ik ga een keertje meedoen met die high heel run in de P.C. Hoofstraat denk ik.

Een vraag over de natuurmiddelen in de PAS. Er wordt wel ontwikkelruimte uitgegeven maar er is geen geld, zegt de gedeputeerde net, voor de natuurmaatregelen.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Ik zeg niet: geen geld. Ik zei dat toen het beleid werd gedecentraliseerd, er een enorme bezuinigingsslag is geweest door staatssecretaris Bleker. Toen hebben we al gezegd dat als dit zijn doelstellingen waren voor de natuur in Nederland hij dat met dit budget niet zou redden, althans dat wij dat niet zouden redden. Dat denk ik nog steeds.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Is de gedeputeerde dan van mening dat die ontwikkelruimte wel uitgegeven mag worden als we nu al weten dat waarschijnlijk de natuur niet hersteld gaat worden?

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Dat is wel het systeem van de PAS. Daarmee leggen wij ons opnieuw vast om die doelen wel te halen. Dat is volgens mij een goede stimulans richting alle overheden die zich daaraan moeten houden. In die zin ben ik blij dat in de PAS die moeilijk te halen doelstellingen nog een keer keihard worden vastgelegd, zo vast zelfs dat we daar door een rechter op kunnen worden afgerekend.

De heer **De Kort** (PvdA): De vraag had twee delen. Duidelijk is het antwoord op de vraag of we genoeg middelen hebben: waarschijnlijk niet. De andere vraag was, of het dan ten koste gaat van ons plan dan wel dat we het in Den Haag gaan ophalen.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Dat gaan we natuurlijk in Den Haag halen. We moeten voldoende middelen van het Rijk krijgen om de Rijksdoelstellingen te halen. Daar gaan we geen eigen geld in stoppen.

De stand van zaken met de verdrogingstaks ga ik u in januari schriftelijk geven.

Klopt het dat afgelopen januari al is besproken hoe we grote grondwateronttrekkers kunnen laten bijdragen aan het antiverdrogingsbeleid. Dat is eerst geprobeerd op vrijwillige basis. Daar komt de industrie onderling niet uit. Ze hebben ons zelfs gevraagd maar een taks op te leggen zodat ze ervan af zijn. We gaan het nog verder onderzoeken, maar daar komen we in het eerste kwartaal van volgend jaar zeker op terug.

Het stagneren van de aanleg van de ecologische verbindingzones heeft geen relatie met dit plan. Het is iets uit BrUG. Ik begrijp de vraag dus niet goed.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Het worden de volgende vergadering gympies.

Het is interessant dat de sector zelf aangeeft: geef ons maar een taks want we komen er op basis van vrijwilligheid niet uit. Op welk moment gaat de gedeputeerde ons daar wat meer over informeren?

De heer **Van den Hout** (GS;SP): In het eerste kwartaal van volgend jaar maar toen was u zo hard aan het rennen dat u mij niet kon horen. Dan krijgt u er in ieder geval meer informatie over.

Wij delen de conclusies van het onderzoek van TNO en de GGD naar zwavelsulfide en de onrust daarover. Wat ons betreft zijn die conclusies geruststellend in die zin dat het zich niet of nauwelijks kan voordoen dat er ook maar enigszins gevaar is in de Brabantse buitenlucht.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Ik zou het, en met mij veel burgers, wel ontzettend fijn vinden als nu echt helder is dat er geen relatie is met mestverwerking en grootschalige landbouw. Daar is de informatie vanuit de provincie maar ook TNO niet helemaal duidelijk over. Op hun website staat dat sulfaten in de grond van doen hebben met de mest. Dat staat niet in het rapport maar het staat wel in hun conclusies op de website. Er blijft dus gewoon iets hangen. Ik zou zo graag van u horen dat het geen relatie heeft met de mest en de landbouw en dat u er ook consequenties aan verbindt als het anders is en er H₂S kan ontstaan in de grond en ook bij het oppompen van grondwater. Waarom communiceren we dan niet als u daar ja op kunt zeggen, duidelijker met de burgers?

De heer **Van den Hout** (GS;SP): We communiceren daar volstrekt helder over met de burgers en de gemeenten. Er is geen relatie tussen landbouwgebruik en het ontstaan van waterstofsulfide in de Brabantse bodem. Zo staat het in ons persbericht en zo staat het in het onderzoek. Zo staat het ook in de brief die we deze week nog aan de gemeenten hierover sturen.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Er blijft onduidelijkheid, met name of er wel of niet onderzoek naar de bronnen van nitraat en sulfaten is gedaan. Er zit echt gewoon ruis op de lijn. Kijkt u daar nog eens goed naar. Het blijft hangen.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Blijkbaar kan ik de ruis niet wegnemen door hier nu te zeggen dat er geen relatie is tussen landbouwgebruik en waterstofsulfide. Meer duidelijkheid kan ik u niet geven.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Voorzitter. Chemici en onderzoekers hebben hun eigen manier om iets te verwoorden in een onderzoeksrapport. Er is nu eenmaal onrust bij veel mensen die rond intensieve veehouderij wonen over de relatie tussen de veehouderijen en gezondheid. Op het moment dat zo iets wordt onderzocht, waar hun zorgen over zijn, gaan ze onderzoeken wat er precies wordt gezegd. Dan lezen ze die zin in het persbericht dat er geen relatie is. Ga je dan vervolgens kijken naar de onderliggende stukken dan zie je woorden als landbouw en mest niet staan. Je zoekt je suf. De vraag is of er in dit soort gevallen een bestuurlijke oplegger kan komen met meer uitleg over hoe het onderzocht is en welke onderzoeksvragen, in gewone mensentaal, zijn gesteld en beantwoord.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Nogmaals, volgens mij hebben we zeer intensief gecommuniceerd over dit onderzoek, zowel met de direct betrokkenen als met alle gemeenten. We hebben nooit eerder een brief en een onderzoeksrapport naar 66 gemeenten gestuurd. De conclusie is volkomen helder. Er is geen relatie zo stelt het onderzoek tussen mest en het ontstaan van H2S. Duidelijker kan ik het niet maken.

De partners die meedoen in het provinciaal milieu en waterplan zijn vrijwillige partners en die kunnen we niet dwingen. Zo werken we in Brabant, behalve dan de waterschappen. Daar hebben we een zekere relatie mee waar ook een stukje toezicht in zit. Andere partners doen vrijwillig mee met het opstellen van dit beleid en het uitvoeren ervan en dat doen ze omdat het in hun belang is. Wij rekenen dus op de deelname van die partners.

Meer sprekers hebben gevraagd naar de verhouding tot de omgevingsvisie. Juist de integratie van het milieuplan en het waterplan hebben we gedaan omdat dat al vooruitloopt op de integrale omgevingsvisie. Als het ware kan dit plan daar zo in geschoven worden.

GroenLinks vraagt ons een natuurvisie te ontwikkelen. Die hebben we. Die heet BrUG en die is in de vorige periode vastgesteld. Daar doen we verder niets meer aan.

Over het meten van fijnstof hebben we bij de behandeling van de moties al iets gezegd. Fijnstof wordt niet onvoldoende gemeten maar er is onvoldoende kennis over de relatie tussen ultrafijnstof en gezondheid. Die kennislacune is door ons ook gesignaleerd en er staat geschreven in het PMWP dat we ultrafijnstof en gezondheid oppakken als een onderzoeksopdracht van de provincie.

50PLUS vond het allemaal wat vaag en abstract. Er staan alleen maar doelen in en geen regels. Dat klopt en dat is precies de bedoeling. Wat u wilt is een onderscheid tussen wat we moeten, wat we willen en wat de kosten zijn. Dat staat allemaal in dit Provinciaal Milieu- en Waterplan, precies in die volgorde.

De Partij voor de Dieren wees op de latente ruimte voor vergunningen voor grondwateronttrekking en vroeg of we die dan niet kunnen intrekken. Dat intrekken kan niet. Het zijn gevestigde rechten en die zijn geld waard. Het is of je als het ware iets zou onteigenen. Wat we proberen te doen is de latente ruimte herverdelen over bedrijven die het over hebben en bedrijven die het nodig hebben zodat die laatste categorie geen vergunning hoeft aan te vragen en de latente ruimte in stand blijft. Doel is de latente ruimte verminderen door die te gebruiken voor de toegenomen vraag van andere bedrijven. We middelen alles een beetje. Het is geen administratief balletje-balletje systeem waardoor u de weg kwijt raakt in dit systeem. Het leidt echt tot het minder uitgeven van onttrekkingsvergunningen die latent zijn en waar meer in zit dan nodig is, wat ons misschien over tien jaar zou kunnen opbreken.

Ik ben het ermee eens dat als biomassa wordt aangewend voor energie dat de meest laagwaardige toepassing is die je kunt verzinnen. Daar zijn we dan ook niet zo enthousiast over. Als je er niets anders meer mee kunt, kun je er energie van maken, maar liever niet. Liever gebruiken we het in de biobased industrie. Inderdaad, dan concurreert het met ander grondgebruik: wonen, recreëren, auto's, natuur, landbouw. Als je iets wilt verbouwen gebruik je het daarvoor en kun je er geen andere dingen mee doen. Het moet echt de moeite waard zijn. Wij geloven dat de biobased ontwikkelingen in Brabant de moeite waard zijn om er grond voor te reserveren.

Gevraagd is of we bij het Biesboschmuseum kunnen aanhaken om daar goede voorbeelden uit Brabant te etaleren. Ik denk dat we dat al doen en wel op twee manieren. We hebben de helft van het gebouw gefinancierd en het laat zien, vooral aan kinderen, wat er gebeurt in Brabant. Maar ik ben het met u eens, we kunnen er misschien beter gebruik van maken dan we tot nog toe doen. Het is ook nog maar net open. Ik zal zeker met de mensen van het Biesboschmuseum gaan spreken over hoe we onze krachten kunnen bundelen om Brabant te etaleren.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Ik was blij verrast dat die zin erin stond, terwijl het Biesboschmuseum juist nadenkt over de financiering in hun tweede fase na de opstartfase. U zegt te willen laten zien waar

we mee bezig zijn precies in een gebied waar al die dingen bij elkaar komen. Die opdracht zou ik u graag willen meegeven. Ga daar het gesprek over aan en kijk hoe we daarmee een duurzame relatie kunnen opbouwen en elkaar kunnen helpen en tegelijkertijd die uitstraling kunnen hebben. Die toezegging heb ik van u en ik hoor graag hoe het er dan mee staat.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Voorzitter. Kunnen we even schorsen zodat ik met mede-indieners van de motie kan overleggen?

De **voorzitter**: Dan schors ik de vergadering voor drie minuten.

De vergadering wordt voor drie minuten geschorst.

De **voorzitter**: We zijn toe aan de tweede termijn van de kant van de Staten.

De heer **Kuijken** (CDA): Voorzitter. De provincie mag best wel eens incidenteel meepraten, faciliteren, ondersteunen en meer van zulke termen, maar het PMWP staat vol met dergelijke termen en dat mag niet de hoofdmoot van het uitvoeringsprogramma worden en ook niet de hoofdmoot van de besteding van 34,8 mln. euro. Alsjeblieft niet. De HAS Hogeschool, maar ook de Wageningse Universiteit en de ZLTO valoriseren hun eigen kennis en zoeken daarbij zelf de verbinding met de praktijk. Op het gebied van akkerbouw bijvoorbeeld doet Wageningen dat via praktijkonderzoek plant en omgeving. Google het maar. U zult het vinden. Natuurlijk, als je met een zak geld zwaait, is er altijd wel iemand die een projectje weet te verzinnen.

Het college zei dat veel partijen zeggen dat het PMWP concreter kan. Het niet concreet zijn is op dit moment niet het probleem voor het CDA. Het PMWP is kaderstellend. Het CDA kan daarom instemmen met dit plan.

Waar het CDA vooral naar wil kijken is de uitvoeringsagenda. Daarvoor willen we erg concrete percentages en cijfers zien om te kijken waar de 34,8 mln., een hoop geld, naartoe gaat.

Voor het vrijkomen van deze 34,8 mln. moet nog een begrotingswijziging vastgesteld worden en dat wordt wel door PS gedaan.

GS weten nu bij voorbaat op welke punten het CDA dit uitvoeringsprogramma zal beoordelen. Als het college aan deze punten voldoet, vindt het het CDA aan zijn zijde. Wij hebben daarom ook geen moties gemaakt, maar wij willen het college nog wel een puntje meegeven. Wij hopen dit terug te zien in het uitvoeringsprogramma.

Het college wil dat omwonenden van windparken in Brabant direct kunnen meeprofiteren van onder andere windmolens. Dat is erg goed. Dat heeft het CDA ook in zijn verkiezingsprogramma staan. De vraag is hoe u dat wilt gaan doen. Misschien kunt u ons nu al een schot voor de boeg geven en anders lezen we het graag terug, maar hier mag wat ons betreft een stukje van die 34,8 mln. wel naartoe. We zien het graag erg concreet terug in het uitvoeringsprogramma, het liefst via coöperaties. Er zijn CDA'ers die de C van het CDA het liefst zouden willen inruilen voor coöperatief. Het CDA is namelijk van mening dat het nut van een bedrijf zijn: het product dat het maakt en de mensen die het aan het werk houdt, niet de winstmaximalisatie van de grote energiemaatschappijen. We hopen dus echt dat die coöperaties een belangrijke rol krijgen bij die windmolenparken.

De heer **Boon** (PVV): De gedeputeerde heeft van de PVV geen oplossingen en maatregelen gehoord, behalve de akkerdistelverordening, maar de PVV vindt het jammer dat de gedeputeerde al vijf jaar niet naar ons heeft geluisterd. Is de gedeputeerde te druk bezig geweest met twitteren? De PVV wil wel degelijk maatregelen. Nu worden de wettelijke opdrachten sober uitgevoerd. Voor juist die wettelijke opdrachten

willen wij robuuste maatregelen. Nu gaat het geld van de gedeputeerde naar hobbyprojecten en niet naar de veiligheid van de Brabanders. Voor de veiligheid van de Brabanders is een zesjescultuur genoegd. Wij willen juist een tien voor veiligheid. Onze steun heeft u als u voor veiligheid gaat.

Wij willen ook nog teruggaan naar het PMWP van vier jaar geleden. Toen stonden uw ambities er niet in. Had u vier jaar geleden geen ambities?

Wij roepen de gedeputeerde op te zoeken naar maatregelen die effectief zijn en niet louter symbolisch. Kijk naar resultaten die de maatregelen moeten opleveren.

Die 35 mln. Brabants belastinggeld is geen monopolygeld om mee te hobbyen. Nee, dat is gewoon geld waarvoor onze Brabanders hard hebben gewerkt. Dus ga er voorzichtig mee om. Kan de gedeputeerde op zijn minst aan de Staten duidelijk maken wat die 35 mln. als hij die toch gaat uitgeven, de Brabanders oplevert? Wij willen niet de middelen horen maar de concrete cijfers en de concrete doelen.

Dan nog even terug naar uw tweede functie, de ombudsman cultuur. U zegt als ombudsman cultuur tegen de agrariërs: pomp maar met die chemische bestrijdingsmiddelen op landbouwgrond. Dit terwijl het wel degelijk voorkomen had kunnen worden met een goedkope en duurzame milieuvriendelijke maatregel. Ik vraag mij af, ook namens de bijen, vlinders, insecten en insectenetende vogels die nu sterven door die chemische middelen die u aanwakkert, hoe die kunnen klagen bij deze ombudsman. Ik denk dat hij een hoop klachten kan verwachten.

Nog een laatste les voor deze gedeputeerde: voorkomen is beter dan genezen. Ik hoop dat u dat meeneemt.

De heer **De Kort** (PvdA): Voorzitter. Allereerst dank ik de gedeputeerde voor de beantwoording van in ieder geval ongeveer de helft van de vragen. Ik weet dat ik er in die vijf minuten heel veel heb gesteld. Op een aantal kom ik nog terug omdat ik er graag alsnog antwoord op krijg.

Gevraagd is of GS bereid zijn te onderzoeken of wij ook kunnen bijdragen aan de klimaatstresstesten die een heleboel gemeenten op het ogenblik uitvoeren, al is het maar met informatie of wat dan ook.

We hebben ook geen antwoord gekregen op onze vraag om een toezegging van de gedeputeerde om bij de uitvoeringsagenda een plan te presenteren dat aangeeft hoe de economiemiddelen een bijdrage kunnen leveren aan de groene ambities van het college.

Op het tweede deel van onze vraag over de verdrogingsstaks naar de stand van zaken is een duidelijk antwoord gegeven. Dat krijgen we in januari te horen. Het eerste deel van de vraag was of u de gedachte van een prikkel aan het gehele Brabantse bedrijfsleven onderschrijft, dus niet alleen aan de grootgebruikers. Daar ook nog graag een antwoord op.

Over de ecologische verbindingzones zei u, niet helemaal te snappen hoe het erin thuishoort. In bijlage 2 van het PMWP staat een stuk over de EVZ en de functies naar aanleiding van de inspraak van de waterschappen op het PMWP. Ik zou dus graag alsnog antwoord op die vraag krijgen.

U bent wel ingegaan op de motie van de SP, door ons mede-ingediend, over de medicijnresten, maar niet op onze vraag. De waterschappen riepen u op een steviger standpunt in te nemen op het vlak van medicijnresten omdat deze simpelweg niet thuishoren in het milieu. Mijn vraag was wat uw reactie is op deze oproep.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Voorzitter. Ik dank de gedeputeerde voor zijn heldere uitspraak dat er geen relatie is tussen het landbouwgebruik en het ontstaan van H2S. Letterlijk staat echter op de website van TNO in het overzicht van conclusies van het rapport bij punt drie: Sulfaten in het Brabantse grondwater zijn afkomstig uit de directe belasting vanuit de atmosfeer en/of vanuit toediening van mest en/of via indirecte belasting door de oxidatie van ijzersulfide gekoppeld aan de reductie van nitraten. Ik wil maar zeggen: Kijkt er eens goed naar en wees helder in uw communicatie. Vraag ook eens aan onderzoekers hoe dit moet worden begrepen. Ik wil gewoon dat hierover geen onrust bestaat.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Voorzitter. Ik wil even terugkomen op onze moties en de reactie van de gedeputeerde daarop.

Allereerst motie M9. Het is wat vreemd dat wij als provincie er bij het Rijk op gaan aandringen dat de Europese doelen etc. Toch vindt onze fractie dat dit wel belangrijk is, omdat het ons net wat meer treft. Ik heb niet voor niets dat kaartje erbij afgedrukt en ik heb de motie ook digitaal rondgestuurd zodat mijn mede-Statenvleden kunnen zien wat er op dat kaartje is te vinden en hoe wij, in kleur aangegeven, bemeten zijn. Het treft ons gewoon wat meer dan elders, wat ons extra reden kan geven als Brabant om dat te agenderen bij het Rijk.

Over de monitoring van fijnstof, motie M7, verschillen wij stevig met de gedeputeerde van mening. Hij zegt dat er wel voldoende punten zijn, wij vinden het aantal niet voldoende. We zouden hierover nog eens kunnen praten omdat wij andere bronnen hebben. De bron waaraan ik refereer is de openbare bron van het RIVM, het landelijk meetpunt luchtkwaliteit en daarbinnen de meetpunten fijnstof. Brabant is daarbinnen gewoon een soort van achterland als je kijkt naar de punten die daar staan. Niet op de plaatsen van onze zware industrie en niet bij de belangrijke en drukke wegen en niet op de plekken met veel intensieve veehouderij. Als er andere informatie over beschikbaar is, ook openbaar en toegankelijk en controleerbaar voor ons, hoor ik dat graag, maar totdat het zover is handhaven wij de motie.

Wat motie M8 betreft, het halen van waterdoelen, wij hebben goed geluisterd naar de gedeputeerde en ook onderling overleg gevoerd. Ik denk dat het goed is elkaar op latere momenten, ook in relatie tot de omgevingsvisie en de hopelijk hier plenair te bespreken natuurvisie, die kaderrichtlijn water er nog eens bij te halen en het op die manier met elkaar te bespreken. Daarom trek ik de motie in.

De **voorzitter**: Motie M8 is ingetrokken en maakt derhalve geen deel meer uit van de beraadslaging.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Ten slotte motie M6, weidevogels welkom. We kunnen binnen dit plan niet sturen op maatregelen, zei de gedeputeerde. Dat klopt niet waar het gaat om verdrogingsmaatregelen. De hoge waterstand is ontzettend belangrijk voor de weidevogels. Het droge land nestelt niet lekker. Via deze motie willen wij op dat punt aandringen. We zijn benieuwd naar het antwoord van de gedeputeerde en we handhaven deze motie.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voorzitter. Ik zou van de gedeputeerde nog graag wat toelichting krijgen op zijn reactie van zojuist. Allereerst onze motie M10. Ik begrijp eigenlijk niet wat er zo onoverzichtelijk aan is. Er is een plan en daar wordt een MER voor gemaakt. Die wordt voorgelegd aan de commissie-MER. De commissie doet vervolgens een uitspraak en komt met een aantal concrete aanbevelingen. Het lijkt mij toch heel helder. Ik wil natuurlijk nog wel even voorlezen wat er precies staat, ook waar het gaat om de passende beoordeling en zo, maar het wordt wat lang voor deze bijeenkomst. Mijn voorstel is daarom dat de gedeputeerde nog even goed kijkt naar wat zijn probleem is met deze motie en op korte termijn komt met een reactie zodat we de motie toch gewoon de volgende keer op een goede manier in stemming kunnen laten brengen.

Ik heb nog een vervolgvraag, namelijk over de biobased economy. Die vraag is eigenlijk min of meer hetzelfde. Ook hierover staan in het rapport van de commissie-MER een aantal duidelijke aanbevelingen. Ik ben het met u eens dat het verbranden van biomassa natuurlijk laagwaardig is. Als biomassa op een andere manier kan worden gebruikt is dat prima maar waar de commissie-MER op ingaat is dat als je biomassa specifiek voor dat doel gaat verbouwen, je een groot areaal nodig hebt en daar een aantal nadelen aan zit. De commissie komt heel gericht met voorstellen als: bepaal een maximale perceelsgrootte en bepaal vervolmaatregelen, bijvoorbeeld akkerrandbeleid. Mijn vraag is nog eens te kijken naar die aanbevelingen van de commissie-MER en dan eventueel met een gerichte reactie daarop te komen.

Ik heb nog een vraag over de latente winningsruime. U zegt dat het geld waard is. U gaat het verdelen. Wie krijgt dat geld dan? Gaat het naar de bedrijven die moeten inleveren? Is het een beetje vergelijkbaar met mestquota en zo? Leg me dat maar eens even uit. Gekoppeld daaraan de verdrogingstaks. Er zijn bedrijven die zeggen er in onderling overleg niet uit te komen en stellen dat de provincie dan maar met een taks moet komen. Dat is een soort afkoop en daar schieten we niets mee op. Je wil daadwerkelijk voorkomen dat die verdroging ernstiger wordt en dat het hydrologisch herstel wordt belemmerd. Wat moet je dan met een verdrogingstaks? Dan wordt toch een heleboel water opgepompt en krijg je toch problemen. Is die taks dan bedoeld om herstelmaatregelen te financieren of is die taks bedoeld om zo hoog te zijn dat ze vanzelf wel ophouden met oppompen. Daar wil ik ook graag wat over weten.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Voorzitter. Het is inderdaad juist dat zoals het CDA stelde de Staten moeten instemmen met de begrotingswijziging in verband met de dynamische uitvoeringsagenda. In die zin hebben de Staten wel degelijk wat te zeggen over de uitvoeringsagenda. Wij hebben daarom ook goed geluisterd vandaag naar wat de Staten erover hebben gezegd en we weten hoe we de agenda moeten inrichten om te kunnen rekenen op voldoende steun in de Staten.

Mensen die in de omgeving van een windmolen wonen, zouden er ook aan moeten verdienen. Op dit moment kan dat niet, althans er wordt geen rekening mee gehouden. Er is een voorstel in voorbereiding om dat wel te kunnen doen en dat komt pas over twee weken in de beleidsoverleggen terug. Er wordt aan gewerkt en begin volgend jaar zal duidelijk worden hoe we dat willen gaan doen. Dat we het gaan doen, is zeker.

De heer **Van den Berg** (PVV): Mag ik dan wijzen op een soort overeenkomst die het NLVOW (Nederlandse Vereniging Omwonenden Windturbines) heeft gemaakt, die meer rekening houdt met de omwonenden van die windturbines. Als u wilt, stuur ik u die even toe.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Dat mag. We willen altijd rekening houden met omwonenden.

De PVV zegt dat er meer geld moet naar de wettelijke taken terwijl zij zeggen dat dit voldoende is om de wettelijke taken uit te voeren. U wilt dus meer geld besteden terwijl het werk daar er gegarandeerd niet beter van wordt. We halen de norm of we halen die niet. Wij zeggen dat we met dit geld die norm gaan halen. Die 34 mln. euro wordt niet aan hobby's besteed. Natuurlijk gaan wij er voorzichtig mee om.

De heer **Boon** (PVV): De 35 mln. gaat wel naar hobby's. Dat zijn uw ambities en die staan niet onder de veiligheid. De koppeling wordt duidelijk gemaakt in het PMWP. De doelen worden gehaald maar dan gaan we toch weer naar de zesjescultuur. Ze worden net gehaald, met de hakken over de sloot. Besteed het geld gewoon aan de veiligheid en maak die dijken dan wat hoger.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Nee, ik ga geen geld van hardwerkende belastingbetalende Brabanders stoppen in het hoger maken van dijken dan nodig is.

De heer **Boon** (PVV): U gaat dus geen belastinggeld besteden aan het extra verhogen van dijken maar wel aan windturbines en die andere ambities van u die nooit wat gaan opleveren?

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Het is volstrekt onzinnig om geld te gebruiken om dijken hoger te maken dan ze nodig zijn. Dat gaan we dus zeker niet doen. Andere ambities zijn geformuleerd in dit plan en die gaan we wel uitwerken.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Ze hoeven niet hoger te worden dan nodig is maar je kunt wel door extra geld eerder in te zetten, die ambities versnellen. Als bijvoorbeeld pas in 2030 de dijkhoogte op orde is, kan dat een aantal jaren naar voren worden gehaald door het geld op die manier slimmer in te zetten.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Dan moet ik u teleurstellen. Met 34 mln. kun je ongeveer 5 km dijk verhogen. Het echte dijkverhogingsprogramma gaat over minstens een miljard euro per jaar en daar gaan deze 34 mln. in zes jaar tijd helemaal niets aan verbeteren.

De PVV is tegen het gebruik van chemie in de landbouw. Dan hoop ik dat ze in de Tweede Kamer eens dat standpunt innemen, want dan kunnen we er wat mee. In de provincie gaan we niet over het gebruik van middelen in de landbouw.

De heer **Boon** (PVV): De gedeputeerde heeft wederom slecht geluisterd. We zijn niet tegen het gebruik van chemie in de landbouw als in de randgebieden de akkerdistel optrekt die de landbouw vernietigt. Als het nodig is zijn we ervoor. Als je gewoon voordat het opkomt kunt maaien, zijn chemische middelen niet nodig.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Ik weet niet hoe vaak ik hier nog op de akkerdistelverordening terug moet komen. Ik word er een beetje tureluurs van.

De heer **Boon** (PVV): Ik hoop dat de gedeputeerde er net zo lang op terug blijft komen tot hij eindelijk iets zinnigs erover gaat zeggen.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Ik ga geen maatregel invoeren, gewoon extra bureaucratische regeltjes, die maar één keer per jaar gebruikt werd. Dat heeft gewoon geen enkele zin.

De heer **Van Hattem** (PVV): Het hoeft toch geen extra regel te zijn? We krijgen straks de omgevingswet. Dan kan het gewoon in het omgevingsplan worden meegenomen als een van de vele onderdelen daarvan. Het is dan ook maar een van de vele maatregelen voor de fysieke leefomgeving en hoeft er geen aparte verordening voor te zijn. Andere provincies hebben ook al een dergelijke maatregel. Ik zie het bezwaar dus niet.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Ik herhaal maar wat ik de vorige keer al heb gezegd: ik pieker er niet over.

De PvdA had het over de klimaatstresstest die nu in gemeenten plaatsvindt en vroeg of de provincie daaraan kan bijdragen. Klimaatbeleid in de zin zoals in deze stresstest vorm krijgt, is echt gemeentelijk beleid. Ik wil wel kijken wat wij als provincie kunnen bijdragen. Ik denk aan goede ervaringen van steden die daarmee bezig zijn, te bespreken in het verband van B5-duurzaam of, beter nog, in MOLO-verband waar alle gemeenten bij aangesloten zijn. Als we in die zin een bijdrage kunnen leveren, dan graag.

Over het betrekken van de middelen economie in de uitvoeringsagenda om te laten zien hoe economiemiddelen ook bijdragen aan de vergroening heb ik gezegd dat we in de uitvoeringsagenda geen begroting gaan opnemen voor wat er met economiegelden moet gebeuren. Met de uitvoeringsagenda kan wel duidelijk worden, hoe ons economisch beleid, dat sowieso wordt gevoerd met middelen uit de pijler economie, bijdraagt aan de doelstellingen in het PMWP. Dat is de integrale manier van werken die we voorstaan. Eigenlijk zou elke collega moeten kunnen vertellen wat die bijdraagt aan dit PMWP. Voor de collega economie geldt hetzelfde.

De grondwatertaks zou inderdaad gaan gelden voor grootgebruikers. Dat moet ook wel. Kleingebruikers pompen geen grondwater op, tenzij het kleinere grondwateronttrekkingen zijn voor akkerbouwers voor beregening en zo. Het is veel te ingewikkeld en te duur om een heel systeem op te zetten om al die kleine onttrekkers in een takssysteem te krijgen. Dat kost meer dan het oplevert, denk ik. De gesprekken tot nog toe zijn vooral gevoerd met de grote onttrekkers.

Medicijnresten of afbraakproducten daarvan horen niet in het milieu. Ik heb al toegezegd dat we daarover bij het ministerie van EZ zullen aankloppen.

Het klopt dat sulfaten in de Brabantse grond onder andere afkomstig zijn van mest, maar de vraag is of het oppompen van ondiep grondwater en het vrijkomen van waterstofsulfide verband houdt met landbouw en dat houdt het niet, ook niet bij mestgebruik. Waterstofsulfide komt in Brabant ook in bossen voor en in alle terreinen die men maar kan bedenken.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): De kern in tweede termijn was dat u bij de communicatie met mensen die daar zorgen over hebben, daar helderder in zou kunnen zijn.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Wij zijn zo helder als we kunnen zijn. Wij hebben in ons persbericht gezegd dat er geen relatie is. De enigen die voor onrust zorgen zijn mensen die continu vragen of het echt wel zo is. Ja, het is echt zo. Er is geen relatie. Laat dan nu ook de onrust daarover afgelopen zijn.

GroenLinks hield nog een pleidooi voor motie M9. Die vinden zij belangrijk en wij ook. Daarom hebben we ook geen bezwaar tegen het aannemen van motie M9.

Over het meetnetwerk kan ik toezeggen dat we binnen twee weken schriftelijk laten weten waarom wij denken dat het voldoende is. Dan kunt u bij de stemming over de moties nog afwegen of u het al of niet met ons eens bent.

De heer **De Kort** (PvdA): Dank voor het beantwoorden van nu echt bijna alle vragen. De enige vraag die helaas nog steeds niet ter sprake kwam omdat u vindt dat die hier niet bij hoort, is die over de EVZ's (ecologische verbindingzones). Graag toch een kort antwoord.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Natuurlijk dragen de EVZ's en zeker de natte EVZ's bij aan de doelstellingen van het PMWP. Alleen, de subsidiëring van EVZ's wordt niet hier geregeld. Die hebben we geregeld in het natuurbeleid. Als we daar al iets zouden willen veranderen, moet het daar gebeuren. Dat kan het bijna niet anders zijn dan met een begrotingswijziging.

De heer **De Kort** (PvdA): De waterschappen gaven in hun inspraak aan dat de realisatie stagneerde omdat de gemeenten de middelen niet hebben. De vraag was of u die analyse herkent dat het zou stagneren en, zoja, hoe dat dan volgens u moet worden opgelost en waar we dat moeten bespreken.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Dat klopt. Het loopt terug. Dat kan ook niet anders want voorheen subsidieerden we 100% van de EVZ. Zo wil ik er dan ook wel een paar. Nu moeten gemeenten meebetalen en willen ze elk dubbeltje omdraaien. Dan zie je een terugloop van het aantal aanvragen voor het aanleggen van EVZ's. Dat is zorgelijk maar nog niet zo zorgelijk dat we morgen al maatregelen moeten gaan nemen. Het is een beleid dat in 2027 gehaald moet zijn. Ik heb er nog steeds goede hoop op dat dat gaat lukken.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): De gedeputeerde gaf net een reactie op onze motie en op ons verschil van mening dat tussen nu en twee weken wij een overzicht zouden krijgen van hoe Brabant

bemeten wordt en wij nog de kans zouden hebben om te kijken of we de motie alsnog willen indienen. Heeft de gedeputeerde het dan over openbaar door ons allen te raadplegen fijnstofmeetpunten.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): U wilt alleen meetpunten tellen waarvan u online ook de resultaten kan zien?

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Dat vind ik best een lastige vraag. Het liefst wel maar dat is er niet en dat weet ik. Op een andere manier krijgen is wat lastiger. Ik weet bijvoorbeeld dat de commissiebehandeling van het PMWP überhaupt niet had plaatsgevonden als er niet wat druk op was gezet. Ik ben er nog niet geheel gerust op dat als toegezegd wordt dat er wordt gemeten en wij gerust kunnen gaan slapen, voor ons voldoende is om over onze controlerende rol ten aanzien van fijnstofmetingen in Brabant en het erop gebaseerde beleid voldoende zekerheid te krijgen. Daarom vraag ik erop door.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Om u daarin comfort te bieden zei ik toe dat wij binnen twee weken aan u schriftelijk zullen laten weten wat er gemeten wordt, waar het gemeten wordt en waarom wij denken dat dat voldoende is. U kunt dan uw eigen mind opmaken over twee weken om de motie al of niet in stemming te laten komen.

De **voorzitter**: Niet alsnog. De motie maakt vooralsnog gewoon deel uit van de beraadslaging. Eventueel kunt u haar voor de stemming intrekken. Dat is de procedure.

De heer **Panhuizen** (VVD): Ik heb nu al enkele keren gehoord dat wij waarschijnlijk die doelstelling van de KRW niet halen. Vindt u het de juiste intentie hoe het in dit project moet gaan? Het laat wel zien dat er een mogelijkheid is dat we haar halen. Moet u dan niet juist zeggen dat we tot het uiterste gaan om het te doen en dat dat de insteek moet zijn?

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Jawel, maar dat moet ik niet te hard zeggen want als ze in Den Haag meeluisteren, word ik als ik morgen daar kom om meer geld op te halen, terugverwezen naar mijn eigen uitspraak dat het allemaal wel mee zal vallen.

De heer **Panhuizen** (VVD): Het is toch prachtig dat we dan zuinig om kunnen gaan met belastinggeld?

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Ik denk dat er echt meer geld nodig is om in 2027 de doelstellingen gehaald te hebben.

Dan kom ik tot de laatste vraag van GroenLinks over weidevogels. Er schijnt een relatie te zijn met de waterstand. Dat is me net iets te technisch. Ik weet niet hoeveel weidevogels blij zijn met welke waterstand. Misschien moeten we het er na afloop nog maar eens over hebben wat u precies bedoelt en wat wij daarin kunnen betekenen.

De PvdD vraagt om schriftelijk te reageren op motie M10 voordat die over twee weken in stemming komt. Jazeker, dat heb ik in eerste termijn toegezegd en dat gaan we zeker doen.

Hetzelfde wil ik doen met het MER-advies over wat de productie van gewassen voor biobased economy allemaal zou kunnen betekenen. Daar wil ik schriftelijk op reageren. We zijn er al wel mee bezig in het kader van het natuurbeleid. Stel dat biobased een groot succes wordt, wat voor gewassen komen hier dan en wat betekent het voor de natuur. Stel dat hier olifantsgras verwerkt kan worden, dan willen wij op het moment dat het bedrijfsleven dat spul nodig heeft, van te voren al testen doen om te kijken wat het betekent

voor de natuur, voor het grondwater, voor de biodiversiteit en dergelijke. Daar kunnen we misschien schriftelijk wat meer informatie over geven.

Is de watertaks een manier van afkopen? Ja en nee. We hebben bedrijven in eerste instantie gevraagd op vrijwillige basis projecten in hun normgeving te verzinnen om die verdroging tegen te gaan. Dat is natuurlijk niet de kerntaak van bedrijven. Die hebben liever dat ze ergens geld in kunnen storten en dat wij het dan voor hen doen. Het gaat inderdaad naar waterdoelen. Het is geen taks waarmee wordt geprobeerd de hoogte van grondwateronttrekkingen naar beneden te krijgen, maar om geld te genereren, zo was de filosofie ervan, om antiverdrogingsmaatregelen te kunnen nemen die nodig zijn vanwege die onttrekkingen.

De herverdeling van de latente vergunningsruimte. We kunnen latente vergunningsruimte niet zo maar intrekken omdat die vergunning geld waard is, geld vertegenwoordigt als het ware. Dat zouden we moeten uitkopen en dat is een beetje zonde van het geld. Wat we willen doen is het verdelen onder al die bedrijven van de bestaande latente vergunningsruimte zodat we geen nieuwe vergunningen hoeven uit te geven zodra er een bedrijf is dat wat meer wil onttrekken maar dat je het haalt bij bedrijven die nog latente ruimte over hebben. Dat lijkt ons de manier om te kunnen voldoen aan de wens van bedrijven om water te onttrekken. Dan houden we ons aan ons eigen vergunningenbeleid dat ook is afgestemd op wat een gebied aankan qua onttrekking, zonder dat we nieuwe latente ruimte creëren waar we over tien jaar weer spijt van krijgen.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording.

Hiermee komen we aan het einde van de beraadslagingen over dit onderwerp. In de vergadering van 18 december zal erover worden gestemd. Ik dank nu alvast allen die bij de voorbereiding van dit plan betrokken waren, met dit resultaat.

Sluiting van de vergadering

Dames en heren. Ik wil u nogmaals herinneren aan het feit dat u als Brabantse Staten op 8 december a.s. gastheer bent van uw collega-volksvertegenwoordigers in de gemeenteraden en de waterschappen. We hopen op een hoge opkomst van u allen. Wij hebben op 18 december de volgende vergadering van uw Staten met aansluitend het kerstdiner. Daarover bent u geïnformeerd.

Voordat ik u uitnodig voor een drankje aan de bar met wat warme dingen voor degenen die wat willen eten, herinner ik u er allen aan dat u uw pasje moet inleveren. Ik heb de instructie gekregen in het bijzonder de heer Kuijken op die verplichting te wijzen.

Ik sluit de vergadering.

De voorzitter sluit om 18.41 uur de vergadering.